

Täysistunto

Maanantai 19.12.2016 klo 12.01—0.32

3.3. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Keskustelu

15.28 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysjaoston puolesta totean, että minulla on tosi ilo todeta, että niin koulutukseen, osaamiseen kuin kulttuuriin ja taiteeseenkin on tehty panostuksia 12 445 000 euroa, jota voi pitää tuntuvana, kun otetaan huomioon se, kuinka paljon koko valtiovarainvaliokunnalla oli niin sanotusti mahdollisuuksia kohdentamiseen. Nämä on kohdistettu muun muassa koulutuksen ja sivistyksen edistämiseen sekä kulttuurin ja perinteen vahvistamiseen. Lisäksi valiokunta on osoittanut voimavaroja syrjäytymisen ehkäisemistä tukeviin toimiin.

Arvoisa puhemies! Ensin yleissivistävästä koulutuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Valiokunta painottaa, että momentille tarvitaan 2 miljoonaa euroa, jolla on tarkoitus edistää varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä ja täydennyskoulutusta.

Sitten yleissivistävään. Yleissivistävän osalta valiokunta toteaa, että rahoituksen tasoa heikentää valtionosuuksien väheneminen. Koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen tarkoitettu määräraha on myös pienentynyt merkittävästi viime vuosina, mutta sillä on edelleen tärkeä merkitys muun muassa koulutuksellisen tasa-arvon edistämässä. Siksi valiokunta lisää momentille 1,8 miljoonaa euroa esi- ja perusopetuksen laadun kehittämiseen. Myös koululaisten kerhotoiminnan tukeminen on tärkeää, sillä jäljellä on vain noin kolmannes muutaman vuoden takaisesta määrärahasostosta. Siksi valiokunta lisää momentille 3 miljoonaa euroa koulujen kerhotoiminnan tukemiseen. Lisäksi valiokunta lisää momentille 50 000 euroa avustuksena kristillisten koulujen toimintaan, 100 000 euroa opintokeskuksille ja 100 000 euroa Suomen teologisen opiston toimintaan, 230 000 euroa Suomikoulujen toimintaan, 50 000 euroa Kansanvalistusseuran toimintaan ja 30 000 Sofian kannatusyhdistys ry:lle ja 20 000 Karjalan Liitto ry:lle.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen rahoitus heikkenee, ja siksi on tärkeää todeta, että valiokunta pitää alueellista saavutettavuutta tärkeänä ja sitä, että säästöjä pyritään löytämään ensisijaisesti muilla tavoin kuin vähentämällä opiskelijapaikkoja. Valiokunta päätti lausumasta, minkä mukaan eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähentämisestä aiheutuvia muutoksia sekä niiden vaikutuksia alueellisesti, toimialoittain ja oppilaitoksittain ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin koulutuspaikkojen riittävyyden ja saavutettavuuden varmistamiseksi. On myös myönteistä, että nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osoitetaan ensi vuodelle 10 miljoonan euron rahoitus ja ohjelmaa jatketaan kahdella vuodella.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana yliopistoista ja osaamispäätöksistä. Vaikka t&k-menojen osuus on Suomessa kuitenkin vielä maailman korkeimpia, tilanne on huolestuttava, sillä monet kilpailijamaat ovat lisäämässä t&k-investointeja samalla, kun Suomen panostukset vähenevät. Korkeakoulujen rahoitusta vähentää erityisesti kilpailukykysojimus ja yliopistoindeksin tarkastus. Valiokunta pitää kuitenkin myönteisenä, että monia panostuksia muun muassa kärkihankerahoituksen myötä on tulossa. Niillä vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on tyytyväinen, että Suomessa otetaan käyttöön maksuhyvitysmallin mukainen audiovisuaalisen alan kannustinjärjestelmä. Museista toteamme, että Museoviraston toimintamenojen riittävyys on vaakalaudalla. Valiokunta katsoo, että Museoviraston rahoituksen riittävyyttä on seurattava ja tarvittaessa arvioitava määrärahasoia uudelleen. Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa, jotta Urho Kekkosen museon Tamminiemen aukioloaika voidaan varmistaa itsenäisyyden juhluvuonna 2017.

Teattereiden ja orkestereiden ja museoiden rahoituksen niukkuus kilpailukykysojimusindeksien ja kehyspäätöksen johdosta on vaikeuttanut tuntuvasti niiden toimintaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus omalta osaltaan huolehtii teattereiden, orkestereiden ja museoiden rahoituksesta. Yksi vaihtoehto on arvioida mahdollisuudet osoittaa taiteelle ja kulttuurille työllisyysperusteista avustusta Veikkauksen jakamattomista varoista. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että suojattujen teosten tekijöille maksettaviin lainauskorvauksiin osoitettu määräraha nousee ensi vuonna 15,6 miljoonaan euroon.

Sitten meillä on lukuisia määrärahaesityksiä järjestöjen toimintaan, joiden rahoitustilanne täytyy jatkossa ratkaista, myöskin maatalousmuseo Sarkaan siirrettävän esiteollisen ajan kokoelman näyttelyn suunnitteluun ja rakentamiseen, Panssarimuseosäätiölle, Riuttalan talonpoikauskulttuurin suojelusäätiölle Riuttalan talonpoikaismuseon toiminnan varmistamiseksi. Lisäksi toteamme, että lisäämme rahoitusta muun muassa erilaisten musiikkijuhlien järjestämiseen, ja toteamme, että selkokirjallisuuden edistäminenkin on tärkeää, joten valiokunta lisää selkokirjallisuuden edistämiseen 50 000 euroa.

Arvoisa puhemies! Sitten ihan lyhyesti urheilusta. Sekin on tärkeää, koska toteamme hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen olevan myös liikunnan kautta mahdollista. Täten valtion pitää turvata ensinnäkin Olympiastadionin kehittyminen ja säilyminen tuleville sukupolville. Valiokunta myös varmistaa, että urheilijoiden sosioekonomisen aseman parantamiseksi lisätään 500 000 euroa urheilijoiden apurahoihin, Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön avustukseen ja lisätään myös urheiluakatemioiden asiantuntijatukea. Valiokunta lisää Rahtiuden Ystävät ry:lle nuoris- ja valistustoimintaan rahoitusta ja myöskin Takaisin Elämään ry:n nuorisotyöhön.

Lopuksi totean, arvoisa puhemies, että syrjäytymisen vastainen työskentely on yhä tärkeämpää, sillä OECD-maiden keskiarvo on 17 prosenttia siinä, kuinka 20—24-vuotiaitten nuorten ulkonaolo työelämästä tai koulutuksesta näyttäytyy yhteiskunnassa. Suomessa se on 18,3, joten tältä osin valiokunta osoittaa 2 650 000 euroa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseen niin, että määräraha käytetään järjestöjen yhteistyöpohjaisen tukitoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, myös kulttuurin edistäminen on tärkeää, eli karjalan kieltä ja muuta tuetaan. Totean vielä, että myös kulttuurisäätiön pääoman kartoittamiseen pitäisi lähteä, sillä Viro on ainoa naapurimaa, jonka kanssa Suomella ei ole kulttuurirahastoa. — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Grahn-Laasonen, 5 minuuttia.

15.35 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnalle, eduskunnalle hyvästä yhteistyöstä ja yli 12 miljoonan euron lisäpanostuksista koulutukseen ja sivistyspalveluihin. Pidän niitä erittäin suuressa arvossa, ja niin uskon, että muutkin. Korkea sivistystaso, laadukas varhaiskasvatus ja maksuton maailmanluokan koulutus ovat tulevaisuudessakin suomalaisen yhteiskunnan perusta. Korkean osaamisen varaan Suomen tulevaisuutta on hyvä rakentaa näin myöskin satavuotisjuhluvuoden kynnyksellä. Koulutuksen ja osaamisen kärkihankkeilla hallitus uudistaa koulutusta sen kaikilla askeleilla varhaiskasvatuksesta korkeakouluhin. Kärkihankkeiden rahoitukseen osoitetaan vuosina 2016—2018 yhteensä 300 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Aloitan varhaiskasvatuksesta, joka on jokaisen lapsen oikeus. Pidän erityisen tärkeänä varhaiskasvatuksen pedagogista kehittämistä ja lapsen kasvun tukemista. Siksi on hienoa, että olemme voineet alentaa varhaiskasvatuksen maksuja yhdessä teidän kanssanne. Näin yhä useampi lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen. Saamme sitä varhaiskasvatuksen osallistumisastettakin varmasti tällä toimella nostettua. Samalla lisäämme työnteon kannustavuutta ja työelämän tasa-arvoa sekä lapsiperheiden ostovoimaa. Valtiovarainvaliokunta on esittänyt 2 miljoonan euron määrärahalisäystä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen, kiitos siitä. Valiokunnan mietinnön mukaisesti on myös erittäin tärkeää, että varhaiskasvatuslaki saatetaan kokonaisuudessaan ajan tasalle. Tulemme opetus- ja kulttuuriministeriössä jatkamaan varhaiskasvatuksen kehittämistä.

Jatkamme myös peruskoulun uudistamista: uudet opetussuunnitelmat ovat voimassa, ja niitä toteutetaan nyt Suomen kouluissa.

Uuden pedagogiikan, uusien oppimisympäristöjen ja opetuksen pedagogisesti tarkoituksenmukaisen digitalisaation avulla on tarkoitus tehdä oppimisesta innostavampaa läpi elämän. Näin vastaamme myös Pisa-tutkimuksessa esille tulleisiin haasteisiin.

Esi- ja perusopetuksen laadun kehittämiseen valiokunta esittää 1,8 miljoonaa euroa lisää. On erityisen tärkeää, että kehittämistoimenpiteillä saavutetut tulokset ja hyvät toimintatavat levitetään valtakunnallisesti hyödynnettäväksi.

Pidän erinomaisena myös koulujen kerhotoiminnan tukemiseen esitettävää 3 miljoonan euron lisäystä. Kerhotoiminnalla on monipuolisia lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevia vaikutuksia. Lisäksi kerhotoiminnan vahvistaminen parantaa lastenkulttuurin ja taiteen perusopetuksen saavutettavuutta.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on esittänyt huolensa ammatillisen koulutuksen reformin käynnistämisestä vasta vuonna 2018, kun ammatilliseen koulutukseen kohdistettu määrärahavähennys toteutetaan jo ensi vuonna. Opetus- ja kulttuuriministeriö on selvittänyt ammatillisen koulutuksen järjestäjien sopeuttamistoimenpiteitä perusteellisesti. Koulutuksen järjestäjien taloudellinen tilanne vaihtelee, samoin kuin tehtävien sopeuttamistoimenpiteiden valikoima. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee seuraamaan rahoituksen vähentymisen seurauksia alueellisesti, toimialoittain ja oppilaitoksittain.

Hallitus on kiinnittänyt erityistä huomiota korkeakoulujen toimintaedellytysten sekä tutkimuksen ja vaikuttavuuden edistämiseen. Korkeakouluopetuksen digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen osoitetaan noin 30 miljoonan euron lisärahoitus. Tutkimuksen vaikuttavuuteen ja saatujen tutkimustulosten kaupalliseen edistämiseen sekä korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yh-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

teistyön vahvistamiseen on kiinnitetty huomiota niin ikään. Suomen Akatemian määrärahoihin sisältyy ensi vuonna 8 miljoonan euron lisärahoitus.

Lisäksi hallitus on asettanut viime syyskuussa esityksestäni työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella vaihtoehtoisia malleja lisäresurssien tutkimus- ja innovaatiotoimintaan. Päätökset tehdään seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2017.

Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että talousarvioesitykseen sisältyy useita taiteen ja kulttuurin tavoitteiden toteuttamista tukevia elementtejä. Hallituksen tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Taiteen perusopetuksen ja muun taide- ja kulttuuritoiminnan tarjontaa lisätään. Prosenttitaitteen periaatetta laajennetaan. Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin otetaan käyttöön. Tarkoituksena on nostaa Suomen houkuttelevuutta, kilpailukykyä sekä kotimaisten että kansainvälisten tuotantojen toteuttamispaikkana. Näin lisätään alan osaaamista ja työpaikkoja.

Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös tekijöille maksettavien lainauskorvausten määrärahojen tasoon nostamalla sitä 6,3 miljoonalla eurolla, mikä onkin hieno sivistysteko Suomen itsenäisyyden juhluvuonna.

Arvoisa puhemies! Paljon muutakin täältä löytyy: Nuorisotakuuta kehitetään eteenpäin etsien vaikuttavimmat mahdolliset keinot puuttua nuorten syrjäytymiseen. Lisäksi haluan nostaa esiin, kuten valiokuntakin, Liikkuvan koulun valtakunnallistamisen, joka mahdollistaa sen, että lapset ja nuoret kouluissa liikkuisivat nykyistä enemmän ja saavuttaisivat ne tavoitteet ja voisivat sitä kautta hyvin.

Ja monista muista aiheista varmaan tänään voimme keskustella.

Suuret kiitokset vielä kerran yhteistyöstä, joka on ollut oikein hyvää.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt on mahdollisuus pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja keskustelun aloittaa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala.

15.41 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edessä olevassa keskustelussa tullaan varmasti arvostelemaan erilaisia säästöjä ja tullaan kehumaan tiettyjä lisäyksiä. Haluaisin kuitenkin aloittaa hieman isommalla pensselillä siitä, että väittäisin, että suomalaisessa koulutuksessa olennaisinta ei ole se, lisätäänkö johonkin joku summa tai joudutaanko jostakin hieman nipistämään. Väittäisin, että meidän suuri haasteemme on se, että maailma muuttuu, työelämä muuttuu valtavalla nopeudella ja se haastaa meidän koulutusjärjestelmää erittäin voimakkaasti tulevana vuonna ja tulevina vuosina. Toisaalta yhteiskunnassa tapahtuu muutoksia, jotka näkyvät sitten vaikkapa Pisa-tuloksissa, ja ne myös haastavat meidän koulutusta.

Sitä pitäisin kaikista tärkeimpänä, että me saavuttaisimme yhteistä tilannekuvaa puoluerajojen yli ja toisaalta että pystyisimme muodostamaan yhteistä visiota myös tässä salissa puoluerajojen yli siitä, mitä suomalainen koulutus tulevaisuudessa on, miten sen pitäisi kehittyä, mitä meidän pitäisi yhdessä tehdä. Toivon, että tätä keskustelua käytäisiin paljon tänäänkin.

15.42 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon edustaja Puumalan näkemykseen työelämän haastamisen merkityksestä on tietysti helppo yhtyä, mutta juuri sen takia meillä sosialidemokraateilla on se huoli, että nyt koulutuksen tasa-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

arvo ja alueellinen yhdenvertaisuus ovat vaarassa. Sehän nimenomaan heijastuu sitten siihen kaikkinaiseen osaamiseen, jota työelämässä ja yhteiskunnassa tarvitaan. Eli nämä lisäykset, joita nyt ollaan tekemässä 12 miljoonaa euroa, ovat tietysti tyhjää parempi, mutta nämä lisäykset eivät tule estämään koulutustason ja oppimistulosten laskua eivätkä palauttamaan koulutuksen tasa-arvoa. Minulla on tässä ihan vain luku: 2014 myönnettiin opetusryhmien pienentämiseen 60 miljoonaa ja tasa-arvoon 27, (Puhemies koputtaa) yhteensä 86, ja nyt se on 15 miljoonaa, mitä hallitus laittaa. Siis neljä viisi kertaa vähemmän koulutuksen tasa-arvoon! Tässä näkyy se ero.

15.44 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin, nuo rahat eivät yksin varmasti suomalaista koulutusta pelasta. — Suomalaisen koulutuksen vahvuus on hyvä perusopetus ja laadukas varhaiskasvatus. Siksi on olennaista, että meillä on perusopetuksen kärkihanke ja siellä opettajien koulutuksen uudistaminen — se on timantti, jota pitää joka puheessa kehua.

Mutta hyvä oli myöskin se, arvoisa puhemies, että valtiovarainvaliokunta teki täsmäpanostuksia. On hyvä, että varhaiskasvatuksen kehittämisraha tulee ja me voimme toimeenpanna valtakunnallisia uusia varhaiskasvatuksen suunnitelmia. Perusopetuksen laadun kehittämiseen tuli täsmälisäys, ja tuplasimme kerhorahoituksen, ja se on todella tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus harrastukseen ja että niille perheille, joissa ei ole taloudellisesti mahdollista laittaa lasta harrastamaan, nämä kerhot ovat saatavilla — kaikille. Pidän valtiovarainvaliokunnan panostuksia hyvinä, ja ne tukevat hallituksen koulutuspolitiikkaa, jonka tavoite on, että jokainen lapsi saa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sellaiset elämäneuvot, että jatkaa vähintään (Puhemies koputtaa) toisen asteen koulutukseen ja oppii oppimaan, oppii oppimisen ilon.

15.45 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös leikata opintorahasta kuukauden arkilounaiden ja aamupalojen verran, eli 86 euroa, lisää nuorten oppimiseröjä, korkeakoulutuksen periytyvyyttä ja riskiä opintojen keskeyttämiseen ja pidentää opintoaikoja. Kun samalla ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja ja lähiopetuksen määrää leikataan ja nuorisotakuulta käytännössä viedään rahaa, on käsissämme yhä suurempi riski syrjäytymisen ja eriarvoisuuden kasvun kautta syntyvään sosiaaliseen aikapommiin. Velkaantumisen taittaminen ja talouden kuntoon saattaminen on huono perustelu opiskelijoiden toimeentulosta leikkaamiseen. Jos taloutta tahdotaan laittaa kuntoon, on välttämätöntä laittaa resursseja tuottavuuden ja korkean osaamisen tukemiseen. Kun pidämme huolta korkeasta osaamisesta ja koulutuksen tasa-arvosta, pidämme huolta myös taloudesta ja Suomen tulevaisuudesta. Miten arvoisa opetusministeri vastaa opiskelijoiden arjesta nousevaan huoleen? Voisiko vastaus olla kenties vastikkeeton, (Puhemies koputtaa) riittävä ja joka kuukausi maksettava perustulo?

15.46 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai on selvää, että yksin rahan riittävyys, lisäys tai vähennys, ei ratkaise kaikkia koulutukseen liittyviä ongelmia. On äärimmäisen tärkeää, että koulutuksen maailmassa on selkeä tavoitteellisuus: mihin koulutuksella pyritään? Mutta on luonnollisesti selvää, että jos orastavat talousnäkökymät alkavat realisoitumaan, niin niitä hedelmiä ei pidä luonnollisestikaan hätäpäissään ruveta ulosmittaamaan, mutta jos jotakin jakovaraa on, niin on aivan selvää, että koulutuksen tulee olla se ensimmäinen, jonka tulee saada lisärahoitusta — erityisesti tilan-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

teessa, jossa maailma muuttuu. Äsken TEMin pääluokkaa (Puhemies koputtaa) käsitellessämme puhuimme työn arvostuksen vähenemisestä.

15.47 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurimmat risut hallitus ilman muuta joutuu ottamaan vastaan opintorahaleikkauksista ja ammatilliseen koulutukseen kohdistuvista valtavista leikkauksista. Mutta näiden risujen jälkeen haluan antaa hallituspuolueille valtiovarainkunnassa kiitosta siitä, että mietintöön sisältyy kannanotto Helsingin olympiastadionin perusparannuksen ja uudistamisen toteuttamisesta nimenomaan hyväksytyn hankesuunnitelman pohjalta. Ainoastaan tällä tavalla tämän kansainvälisesti arvostetun, joidenkin tutkimusten mielestä maailman arvokkaimman urheilurakennuksen tulevaisuus pystytään turvaamaan tuleville sukupolville niin urheilu-, kulttuuri-, matkailu- kuin muussakin käytössä. Tämä oli tärkeä ja ryhdikäs linjaus hallituspuolueiden edustajilta, että se saatiin mietintöön tällä tavalla kirjattua.

15.48 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hiljattain julkaistiin uudet Pisa-tulokset, ja niissä oli totta kai monia huojentaviakin asioita, mutta erityisen suurta huolta herättävät tyttöjen ja poikien väliset erot oppimistuloksissa. Myöskin huomasimme, että maan eri osien välille on muodostunut aika isoja osaamiskuiluja, kun katsotaan tyttöjen ja poikien tuloksia. Varsinkin näyttää siltä, että itäsuomalaiset pojat ja heidän oppimistuloksensa ovat heikompia kuin maan muissa osissa. Kysyisinkin opetusministeriltä: kuinka me voisimme puuttua nimenomaan näihin maan eri osien välisiin osaamis- ja oppimiskuiluihin, ja kuinka voisimme kehittää opettajien osaamista siten, että näihin ongelmiin (Puhemies koputtaa) voitaisiin puuttua?

15.49 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse edustaja Elorannan kanssa peräänkuuluttanut kansallista visiota koulutukselle kokonaisuudessaan, ja nyt tällä hetkellä, kiitos ministerille siitä, työskentelee parlamentaarinen työryhmä, joka pohtii peruskoulua. Ja jos olen oikein ymmärtänyt, niin tulee myös muita tällaisia ryhmiä. Miten näistä erillisistä työryhmistä voitaisiin saada sellainen kokonaiskuva, kokonaisvaltainen strategia ja kansallinen visio?

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatukseen on tehty heikennyksiä — tai hallitus on tehnyt päätöksiä, jotka mahdollistavat heikennyksiä. Yksi asia, joka on varmasti tulossa, on tämä, että esikoulun yhteydessä voitaisiin tarjota kerhotoimintaa, ei niinkään päiväkotivarhaiskasvatusta. (Puhemies koputtaa) Mitä tälle asialle on tapahtumassa?

15.51 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutukseen panostaminen kannattaa, ja siltä osin erinomainen asia, että me emme toivottavasti enää koulutussäästöjä tule tekemään. Toivon, että se on meidän yhteinen tarina tästä eteenpäin. (Välihuutoja)

Olen samaa mieltä edustaja Nylanderin kanssa siitä, että on varmasti paikka, kun meillä on erilaisia työryhmiä, syytä muodostaa semmoinen kokonaisuustarkastelu koulutusjärjestelmästä, ja sellainen on syytä aika ajoin tehdä.

Nostan kuitenkin tässä esille meidän Tieteen tila -arvioinnin, jossa meillä on arvioitu, että Tieteen tila 2016 on vakaa. Olemme jonkin verran kehittyneet, mutta kaverit ympärillä juoksevat kovempaa. Ja yksi tärkeimmistä selitystekijöistä on se, että siellä on kansainvälisiä tutkijoita ja tutkijayhteisöjä. Suomalainen osaamistase, kun katsotaan tutkijoita, on

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

negatiivinen. Onkin perustavaa laatua oleva kysymys, minkälaisen yhteisen tieteen tarinan me tulemme tekemään tulevaisuuteen, jotta me saamme käännettyä suomalaisen tieteen kansainväliselle huipulle.

15.52 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudet Pisa-tulokset tosiaankin kertovat eriarvoistumisen kasvusta. Kun vielä kymmenen vuotta sitten perhetaustalla, vanhempien tuloilla tai koulutuksella ei ollut merkitystä siinä, miten hyvin lapset pärjäsivät, niin sehän oli myönteinen poikkeus moniin muihin maihin verrattuna ja olimme siitä ylpeitä. Nyt tosiaan tämä etu on kadonnut. (Sari Sarkomaa: Ei se ole kadonnut vielä!) Alueelliset erot tulivat ensi kertaa esiin: kaupunkien koululaiset pärjäsivät paremmin kuin maaseudulla, ja Uudellamaalla pärjättiin paremmin kuin Länsi-Suomessa. Alkaa näyttää siltä, että nyt kun näitä säästöjä on tehty, niin vain vahvemmillä kunnilla on mahdollisuus tiukentuvassa taloudessa enää panostaa riittävästi opetukseen. Meillä on muun muassa paljon kuntia, joissa on vain yksi koulu, ja ihmetyttääkin, miten nämä kunnat pystyvät tasaveroiset mahdollisuudet turvaamaan nyt, kun todellakin on jo tuloksia siitä, että ne eivät siihen pysty. Kysyisinkin ministeriltä: Mitä konkreettista aiotte tehdä sille, että tämä eriarvoistumiskehitys voitaisiin muuttaa? Olisiko tosiaankin, niin kuin edustaja Nylander tuossa esitti, aika tehdä tällainen parlamentaarinen kansallinen tiekartta koulutuksen tulevaisuuteen?

15.53 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on kuitenkin ilmainen koulutus kaikille lapsille ja nuorille, koulutuspaikka, mikä on todella tärkeää, se täytyy pitää tulevaisuudessakin. Ja toivoisin, niin kuin meidän sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Puumala sanoi, että me yhteistyöllä nyt hyvän keskustelun kävisimme tulevaisuutta varten.

Kysyisin ministeriltä kahdesta asiasta.

Soveltuvuuskokeista lähihoitajakoulutuksessa: Muun muassa Silja Paavola, SuPerin puheenjohtaja, on ollut huolissaan siitä, kun ne ollaan poistamassa. Tämän Sora-lainsäädännön kautta on puututtu todella harvoihin asioihin, ja se on vähän myöhäistä silloin jo.

Toinen asia on kielikokeilu. Kuinka laajaa tämä vapaan kielikokeilun järjestäminen tulee olemaan? Se ei riitä, jos se on vain muutamassa kunnassa. Ja ministeri on luvannut, että se järjestetään ensi vuoden aikana. Onko siitä tarkempia tietoja?

15.54 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeisimmät Pisa-tulokset antavat huolestuttavan kuvan matematiikan ja luonnontieteiden tilasta Suomen kouluissa. Meidän vientimme kuitenkin koostuu pääosin teknologiateollisuuden tuotteista, joiden suunnittelusta ja tuotannon suunnittelusta vastaavat tekniikan alan ammattilaiset, siis matematiikan ja luonnontieteiden osaajat. Pitkän matematiikan kirjoittajamäärä on kuitenkin laskenut jo pitkään, ja tuoreet Pisa-tulokset tosiaan osoittavat matematiikan vieroksuman alkavan jo peruskoulussa.

Olemme viime vuosina kantaneet huolta milloin kädentaidoista, milloin taideaineista, milloin liikunnasta. Sen sijaan matematiikasta ja luonnontieteistä kouluissa ei ole järjestetty samanlaista kansallista keskustelua, vaikka ne ovat tosiaan Suomen vientiteollisuuden kilpailukyyn perusta. Nyt olisikin korkea aika alkaa kantaa huolta myös matematiikasta ja luonnontieteistä. Pitäisikö kantavaksi periaatteeksi ottaakin tunti matematiikkaa päivässä? (Sanna Lauslahti: Kannatan!)

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

15.55 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti, kun nyt käsitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaa, niin varmastikin puhuttaa tämä opintotuen leikkaus. On kuitenkin syytä huomioida, että samalla STM:n hallinnonalalla, kun opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin, nimenomaan pienituloiset opiskelijat voittavat tässä muutoksessa, eli pienituloisimmillahan lisääntyy jopa sadoilla euroilla tämä kokonainen opintojen aikainen toimeentulo. Tämä on varmasti hyvä huomioida.

Samalla on kannettava huolta perheellisistä opiskelijoista, ja tässä sivistysvaliokunnan lausumassa otettiin kantaa tähän opintotukeen, että siihen tämä huoltajakorotus tulisi ottaa. Perheellisten opiskelijoitten tilanne ei ainakaan heikkene, ja toivoisin myös tästä, että keskustelua tulisi.

Sitten kantaisin huolta opettajainkoulutuksen tilanteesta myöskin jatkossa. Erityisesti Itä-Suomessa tämä tilanne näkyy, ja ehkä tämä tulee entistä enemmän näkymään tulevaisakin tuloksissa, kuten Pisa-tuloksissa. (Puhemies koputtaa) Kysyisinkin opetusministeriltä: miten opettajien saatavuudesta tullaan huolehtimaan koko Suomessa, nimenomaan pätevien opettajien saatavuudesta?

15.56 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen kilpailukyky on aina perustunut laadukkaaseen koulutukseen, korkeaan osaamiseen ja innovaatioihin. Nyt hallitus on murentamassa ja eriarvoistamassa koko suomalaista koulutusjärjestelmää leikkaamalla ammatillisesta koulutuksesta 190 miljoonaa euroa suurentamalla ryhmäkokoja ja leikkaamalla opiskelijoiden toimeentulosta. Ammatillisen koulutuksen leikkaus vastaa 18 000 aloituspaikkaa. Onko meillä varaa lisätä koulupudokkaita, pahentaa nuorten syrjäytymistä ja tinkiä osaamisesta? Vasemmistoliiton mielestä ei ole. Päinvastoin, me haluamme pienentää ryhmäkokoja, lisätä panostusta niin varhaiskasvatukseen kuin perus- ja toisen asteen kuin korkea-asteen koulutukseen. Tutkimukseen ja tuotekehitykseen on panostettava nyt, jos tahdomme pysyä kehityksessä mukana. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: oletteko valmis perumaan ammatilliseen koulutukseen ja opintorahaan suunnitellut jättileikkaukset, jotta Suomessa voitaisiin turvata lasten ja nuorten yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet myös tulevaisuudessa? (Puhemies koputtaa) Vai vietämmekö Suomen juhluvuonna tasa-arvoisen koulutusjärjestelmämme hautajaisia?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Annan tähän debattiin vielä seuraavat puheenvuorot: Sirén, Wallin Stefan ja Kiuru Krista. Sen jälkeen ministerin vastaus. — Edustaja Sirén.

15.57 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvatenkin tässä pääluokassa keskustelu pyörii pitkälti koulutuksen ympärillä, ja ihan hyvä niin, mutta haluaisin nostaa esille vielä tässä vaiheessa näitä muita sivistyspoliittisia teemoja, jotka myöskin ovat erittäin tärkeitä. Huomionarvoista on esimerkiksi kulttuuri ja se, että tämän hallituksen ohjelmassa ei ole kulttuuriin kohdistuvia suoria leikkauksia, mistä iso kiitos hallitukselle. Sen sijaan on tehty varsin kulttuurimyönteistä politiikkaa, hyviä päätöksiä, kuten audiovisuaalisen alan tuotantokannustin, josta ensi vuodelle rahoitusta, tämä lainauskorvaus, jota on pitkään yritetty ja joka nyt vihdoinkin saatiin, ja siihen liittyvä laajennus ja samoin lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien parantaminen, harrastustakuu, joka tässä valiokunnan mietinnössäkkin nousi esille. Nämä ovat hyviä, tulevaisuuteen panostavia asioita: nuorten syrjäytymisen ehkäisy, harrastustakuu, (Puhemies koputtaa) kerhotoiminta ja sitten nämä urheilijoiden apurahat esimerkiksi.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

15.58 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopistojen varainkeräyskampanja on tällä hetkellä täydessä vauhdissa ja päättyy ensi kesänä. Valtio kolminkertaistaa omalla panoksellaan tämän kerätyn summan, mikäli se ei ylitä 50 miljoonaa euroa — tähän tarkoitukseen on siis budjetoitu ensi vuoden talousarviossa 150 miljoonaa euroa. Yksityinen lahjoitus on aina iloinen asia, ja olisi harmillista, jos valtio ei pystyisi tällä luvutulla triplauksella osallistumaan tähän keräykseen. Mikäli tämä kerätty kokonaissumma ylittää 50 miljoonaa euroa, silloin tulee siis leikkuri vastaan. Jos näin käy, niin olisiko hallitus valmis vaikkapa lisätalousarvion kautta nostamaan omaa panostustaan tässä varainkeruukampanjassa?

15.59 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turha täällä kiertää niin kuin kissa kuumaa puuroa. Tosiasia on se, että hallituksen leikkauksista kolmannes — kaikista leikkauksista kolmannes — osoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön päälle. Se on kyllä minusta aika iso arvovalinta ja kertoo tuhat sanaa.

Esimerkiksi vuonna 2014 oli 87 miljoonaa euroa koulutukselliseen tasa-arvotyöhön ja ryhmäkokojen pienentämiseen rahaa. Nyt on 15,2 miljoonaa euroa. Kyllä se jotakin kertoo siitä karusta kielestä, että peruskoulun suunta on jollakin tavalla nyt hukassa. Ei kysyvä tieltä eksy, se on selvää: viime hallituskauden lopulla peruskoulua uudistanut parlamentaarinen työryhmä neuvoi tulevaa hallitusta siinä, että jätetään peruskoulu rauhaan niin valtionosuuksien kuin näiden rahojenkin osalta, mutta näin ei käynyt. Olen siihen hyvin pettynyt.

Arvoisa puhemies! Kysyn vielä lopuksi: Milloin, ministeri, saadaan tämä esiopetuksen yhteyteen tarkoitettu kerhotoiminta laajennettua osaksi (Puhemies koputtaa) tätä yleistä varhaiskasvatusta, ja onko siinä kysymys hallituksen seuraavasta säästöstä? Onko tämä kerhotoiminnan salliminen siis tulossa vielä eduskuntaan?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Grahn-Laasonen, 5 minuuttia.

16.01 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta. Tuli hyvin monipuolisesti eri aiheita, ja aloitan tuosta Pisasta, koska se varmasti on niin monien huulilla, kun se on ajankohtainen asia. Se kertoo meille tietenkin paitsi sen, että suomalaiset nuoret ovat maailman huipulla oppimistuloksissa edelleen, kuitenkin myös sen, että meillä on tasa-arvohaasteita, voi sanoa kolmenlaisia: Alueelliset erot näkyvät tässä tutkimuksessa ensimmäistä kertaa, mikä tietysti on ehdottomasti nyt tarkastelun paikka. Sitten toinen asia on tämä sosioekonomisen taustan vaikutuksen vahvistuminen, mikä sopii erittäin huonosti peruskoulun tarinaan ja perusideaan, eli siihen, että meillä olisi laadukkaat, tasa-arvoiset, maksuttomat peruskoulupalvelut kaikille lapsille ja nuorille taustasta riippumatta. Kolmas asia on sitten sukupuolten tasa-arvo, eli on erityinen huoli pojista ja siitä, että meillä on suurimmat oppimiserot tyttöjen ja poikien välillä kaikista OECD-maista.

Näihin haasteisiin olemme toki jo vastanneet hyvin monilla eri toimilla. Näiden Pisa-tulosten keräämisestä on se puolitoista vuotta aikaa, ja sen jälkeen ovat uudet opetussuunnitelmat tulleet voimaan. Niillä pyritään parantamaan oppimistuloksia ja ennen kaikkea panostetaan siihen oppimisen iloon, motivaatioon, että millä tavalla oppimisesta saadaan innostavaa ja millä tavalla saadaan otettua huomioon erilaiset oppimisen tavat ja tahdit. Eli

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

oppijalähtöinen lähtökohta peruskoulun toteuttamiseen siinä opsissa vahvasti on mukana, ja toki monia sisällöllisiä muutoksia.

Opettajien osaamiseen tämä hallitus panostaa erittäin voimakkaasti ja vahvasti. Meillä on uusi Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma, ja 90 miljoonan euron Uusi peruskoulu-ohjelmasta 60 miljoonaa euroa käytetään opettajien osaamisen vahvistamiseen, ja tutkimusperustaisesti ja siten että viedään sitä opettajien uran aikaista ammatillista kehittymistä sinne arkeen ja kouluihin, jokapäiväiseen työhön muun muassa tällä tutoropettajamallilla, johon itse asiassa muuten kunnat, koulutuksen järjestäjät, lähtivät erittäin suurella innostuksella heti ensimmäisessä haussa mukaan. 80-prosenttisesti meidän koulut innostuivat tästä, ja tavoitteena on tietysti, että kaikki saisimme tähän mukaan.

Sitten täällä oli erityisesti kysymys, joka koski tätä luonnontieteiden ja matematiikan osaamista. Edustaja Kasvi kysyi aiheesta, ja kiitos, että nostitte tämän teeman erityisesti esiin. Tämä luonnontieteiden ja matematiikan oppimistulosten lasku on aihe, johon meidän täytyy paneutua, erityisesti siitä syystä että siellä näkyy vahvasti sellaista motivaatiovajetta. Että luonnontieteiden ja matematiikan oppiminen ei samalla tavalla innosta kuin ennen, ja siihen meidän pitää pystyä löytämään nimenomaan sisältöjä kehittämällä ratkaisuja. Yksi sellainen ihan konkreettinen toimi on se, että ensi vuonna tulee valtakunnallistamisen vaiheeseen tämä Luma-keskus ja Luma-toiminta, mikä toivottavasti tuo tähän apua, ja siinä pyritään vaikuttamaan ennen kaikkea niihin asenteisiin ja myöskin sitten pedagogiikkaan ja sen kehittämiseen. Fokuksessa ihan jo lähdetään sieltä pienistä lapsista liikkeelle, että se motivaatio syttyisi, ja yksi keskeinen asia on se, että luodaan se yhteys näkösalille lapsille ja nuorille, että minkä takia matematiikan ja luonnontieteiden oppiminen on tärkeää ja miksi siitä kannattaa innostua. Sitä kautta sitten näkyy varmasti myöhemmin tuloksissakin. Se on iso asia.

Harrastustakuu hyvin monesta lähtökohdasta tuli tässä salikeskustelussa esille. Käynnissä on työryhmytyö, jossa pyritään varmistamaan, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus harrastaa ja saada mieluinen harrastus, vähintään yksi. Siihen voidaan vaikuttaa näillä kulttuurin ja taiteen kärkihankkeilla ja samoin tällä "tunti liikuntaa päivässä" ja myöskin eduskunnan lisäämillä kerhorahoilla ja monilla eri toimilla, mitä lähdimme vieämään eteenpäin.

Opintotuesta ymmärrettävästi tuli kysymyksiä, koska opintorahaan kohdistuu leikkauksia. Onneksi on myös niin, että ihan synkkä se tulevaisuuskuva ei ole, kun siinä pystyttiin myöskin samassa yhteydessä korjaamaan positiivisella tavalla tiettyjä epäkohtia. Yksihän on tämä yleiseen asumistukeen siirtyminen opiskelijoiden kohdalla, mikä on ollut opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen tavoite ja mikä auttaa erityisesti heikoimmassa asemassa asuminen suhteen olleita opiskelijoita. Siellä on toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulojen vaikutuksen poisto opintotuesta ja muutamia muita muutoksia, muun muassa tulorajojen tai sen ansiokehityksen sitominen indeksiin ja niin edelleen.

Tieteen tila julkistettiin tänään, ja siihen kannattaa ehdottomasti tutustua. Se osoittaa, niin kuin tässä todettiin, että tieteen tila Suomessa on vakaa. Meillä on kansainvälisyys lisääntynyt, mutta toki meidän pitäisi pystyä jatkuvasti pysymään kiristyvässä kilpailussa mukana.

Haluan päättää tämän puheenvuoron siihen, että valiokunnan puheenjohtaja Puumala alussa palautti meidät isoon kuvaan eli siihen nopeaan maailman muutokseen ja yhteiskunnan muutokseen ja osaamistarpeiden muutokseen ja toivon, että tässä keskustelussa voisimme vielä hakea lääkkeitä siihen, miten teemme koulutusjärjestelmästäämme (Puhemies

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

koputtaa) sillä tavalla joustavan, että se antaa mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja myöskin siihen, että lapset ja nuoret voivat kehittyä myöskin sitten läpi sen työuran kasvaessaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt otamme seuraavan debattikierroksen.

16.06 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunta on aina kehittynyt teknologian kehityksen myötä: mietitään vaikka sellaisia asioita kuin kirjapainotaito, rautatiet tai sähkövalot. Tämän hetken yhteiskunnassa merkittävin teknologinen kehitys liittyy digitalisaatioon, jonka arvoisa ministeri otti täällä jo esille, ja varmasti opettajankoulutuksessa ja kouluissa digitalisaatiolla tulee olemaan valtava merkitys.

Samaan aikaan, arvoisa opetusministeri, olisi tärkeätä muistaa se, että edelleenkin lukutaidon merkitys on korvaamattoman tärkeä. Pitäisi seurata sitä, millä tavalla digitalisaation avulla voidaan edistää lukutaidon vahvistumista. Meillä on tuloksia siitä, miten lukutaito on peruskoulunsa päättäneiden osalla heikentynyt aikaisemmasta. Eli tämä on sellainen ponnostusalue, johon tulisi satsata enemmän, kun digitalisaatiota mietitään kouluissa: millä tavalla lukutaitoa voidaan sen avulla parantaa niin, ettei digitalisaatiosta tule lukutaidon este?

16.07 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienolla tavalla on huomioitu nyt toiveemme huippu-urheilijoitten sosioekonomisen aseman parantamiseksi, kun me suomalaisethan olemme tietyllä tavalla urheiluhullua kansaa ja haluamme nähdä aina sinivalkoisten urheilijoitten liikkeen.

Meillä on urheiluseuroilla hyvää osaamista ja kansalaisilla voimakas halu suurtahtumien järjestämiseen erityisesti talviurheilussa, koska meillä on tämä Pohjolan pitkä ja luminen talvi eli lumivarmuus löytyy. Mutta nyt näyttää siltä, että kisojen järjestäminen edellyttää usein kansainväliset kriteerit täyttäviä suorituspaikkoja, ja tässä laitetaan sitten kunnat ja urheiluseurat tavallaan tämmöiseen keskinäiseen kilpailuun. Olisiko mahdollista, että saisimme tällaisen kansallisen huippukilpailuohjelman tai -strategian, niin että voisimme keskenään sopia sen, mitkä alueet ja mitkä paikat (Puhemies koputtaa) olisivat nyten otollisia millekin kilpailuille?

16.08 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tulikin jo urheilu mainittua. Näin aluksi täytyy kiittää ministeriä siitä, että nämä nuoret huippu-urheilijalupaukset saavat nyt tämän 500 000:n lisäpanostuksen. (Tuomo Puumala: Ei ministeriä, vaan eduskuntaa!) — No, anteeksi, eduskuntaa, ja varmasti ministeri sen hyväksyy. (Naurua) — Kaiken kaikkiaan tämä on hyvä lisä köyhyysrajalla oleville huippu-urheilijoille.

Mutta jos puhutaan menestyksestä kaiken kaikkiaan, olympiakisat Rioissa eivät olleet menestys, ja nythän muutettiin tätä muutostyöryhmän työtä niin, että nämä tulokset ovatkin kahden olympiadin päästä tulossa. Muutama fakta siihen: kaksi kolmasosaa tällä hetkellä pitää harrastamista liian kalliina, puolet seuroissa olevista lapsista ja nuorista ei tällä hetkellä liiku tarpeeksi, ja dropout-luvut ovat 30—50 prosenttia eri lajeissa. Miltä tämä kuulostaa kahden olympiadin päähän?

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

16.09 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ekonomistitohtorit ovat sanoneet, että me suomalaiset epäilemme omia kykyjämme, kaihdamme riskejä emmekä aina ymmärrä hyödyntää muiden kokemuksia. Tämä itsetunnon tukeminen on erittäin tärkeä asia, ja sen tukemisen tulisi lähteä jo varhaiskasvatuksesta. Rohkeudella, tiedolla ja ideoilla on merkitystä. Me voimme vielä toistaiseksi vähän ehkä kerskuakin Pisatuloksilla, vaikka ne ovat hieman laskeneet, mutta Ruotsissa on aina ollut niitä tieteen huipuja. On hyvä, että tämä hallitus harjoittaa kokeilukulttuuria rohkeasti ja luovasti ja lisäksi vaikuttavuuden arviointia korkeakouluissa. Kuinka hyvin me onnistumme yhdistämään elinkeinoelämän ja korkeakoulun — siitä se Suomen kasvutarina lähtee. Hienoa, että on panostuksia kristillisten koulujen toimintaan, tämä 50 000 euroa, ja Takaisin Elämään -nuorisotyöhön ja ehdottomasti tämä vapaa kielivalinta. (Puhemies koputtaa) Tämä kielikokeilu pitää saada oikein laajassa kokeilussa toimimaan.

16.10 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin peräänkuulutettiin isompaa kuvaa siitä, mikä tämä tilanne tällä hetkellä on. Kun katsotaan valiokunnan lausuntoa, niin tässähän se heti alussa todetaan: "Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on heikentynyt, ja koulutustason nousu on pysähtynyt. Nuorten osaamistaso on laskussa." Tämä yhdistettynä niihin hälyttäviin tietoihin siitä, mitä me saamme jatkuvasti meidän nuorten eriarvoistumisesta — ei voi olla muuta kuin samaa mieltä edustaja Huhtasaaren kanssa siitä, että meidän pitäisi aivan erityisesti katsoa meidän varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatukseen panostaminen on kaikista tehokkain tapa torjua meidän nuorten eriarvoistumista.

Nyt, kun me tiedämme — täällä peräänkuulutettiin huolta myös siitä, miten meidän nuoret entistä enemmän eriytyvät oman asuinpaikkansa perusteella — niin juuri nämä hallituksen varhaiskasvatusleikkaukset on laitettu toimeen kaikilla niillä alueilla, joilla nyt menee huonommin. Sen takia erityisesti tässä tilanteessa olisi arvokasta, että hallitus arvioisi näitä päätöksiään uudestaan.

16.11 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tuolla valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostossa, missä olen ollut jäsenenä, on tämän pääluokan käsittely sujunut hyvin, hyvässä yhteistyössä jaoston jäsenien kesken ja myöskin ministerin ja ministeriön suuntaan. Haasteet ovat kuitenkin aika mittavat, ja valiokunta on tehnyt hyviä lisäyksiä ja painottaa juuri sivistystä, nuorisoa ja myöskin tätä urheilun sosioekonomista tilannetta.

Ehkä suurin haaste on kuitenkin nimenomaan ammatillinen koulutus, mistä on valiokunnan ponsikin. Nyt, kun ne säästöt ovat aika suuret ja uudistuksen synkronisointi on haasteellinen, siitä syystä sitä on syytä tarkastella, mutta erityisesti myöskin vähän myönteisemmästä syystä, että nyt työpaikat alkavat lisääntyä varsinkin teollisuudessa tietyillä aloilla, varsinkin tuolla Varsinais-Suomen suunnassa ja muuallakin. Tämä on myöskin haaste, totta kai, koulutukselle, jossa OKM:n ja TEMin pitää olla nyt erittäin hyvässä yhteistyössä, (Puhemies koputtaa) jotta pystymme haasteeseen vastaamaan.

16.13 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten ministeri totesi, ovat alueelliset erot oppimisessa varsin suuret, ja kyllä ehkä varmaan yksi syy siihen on se, että meillä on hyvin suuria eroja kuntien selviämisen osalta. Meillä on rikkaita kuntia, joilla on mahdollisuus pitää kiinni subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja pie-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

nemmistä ryhmäkoista, vaikka valtionosuuksia leikataan. Niillä on varmaan myöskin mahdollisuus satsata resurssiopetukseen koulun puolella, avustajien osuuteen, ryhmäkokojen pienentämiseen, vaikka valtion puolelta niihin ei tule enää avustusta. Niillä on mahdollisuus varmaan myöskin toisen asteen koulutukseen satsaamiseen, vaikka se 190 miljoonaa viedään toisen asteen koulutuksen valtionosuuksista — ja ihan samaan, mihin edustaja Wallinheimo viittasi, harrastamiseen, sillä kunnat ovat moninkertaisesti valtiota suurempi rahoittaja lasten harrastuksissa, olosuhteiden luomisessa, seurojen tukemisessa maksuttomilla liikuntamahdollisuuksilla ynnä muulla. Tämän vuoksi minä olen huolissani. (Puhemies koputtaa) Miksi kunnat pakotetaan tekemään nämä valitettavat leikkaukset?

16.14 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa on hyvin paljon puhuttu opetuksen alueellisesta eriytymisestä ja erilaisista mahdollisuuksista. Toisaalta voi sanoa sen, että erilainen, uusi tietoyhteiskunta antaisi mahdollisuuksia aivan uudennaiselle oppimiselle joka puolella Suomea. On arvioitukin, että tällainen interaktiivinen, digitaalinen oppiminen voi olla itse asiassa jopa henkilökohtaisempaa kuin perinteinen luokahuoneoppiminen, jos sitä otettaisiin aidosti käyttöön. Se antaisi myöskin samanlaisen mahdollisuuden opetella vaikka harvinaisempia kieliä, olkoon sitten Lapissa tai Helsingissä. Kysynkin ministeriltä: miten me edistämme tämän tyylistä paikkaan ja aikaan sitomatonta oppimista tulevaisuudessa?

16.15 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ruusut: Kiitoksia lainauskorvauksen nostamisesta. Se on odotettu uudistus. Kiitoksia myös av-alan tuotantokannustinjärjestelmän lanseeraamisesta. Sitten risut: Ammatillisen koulutuksen valtavat leikkaukset, ne ovat uhka suomalaiselle osaamiselle, mutta ne uhkaavat myös lisätä nuorten syrjäytymistä. Toinen iso risu tulee opintorahan valtavasta leikkauksesta. Lähes 90 euron leikkaus on valtava lovi köyhien opiskelijoiden jo ennestään pieneen budjettiin.

Mutta, arvoisa puhemies, meidän on aloitettava yhteinen työ peruskoulun huolestuttavan eriytymiskehityksen pysäyttämiseksi. Peruskoulu eriytyy alueellisesti, sukupuolten suhteen ja sosioekonomisesti. Vasemmistoliitto on laatinut seitsemän kohdan konkreettisen toimenpidelistan peruskoulun eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseksi, ja toivottavasti se luetaan hallituksen piirissä. Mutta haluan kysyä ministeriltä, mitä tämän valtavan huolestuttavan trendin kääntämiseksi (Puhemies koputtaa) aiotaan tehdä.

16.16 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset perheet voivat entistä huonommin ja lapset perheessä entistä huonommin. Lasten ja perheiden palveluiden palvelujärjestelmä on siiloutunut, raskas ja hajanainen. Palvelut ovat irtautuneet perheiden arjesta omiin tiloihinsa, ongelmalähtöisiä ja ammattikuntajohtoisia. Miten varhaiskasvatuksen, koulun ja sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta voitaisiin kehittää, jotta lapsillemme luotaisiin nimenomaan siellä varhaisvaiheessa entistä paremmat selviytymismahdollisuudet tulevaa elämää varten ja oppimista varten? Kysyisinkin ministeriltä: miten varhaiskasvatukseen ja opettamiseen osallistuvat asiantuntijat voisivat olla lapsen ja nuoren tukena ja perheiden tukena, entistä yhtenäisemmin tukemassa nuorta kasvamaan täysivaltaiseksi ja oppimiskykyiseksi kansalaiseksi?

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

16.17 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niukassa taloustilanteessa on välttämätöntä löytää uusia tapoja tehdä asioita toisin. Täytyy todeta, että laadukas varhaiskasvatus, tasokas perusopetus ja toisen asteen koulutus säilyy tiukasta taloustilanteesta huolimatta laadukkaana jatkossakin, koska meillä on ministeri, joka uskaltaa tehdä asioita toisin, ja siitä kiitän ministeriä.

Yhden kiitoksen haluan osoittaa myös siitä, että tässä OKM:n pääluokassa eduskunnan jakamasta 12 miljoonasta kolmannes menee suoraan järjestöjen toiminnan kehittämiseen ja niitten työn vahvistamiseen. Se on äärimmäisen viisasta, koska kolmannen sektorin euro on 6—7-kertainen verrattuna kunnan euroon tai valtion käyttämään euroon. Ja nyt kun me puhumme siitä, että meillä on jopa 45 000 nuorta aikuista, jotka ovat syrjäytymisvaarassa olevia henkilöitä, niin jos heille kehitetään esimerkiksi uudenlaisia opintopolkuja ja tukipolkuja näilläkin avustuksilla, niin sieltä syntyy semmoisia kultahanhen munia, että ne tulevaisuudessa tulevat säästämään yhteiskuntamme varoja ja säästämään monta nuorta siltä tieltä, joka vie turmioon ilman koulutusta ja työelämää. Kiitos hallitukselle yhteistyöstä, (Puhemies koputtaa) niin että tämä asia ottaa aimo harppauksen eteenpäin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä tähän debattiin seuraavat vastauspuheenvuorot: Suutari, Räsänen ja Saarikko, ja sen jälkeen ministerin vastaus ja sitten seuraavaa kierrosta.

16.18 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin isoisänä olen huolissani mahdollisuuksien tasa-arvosta. Kainuun maaseudulla asuvalla pienipalkkaisten vanhempien pojalla on heikoimmat menestyksen mahdollisuudet Pisa-tulosten perusteella. Kun tästä Pisa-tulosten keruuvaiheesta on 1,5 vuotta aikaa, niin kysyisin arvoisalta ministeriltä: ketkä tässä salissa eivät ole vastuussa tästä asiasta?

16.19 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on moni nyt peräänkuuluttanut tätä suurempaa kuvaa, kun käsittelemme tässä koulutuksen asioita. On ehkä hyvä todeta, että suurempi kuvahan on todella se, että on valitettavaa, että meillä tänä päivänä osaamistason nousu on pysähtynyt. Se näkyy konkreettisesti siinä, että meillä työelämässä olevien ikäluokkien koulutustaso on korkeampi kuin työelämään tulevien ikäluokkien koulutustaso. No, jokainen voi miettiä, mitä tämä tarkoittaa sitten siinä yhtälössä, josta me olemme täällä paljon aikaisemminkin puhuneet, että tavoitteenahan on Suomen taloudellinen kehitys ja hyvinvoinnin nousu ja se hyvin vahvasti vain ei onnistu silloin, jos meillä koulutustaso on pysähtynyt ja uhkaa edelleen laskea. Senpä takia olisi nyt syytä, että täällä vähän laajempaa pohdintaa koulutuksen tulevaisuudesta käytäisiin. Ja tähän yhtälöön kyllä hyvin huonosti sopivat ne valitettavat määrärahalleikkaukset, mitä nykyinen hallitus on tekemässä.

16.20 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhtäläinen mahdollisuus sivistyä on minusta 100-vuotiaan Suomen kertomuksen hienoin osa. Jatkan samaan henkeen puheenvuoroja, joissa moni muukin edustaja, muun muassa vieressä kollega Talja, nosti esiin sen, että miten me voisimme varmistaa, että koulu ja paikat sivistystä ovat myös paikkoja, joissa ihminen tulee tunnistetuksi sen muun elämänsä keskellä. Miten me voisimme rakentaa peruskoulusta ja toisen asteen oppilaitoksista yhä vahvemmin paikkoja, joissa moniammatillinen yhteistyö toteutuu? Tiedustelenkin ministeriltä: Sosiaali- ja

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

terveysministeriön alla on lapsi- ja perhepalveluiden kärkihanke, merkittävä taloudellinen satsaus, jonka on ylitettävä hallinnonalarajat, mentävä kouluihin ja päiväkoteihin, missä lapset ovat. Miten tämä etenee suhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön?

Ja lisäksi tiedustelisin ministeriltä kiitoksien jälkeen varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta pienituloisille: miten (Puhemies koputtaa) varhaiskasvatuslain jatko on etenemässä ensi vuoden aikana?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja ministeri Grahn-Laasonen, 5 minuuttia.

16.21 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Aloitan tästä isosta kuvasta, kun siihen oikeastaan edellisessä puheenvuorossani päätin. Eli täällä on noussut aiheellista huolta, mikä liittyy Suomen koulutustason kehitykseen. Jos katsoo hallituksen ohjelmaa ja hallituksen visiota ja pitkän tähtäimen, 10 vuoden tavoitteita, niin siellä otetaan tähän asiaan kantaa toteamalla, että tavoittelemme sitä, että Suomen koulutus- ja osaamistaso nousee. Ja tähän me tarvitsemme nyt laajasti toimia. Elikkä tähän nykyiseen kehitykseen, joka on johtanut siihen, että näyttää siltä, että koulutustasomme on laskussa, liittyy rakenteellisia ongelmia meidän koulutusjärjestelmässämme, joita pitää ratkoa, liittyen esimerkiksi nivelvaiheisiin, hakeutumiseen korkea-asteelle ja niin edelleen. Sen lisäksi sitten myöskin esimerkiksi koulutuksen korkeisiin keskeyttämislukuihin ja nuorten syrjäytymiseen, näihin haasteisiin meidän tulee löytää ratkaisuja, ja niitä jatkuvasti etsitään, ja monia toimia on tässä jo liikkeelläkin. Viittaan esimerkiksi vaikkapa valintamenettelyjen uudistamiseen, jota tehdään toki korkeakouluista käsin mutta valtakunnallisella koordinaatiolla ja yhdessä korkeakoulujen kanssa.

Sen lisäksi lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma nousi esiin eli se tarve sille, että lasten ja perheiden palvelut olisivat paremmin yhteensovitetut ja että voisimme muulla palvelujärjestelmällä tukea myöskin sitä tehtävää, mikä kouluilla on, ja nimenomaan niin, etteivät opettajat jäisi taakkansa kanssa yksin, vaan saataisiin laajasti sekä tietysti perheet että muu palvelujärjestelmä tukemaan esimerkiksi niissä tosielämän tilanteissa, joita meillä on, että lapsilla ja nuorilla on ongelmia — on oppimisvaikeuksia, on käytösongelmia, on mielenterveyspuolen ongelmia — joita meidän pitäisi pystyä hoitamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja mielellään jo ennalta ehkäisevästi. Hallituksen lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma antaa tähän hyvän mahdollisuuden, samoin kuin se työ, mitä tehdään sen sisälläkin esimerkiksi kiusaamisen ehkäisemiseksi: jo mainittu harrastustakuu ja niin edelleen, kaikki nämä toimet yhdistettyinä sitten siihen koulutuksen kehittämistyöhön, mitä tehdään uusiin opetussuunnitelmiin ja niin edelleen.

Eli erittäin paljon on tällä hetkellä meneillään nimenomaan täällä kehittämisen puolella. Ja sitten, kun mennään vaikkapa nuorisotakuuseen, josta on paljon puhuttu, niin siinä se ihan keskeinen haaste on se, että edelleen kaikista ponnisteluista huolimatta meidän palvelujärjestelmämme ei onnistu kokonaisvaltaisesti sektoreiden yli auttamaan monissa tilanteissa. Eli nähdään edelleen se, että tämä on se kipukohta ja haaste, että palvelut eivät pelaa yksin riittävällä tavalla. Eli tavoitteena on se, että lapset ja nuoret — nuoret tässä nuorisotakuun tapauksessa — voisivat saada palvelut yhdeltä luukulta, ja siihen esimerkiksi tämä Ohjaamo-malli on tuonut meille hyviä toimivia käytäntöjä, joita sitten levitetään valtakunnallisiksi.

Edustaja Jaskari nosti hienolla tavalla esille ne mahdollisuudet, joita digitalisaatio meille tarjoaa. Se mahdollistaa sen, että oppiminen on yhä enemmän aikaan ja paikkaan sito-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

matonta eli on mahdollisuuksia oppia, levittää, vaikkapa kielenopetus esimerkkinä tässä, millä tavalla harvaan asutuilla alueilla on mahdollisuus laajentaa kielivalikoimia vaikkapa digitaalisin keinoin, millä tavalla jo tänä päivänä voi opiskella verkon kautta, kehittää omaa ammattitaitoa ja niin edelleen. Näitä mahdollisuuksia, opetuksen digitalisaatiota hallitus tukee monin toimin: esimerkiksi 105 miljoonaa euroa panostetaan korkeakoulutuksen digitalisaatioon ja nuoriin tutkijoihin hallituksen erillisellä päätöksellä, samoin sitten kaikki se työ, mitä tehdään peruskoulun puolella peruskoulun digitalisaation edistämiseksi, sähköiset ylioppilaskirjoitukset ovat meillä ensimmäistä kertaa olleet käytössä ja ne näyttäisivät etenevän hyvin, ja paljon muuta tapahtuu parhaillaan.

Lukutaito nousi esille, ja huoli siitä. Siihen liittyen myöskin käynnistyy toimia: monilukutaito-hankekokonaisuus, millä pyritään vahvistamaan siis lasten ja nuorten lukutaitoa, monilukutaitoa nimenomaan, eli otetaan huomioon lukeminen hyvin monista näkökulmista, käynnistyy tuossa ihan heti vuoden alusta.

Ja urheilun puolella, kiitos myöskin näistä eduskunnan panostuksista sillä puolella. Hallituksen painopiste liikunnan ja urheilun puolella on, niin kuin jo totesin, lasten ja nuorten liikkumisessa erityisesti, ja kun ajattelee huippu-urheilua, niin tämä, että meillä on laajat harrastajapohjat, lapset ja nuoret liikkeelle, parhaalla tavalla tukee myöskin sitä, sieltä sitten valikoituvat varmasti myöskin he, jotka voivat kilpailla siellä kansainvälisellä huipulla. Siihen liittyen Suomessa on tietysti isot panostukset, joilla sitten pyritään myös vaikuttamaan siihen, että saataisiin urheilijalle mahdollisimman yksilöllinen tuki. Mutta kehittämisen paikkaa tässä on, ja tätä avustus- ja tukijärjestelmää urheilun puolella tällä hetkellä selvittää Harkimon työryhmä.

Tässä muutamia näkökulmia tärkeään aiheeseen. Kiitos jälleen keskustelusta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme vielä yhden debattikierroksen, ja sen aloittaa edustaja Kärnä.

16.27 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi tässä on syytä todeta oppositiolle, kun on syytetty hallitusta perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen leikkauksista, että tämä hallitus on vahvistanut kuntien toimintaedellytyksiä toteuttaa näitä toimintoja, sillä kuntatalous on selkeästi vahvistunut tämän hallituksen toimintakaudella.

Suomi täyttää pian 100 vuotta, ja meillä on tässä maassa kolme uhanalaista saamen kieltä: kolttasaame, inarinsaame ja pohjoissaame. Nyt käsiteltävänä oleva budjetti sisältää ennennäkemättömän paljon rahoitusta, lähes miljoona euroa, näiden kielten kielipesätoimintaan. Toki lisäresurssejakin kaivattaisiin kipeästi. Olisinkin kysynyt ministeriltä, kuinka näette, miten voimme turvata saamen kielten aseman ja elinvoiman Suomessa myös tulevaisuudessa.

16.27 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on tullut monesti jo esille, niin oppimiseen liittyvät sosioekonomiset erot ovat nousseet vahvasti esille Pisa-tutkimuksessa. Oleellisesti tähän oppimiseen ja eriarvoisuuteen liittyy myös varhaiskasvatus, ja me tiedämme, että varhaiskasvatuksella on suuri merkitys oppimiselle, lapsen sosiaaliselle kehitykselle ja vuorovaikutustaidoille ja monille muille asioille. Tutkimukset ovat osoittaneet myös sen, että niiden nuorten, jotka ovat olleet säännöllisen varhaiskasvatuksen piirissä, oppimiskyky on ollut parempi ja he ovat myös edenneet

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

koulutuksessa pitemmälle korkeakouluihin kuin ne lapset, jotka eivät ole olleet varhaiskasvatuksessa.

Nyt kun hallitus on rajannut varhaiskasvatusta siten, että tätä ei mahdollisteta tasa-arvoisesti työttömien perheiden lapsille, ja kun hallitus on nyt perustanut — en tiedä, onko se (Puhemies koputtaa) pääministerin perustama vai kenen perustama — työryhmän, joka arvioi eriarvoisuutta, niin jos Juho Saari tulee tässä esittämään, että varhaiskasvatus pitäisi turvata kaikille lapsille tasa-arvoisesti, tulisitteko esittämään tätä tai tukemaan Juho Saarta tässä esityksessä?

16.29 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten on jo todettu, valtiovarainvaliokunta on tehnyt opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle useita määrärahalisäyksiä, jotka tulevat tarpeeseen. Näihin kuuluvat muun muassa 3 miljoonaa euroa koulujen kerhotoimintaan ja 2,65 miljoonaa euroa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseen. Ne ovat esimerkkejä panostuksista lasten ja nuorten hyväksi, ja kiitos näistä valiokunnalle.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa mietinnössään lisäksi muun muassa seuraavaa: "On niin ikään huolehdittava, että mahdollistetaan alueellinen kokeilu kielivalikoiman laajentamisesta eduskunnan hyväksymän lausuman mukaisesti." Syksyllä myös Suomen Lukiolaisten Liitto esitti kannanotossaan kielikokeilun laajentamista lukioihin. Tällöin selviäisi vapaan kielivalinnan mahdollinen positiivinen vaikutus esimerkiksi ylioppilaskokeissa kirjoitettavien kielten määrään.

Kysynkin ministeriltä, tuotteko piakkoin eduskuntaan perusteellisen, hyvin valmistelun ja kansalaisten selvän enemmistön tahdon mukaisen kielikokeiluesityksen.

16.30 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on edelleen koulutuksen kärkimaa. Pisa-tutkimuksia tulee ja menee. Nyt tehdyn tutkimuksen tiedot ovat siis huhtikuulta 2015, ja tämän hallituksen niin positiiviset kuin negatiivisetkaan toimet eivät siis tässä tutkimuksessa näy, mutta huolenaiheita on paljon. Toisin kuin edellinen hallitus, nyt ei leikata peruskoulujen valtionosuuksista. Te teitte satojen miljoonien eurojen leikkaukset, ja nyt kuitenkin halutaan säilyttää se, että lähtötaso turvataan. Eriarvoisuutta ei peruskoulun valtionosuuksien suhteen aiota tehdä.

Arvoisa ministeri, koulutuksen digiloikka on todellinen. Nyt kaikkien kouluasteiden kohdalla tämä ei välttämättä toteudu. Peruskouluihin pitää saada nyt enemmän rahaa oppimisympäristöön, digimateriaalin tekemiseen, oppivälineiden, siis ihan (Puhemies koputtaa) tablettien ja tietokoneiden saamiseen.

16.31 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minä tahdon yhtyä niihin ruusujen antajiin siltä osin, että opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin on hyvä asia monen, hyvin monen opiskelijan kannalta, ja on monia muitakin hyviä pieniä asioita. Mutta kun hallitus on asettanut omaksi tavoitteekseen nimenomaan työllisyyden ja kasvun, laittanut sen kaiken edelle, niin kysyn arvoisalta ministeriltä: Jos kuukauden, siis yhden kuukauden, arkilounaiden ja -aamupalojen suuruinen summa leikataan opintorahasta ja ammatillisesta koulutuksesta leikataan 190 miljoonaa euroa, niin miten nuo toimenpiteet tukevat tätä työllisyyden ja talouden ja tuotannon kasvutavoitetta ja osaamisyhteiskunnan rakentamista? Miten työllisyys, talouskasvu, osaamisyhteiskunta hyötyvät näistä massiivisista leikkauksista opintorahaan ja ammatilliseen koulutukseen?

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

16.32 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa oppimistulokset ovat maailmanluokkaa, mutta todella huolestuttavaa on se, että oppimistuloksissa on isoja eroja. Se ei ole iso uutinen. Nuo tulokset olivat näkyvissä jo reilu kymmenen vuotta sitten. Itse olin silloin opetusministerinä, kun aloitimme perusopetuksen kehittämisohjelman sen takia, että jokainen lapsi saisi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa riittävät eväät oppia koko elämänsä ja mahdollisuuden jatkaa vähintään toiselle asteelle. On erittäin hyvä, että tämä hallitus on tarttunut tähän niin, että valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet on, niitä implementoidaan. Varhaiskasvatuksessa on se tärkein paikka toimia. Perusopetuksen kehittämisessä on olennaista, että opettajien koulutusta kehitetään. On kaiken a ja o, että opettajat osaavat.

Loistavia kärkihankkeita. Toimeen on ryhdytty, ja huolestuttavaa oli se, että sosialidemokraattisten opetusministerien aikana kehitys pysähtyi. Silloin keskitytte vain miettimään oppivelvollisuuden venyttämistä, jota onneksi sitten ei tapahtunut. Eli loistavaa on, että nyt tehdään töitä, ja nöyränä pitää tehdä töitä, (Puhemies koputtaa) koska 100-vuotiaan Suomen tulevaisuus on siinä, että lapset voivat tasavertaisesti oppia.

16.33 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppilashuollosta haluaisin esittää kysymyksen. Me tiedämme, että toimiva ja hyvä oppilashuolto vaatii moniammatillista yhteistyötä, ja nyt kun suurin osa näistä henkilöstöryhmistä on siirtymässä maakuntiin, niin miten turvataan jatkossa, että kouluissa, ihan peruskouluissa, löytyy tällaisia toimivia oppilashuoltotiimejä, koska se on ainut tapa taata laadukas oppilashuolto?

Sitten, arvoisa puhemies, haluaisin kyllä vielä esittää kysymyksen uudelleen. Mitä tulet tekemään sille asialle, mikä lukee hallitusohjelmassa, että esikoulun yhteydessä voidaan tulevaisuudessa tarjota kerhotoimintaa? Tiedetään, että kerhotoiminnassa ei ole samanlaisia laadullisia eikä (Puhemies koputtaa) muita määräyksiä, jotka koskevat varhaiskasvatusta. Se on huomattava heikennys, jos näin tapahtuu.

16.35 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Otan esille asian, joka ei niin helposti hahmotu pelkästään opetusministeriön alle vaan jossa ovat osallisena varmasti ainakin työministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö, ja puhun työelämätaidoista, niin esimiestäidoista kuin sitten niin sanotusti alaistaidoista.

Työelämä muuttuu koko ajan, on vahvassa murroksessa. Olen huolestunut siitä, miten me pystymme toisaalta meidän nuorille peruskoulussa, toisella asteella, korkeakoulussa kuin sitten jo aikuisille ihmisille täydennyskoulutuksessa antamaan näitä taitoja, jotta he jaksavat ja osaavat olla työelämässä niin kuin siellä kuuluu olla. Iso osa työstä poissaoloista ei johdu välttämättä niinkään fyysisestä vaivasta, vaan ongelmana on se, että työssä on huono olla. Minkälaista keskustelua te käytte esimerkiksi ministeriöitten välillä näistä asioista? Näissä on kyse kuitenkin (Puhemies koputtaa) isoista summista, siitä, että esimerkiksi sote-uudistuksessa 200 000 ihmistä osaa ja haluaa olla tuossa isossa muutoksessa mukana ja heitä johdetaan oikein.

16.36 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lounais-Suomi on positiivisen rakennemuutoksen edessä. Meyerin telakan nykyinen noin 4 000 työntekijän joukko kasvaa uusien tilausten myötä 11 000 henkilöön. Kerrannaisvaikutuksineen telakan ympärille syntyy yhteensä 30 000 henkilötyövuoden kasvuvaikutus. Val-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

met Automotiven nykyinen työntekijämäärä Uudessakaupungissa lähes kaksinkertaistuu yli 2 000 henkilöön.

Nyt pitäisi nopeasti huolehtia siitä, että näihin henkilöstötarpeisiin vastataan kotimaisin voimin aloittamalla nopeasti tarvittavaa koulutusta sekä toisella asteella että korkeakouluissa. Mitä tehokkaammat ja suorituskykyisemmät koulutus- ja työllisyystoimenpiteet luodaan, sitä paremmat ovat edellytykset sille, että Turun ja Uudenkaupungin kasvu tehdään nimenomaan kotimaisin voimin ja suomalaisella työllä. Tässä kohtaa on hyvä muistaa, että meillä on 100 000 alle 30-vuotiasta nuorta ja 200 000 aikuista vailla toisen asteen koulutusta, ja nyt olisi aivan loistava tilaisuus tarjota heille suoraan työllistymiseen johtavaa koulutusta. Nämä ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan säästöt luovat kyllä aika synkkiä pilviä (Puhemies koputtaa) tässä onnistumiselle, mutta, ministeri, miten vastaatte tästä huolimatta näihin äkillisiin Lounais-Suomen koulutustarpeisiin?

16.37 Mikko Alatalo kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsalaiset ovat korostaneet näissä Pisa-tutkimustiedoissa yleensäkin sosiaalista älykkyyttä, mutta ei tämä tulos nyt suomalaisten kannalta niin huono ole, mutta suunta on huolestuttava, jos pojat eivät matematiikkaa opi. Tytöt pärjäävät hyvin. Tämä alueellinen eriarvoisuus tietysti on vaarana kouluissa, muistettakoon vain se, että monet pienet lukiot maaseudulla ovat olleet hyviä opetustuloksissa muun muassa yo-kirjoituksissa. Miten käy tulevaisuudessa? Meillä on hyvin tärkeä tämä tasokas varhaiskasvatus ja peruskoulun oppiminen, ja kysyisinkin ministeriltä tästä koulunkäyntiohjaajien työstä. Me tarvitsemme hyviä opettajia, mutta jos on iso opetusryhmä, niin meidän tarvitsemme myös niitä koulunkäyntiohjaajia, jotka auttavat sitten niitä lapsia, joilla on vaikeuksia esimerkiksi juuri matematiikassa opiskelemisessä. Totta kai myös erityislasten tukeminen on tärkeää ja se tunnistaminen ja arviointitaito eri oppilaiden osalta. Miten tärkeänä tämän näette? Se on resurssikysymys. Monilla paikkakunnilla on mahdollisuus tämä järjestää, mutta kaikilla ei.

16.38 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli äärimmäisen arvokasta, että opetusministeri nosti esiin tämän huolen näistä keskeyttämisistä ja nuorten syrjäytymisestä. Me olemme tismalleen samaa mieltä, että erityisesti meidän ammatillinen koulutus tarvitsee uudistamista.

Mutta se syy, minkä takia me olemme niin todella huolissamme näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista, on se, että me pelkäämme, että tämä nimenomaan rampauttaa sen uudistamistyön, jolla me haluaisimme tätä nuorten syrjäytymistä, eriarvoistamista ja koulupudokkuutta torjua. Kun rahat viedään, kun näin paljon leikataan ennen uudistustyötä, niin meidän pelkomme on silloin, että kaikki nämä hyvät tavoitteet, jotka me täysin opetusministerin ja hallituksen kanssa jaamme, eivät tule toteutumaan. Kyse ei ole uudistamisesta, vaan kyse on meidän koulutusjärjestelmän romuttamisesta, ja tämän takia me olemme tästä ammatillisen koulutuksen uudistuksesta ja niistä valtavista leikkauksista todella huolissamme.

16.39 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ammatillisen koulutuksen huoli on kyllä yhteinen, ja etenkin kun jo viime kaudella ammatillisesta koulutuksesta erittäin paljon leikattiin, niin olisin tietenkin toivonut, että se sama huoli olisi silloin ollut myös läsnä nykyisessä oppositiossa. Itse asiassa jos miettii myös alueellisesti niitä leikkauksia, niin melkein puolet kaikista opiskelijoiden aloituspaikkamääristä lähti

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Lapista, yhdestä maakunnasta. Että siinä jos missä kyllä käytettiin alueellista kohdentamista oikein kunnolla. Ja sitten jos vielä mietitään näitä Pohjois- ja Itä-Suomen oppimiseroja, niin kyllä kieltämättä mieleen tulee se vanha tarina siitä, että miten niitä ei ole pystytty vieläkään poistamaan, ja se on itse asiassa myös tämän hallituksen pöydällä ja agendalla näitten uusien Pisa-tulostenkin myötä, miten meillä oppimiserot ovat edelleenkin suuria pohjoisessa ja idässä.

Mutta olisin kysynyt tästä ammatillisen koulutuksen uudistamisesta. Olisiko mahdollista saada siihen rahoitukseen jonkinlainen pohja, vähän samalla tavalla kuin kuntataloudessa, joka nyt vahvistuu, että sieltä ei voitaisi leikata kuin esimerkiksi 100 euroa per asukas, esimerkiksi 3 prosentin muutospohja ammatilliseen koulutukseen?

16.40 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa puheenvuorossa on tullut esiin, kuinka hämmentävän tulevaisuuden edessä me olemme ja yhteiskunta on voimakkaassa murroksessa. Siihen nähden opetusministeriöllä on kyllä hyvää reagointikykyä ja tulevaisuuden hahmottamista. Yhä edelleen kysyn monen muun edustajan lailla tästä kielikokeilusta, joka on vielä vihreän veran alla, ei tiedetä, mitä sieltä tuleman pitää. Ministeri tuli viikonloppuna tämän asian kanssa julkisuuteen, ja jotenkin tuntui oudolta, että hän puhui, että ruotsin kielen kokeilun osalta riittäisi kaksi kokeilupaikkaa. Jokainenhan osaa tehdä sen matemaattisen laskun, vaikka matematiikan taidot ovat heikentymässä, että ei kahden kokeilupaikan pohjalta voi tehdä mitään kattavia johtopäätöksiä.

16.41 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri puhui kauniisti varhaiskasvatuksen merkityksestä, ja niihin kaikkiin tavoitteisiin kyllä myös yhdyin. Mutta todellisuus päiväkodeissa on hyvin toisenlainen ja varsinkin nämä ryhmäkokojen kasvattamiset ovat tilannetta huonontaneet. Liian suuret lapsiryhmät heikentävät osaaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan mahdollisuuksia lapsen yksilölliseen kohtaamiseen, huomioimiseen ja juuri kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Sen vuoksi tässä kristillisdemokraattien vaihtoehdossa esitetään lisämäärärahaa siihen, että pystyttäisiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ryhmäkokoja pienentämään ja samalla saavuttamaan niitä tavoitteita, joita te, ministeri, olette kyllä sinänsä ansiokkaasti kuvanneet.

16.42 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvioitu, että noin neljäsosa lapsista ja nuorista voi huonosti. Heiltä puuttuu perushoiva, ja heillä on heikko itsearvostus taikka fyysis-psykykkistä oireilua. Monella tulevaisuudenusko on niin alhaalla, ettei hyvinvoinnin ja motivaation kannalta tärkeitä haaveita juurikaan ole. Opiskelu- ja työelämään siirtyminen voi lykkääntyä nuoruusvaiheen mielenterveyshäiriöiden vuoksi. Ne ovat nuorilla noin kaksi kertaa yleisempiä kuin lapsilla. Nuorisotakuu ei auta näitä nuoria syrjäytymisen polulta, jos nuori ei pysty ongelmiansa vuoksi hyötymään tarjotusta opiskelu- ja työpaikasta.

Helsingin Diakonissalaitoksen Vamoksen matalan kynnyksen ryhmätoiminnot ovat tarjonneet monelle nuorelle mielekkään portin työelämään tai opiskelun pariin. Vastaavista nuorten elämäntilanteiden ja kykyjen mukaan joustavista ryhmistä on jatkuva pula koko Suomessa. Kysynkin ministeriltä: voitaisiinko tätä mallia levittää koko maahan?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot: Kiuru Krista ja Puumala, ja sen jälkeen ministerin vastaus ja sen jälkeen puhujalistaan.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

16.44 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta koulutuspolitiikka on itse asiassa hyvää säästöpolitiikkaa siinä, että me voimme auttaa nuoria ja lapsia löytämään oman tiensä ja säästää tulevaisuudessa ennalta ehkäisevässä mielessä, että moni nuori ja lapsi saisi itselleen niin vahvan polun koulussa, että he pärjäisivät. Vamos-nuorista kaksi kolmasosaa ilmoittaa, että koulu on yksi syrjäytymisen pahimpia syitä. Siltä osin se varmasti vie meidät siihen isoon kysymykseen, että koulutustason lasku, oppitulosten lasku ja koulutuksellisen tasa-arvon vähentyminen, alueellisen tasa-arvon heikkeneminen ja poikien ja tyttöjen väliset erot ovat isoja kysymyksiä — ja sitä eivät nämä jälleen kerran tehtävät koulutusleikkaukset ensi vuodelle millään tavalla kyllä auta. Siltä osin haluan vielä todeta, että valtionosuuksia leikataan niin kiky-sopimuksen johdosta kuin keväisestäkin kehysriihipäätöksestä johtuen ja tehdään monia muita leikkauksia.

Ministeri, te ette koskaan vastannut siihen kysymykseen, joka täällä salissa on ollut esillä. (Puhemies koputtaa) Otetaanko esikoululaisten varhaiskasvatus ennen ja jälkeen esiopetuksen kerhotoiminnaksi, vai eikö oteta? Me tarvitsisimme siihen vastauksen. Nimitäin se on erittäin paheksuttavaa. Minä toivon, että ette tuo tätä säästöä tänne.

16.45 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eniten puheenvuoroja on käytetty peruskoulusta, ja hyvä niin. Se on edelleen meidän kruununjalokivi, ja uskon, että on yhteistä tahtoa pelastaa se ja viedä sitä seuraavalle vuosikymmenelle. Siellähän hallitus on tarttunutkin jo moniin asioihin. Vuotoja tukitaan. Enää ei tehdä satojen miljoonien eurojen leikkauksia valtionosuuksiin, kuten viime vaalikaudella. Uusia latuja avataan aika merkittävällä tavalla, muun muassa ensi vuodelle opettajien lisä- ja täydennyskoulutukseen 21 miljoonaa euroa, digitaalisten oppimisympäristöjen vauhdittamiseen 18 miljoonaa euroa, liikunnan lisäämiseen 7 miljoonaa euroa ja niin edelleen. Erittäin tärkeitä toimia.

Jos vielä päästään sektorirajojen yli peruskoulussa, rohkeasti myös sosiaali- ja terveysministeriön puolelle, aivan hyvä ajatus on Juho Saaren työn integroiminen tähän. Siinä puhutaan samantyyppisistä asioista, eriarvoisuudesta, ja se lähtee jo lapsista ja nuorista. Uskon, että näillä toimilla me saamme kyllä pelastettua meidän peruskoulun.

Puhemies! Loppuun vielä kehun noita valtiovarainvaliokunnan tekemiä lisäyksiä. Ne ovat hyvin pitkälti samantyyppisiä kuin sivistysvaliokunta omassa lausunnossaan esitti. Siellä esimerkiksi liikunta, joka otettiin valiokunnassa tällä kertaa painopisteeksi, on näytävästi esillä, erittäin hieno asia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Grahn-Laasonen, 5 minuuttia, sen jälkeen puhujalistaan.

16.46 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Yritän vastata mahdollisimman moneen näistä vielä auki olevista kysymyksistä tämän viimeisen puheenvuoron aikana aloittaen tuosta kielikokeilusta, joka on ollut julkisuudessaakin esillä. Osaamisen ja koulutuksen ministeriryhmä on aihetta käsitellyt ihan viime viikolla, ja olemme tehneet eduskunnan ponnien edellyttämällä tavalla arviointia perustuslaillisista edellytyksistä kokeilun toteuttamiseen. Siinä arvioitiin niin, että kokeilun tulee olla rajattu, ja se edellyttää toki lakimuutoksen, mistä syystä tämä sali asiasta pääsee vielä sanansa sanomaan. Mutta sen aikataulu on todella se, että ensi vuonna olisi tarkoitus kokeilun käynnistyä.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Varhaiskasvatuksesta oli useampi kysymys. Varhaiskasvatuksen kehittämistä sisällöllisesti tehdään tällä hetkellä voimakkaasti. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet on hyväksytty Opetushallituksessa ja nyt ollaan siinä vaiheessa, että tehdään sitä jalkauttamista sinne kentälle. Uskon, että varhaiskasvatuksen suunnitelmien perusteella voidaan ihan merkittävästikin parantaa varhaiskasvatuksen laatua ja vahvistaa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, viedä ihan toiminnan tasolle jokapäiväiseen arkeen uutta ajattelua siitä, mitä varhaiskasvatukselle voidaan asettaa tavoitteiksi, kun tämä hallinnonalan siirto voidaan viedä myöskin ikään kuin asenne- ja osaamistasolla eteenpäin.

Yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien määrää pyritään lisäämään eli koulutuspaikkoja, aloituspaikkoja, on lisätty tuntuvasti ja pysyvästi, ja tavoite on jatkaa tätä kehitystä. Se vie myöskin tätä varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa eteenpäin. Samoin varhaiskasvatusta kehitetään ihan Opetushallituksen kehittämisavustuksin, ja kiitos eduskunnalle siitä, että kehittämiseen on entistä vahvemmin edellytyksiä teidän tekemänne lisäpanostuksen kautta. Myöskin tätä lainsäädäntöä viedään eteenpäin, elikkä ensi vuoden aikana on tarkoitus tuoda varhaiskasvatuslaista seuraava versio, ja siinä yhteydessä otetaan kantaa näihin tässäkin salissa esillä olleisiin kysymyksiin.

Ammatillisen koulutuksen reformista täällä käytettiin puheenvuoroja, ja tosiaan tilanne on se, että näiden säästöjen osalta eduskunta onkin jo sanansa sanonut, mutta sitten tämä ammatillisen koulutuksen reformi tulee ajankohtaiseksi alkuvuodesta. Tänään on päättynyt lausuntokierros, ja olemme saaneet paljon arvokasta palautetta ja näkemyksiä lakiluonnokseen ja käymme sitä palautetta läpi niin, että alkuvuodesta saamme eduskunnalle hallituksen esityksen, joka vie ammatillista koulutusta huimasti eteenpäin toiminnallisesti ja sisällöllisesti. Siellä tapahtuu hyvin paljon myönteistä. Luomme uuden lainsäädännön sekä nuorten että aikuisten koulutukseen, uuden tutkintojärjestelmän, uuden rahoitusmallin, joka kannustaa myöskin oppilaitoksia ja koulutuksen järjestäjiä panostamaan siihen, että koulutus ei jäisi nuorilla kesken vaan se suoritettaisiin loppuun, eli siihen läpäisyyn ja samoin sitten myöskin työelämäyhteyksiin ja siihen vaikuttavuuteen, että opiskelijat siirtyisivät työelämään mahdollisimman hyvin ja sujuvasti ja myöskin jatko-opintoihin.

Byrokratiaa ja turhaa sääntelyä on tarkoitus purkaa tällä merkittävästi. Koulutuksen varoja kannustetaan siirtämään seinistä ja hallinnosta entistä vahvemmin opetuksen turvaamiseen. Oppilaitokset saavat enemmän mahdollisuuksia ja ketteryyttä vastata joustavasti työelämän koulutustarpeisiin. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista lisätään. Siitä on paljon hyviä kokemuksia niin kotimaasta kuin kansainvälisestäkin, ja uskomme, että se on yksi keino myöskin keskeyttämistä vähentää ja tehdä oppimisesta mielekkäämpää ja lisätä työelämäyhteyksiä.

Opintopolut muuttuvat aiempaa yksilöllisemmiksi ja niin edelleen, eli on paljon positiivisia sisältöön meneviä muutoksia, joita viemme eteenpäin tässä ammatillisen koulutuksen reformissa, ja siihen on osallistunut laajasti ammatillisen koulutuksen kenttä. Viimeksi tänään tapasin yhden koulutuksen järjestäjän, joka antoi hyvin paljon positiivista palautetta tästä ammatillisen koulutuksen sisällöllisestä kehittämisestä, vaikka taloustilanne ymmärrettävästikin siellä kentällä raskaalta tuntuu.

Eli näillä eväillä eteenpäin, ja paljon tähän sisältöön liittyvää keskustelua ja yhteistyötä toivon jatkossakin eduskunnalta. Meillä on käynnissä perusopetuksen osalta yhteinen parlamentaarinen työ ensi vuodelle näistä perusopetuksen kehittämisen teeseistä, ja samoin sitten korkeakoulupuolella tehdään opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulukentän kanssa yhteistyössä visiotyötä, johon on tarkoitus myöskin ottaa sitten parlamentaarista

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

seurantaa mukaan ja sitä kautta saada sitten myöskin erilaisia poliittisia näkemyksiä siihen työhön.

Eli kiitos kaikille, ja toivotan oikein rauhallista ja levollista joulunaikaa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

16.52 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään paljon puhuttu siitä, että meidän pitää hahmottaa itsellemme, mikä on se iso kuva: mikä on se, mitä tällä hetkellä koulutuskentällä tapahtuu, mitä meidän kouluissamme, meidän päiväkodeissamme, meidän yliopistoissamme tapahtuu. Se, mitä nämä Pisa-tutkimukset meille kertovat, on se, että meillä on syytä olla meidän lapsistamme, meidän nuoristamme, meidän opettajistamme ylpeitä. Suomalaiset nuoret pärjäävät koulussa edelleen todella hyvin, he ovat maailman parhaita. Mutta se toinen asia, mikä liittyy siihen isoon kuvaan, on se, että suomalaisten lasten ja nuorten todellisuudet eriytyvät toisistaan.

Nuorten oppimistuloksiin vaikuttaa entistä enemmän se, missä päin Suomea he asuvat, millaiseen perheeseen he ovat sattuneet syntymään ja se, ovatko he tyttöjä vai poikia. Se, että meidän nuorten todellisuudet eriytyvät toisistaan näin valtavasti, murentaa yhdenvertaisen sivistysvaltion perustaa. Suomessa ero tyttöjen ja poikien välillä on nyt jo OECD-maiden suurin. Suomen tytöt olivat kaikkien maiden tyttöjen vertailussa toiseksi parhaita, kun pojat sijoittuivat kymmenenneksi.

Arvoisa puhemies! Suomen pojat tarvitsevat nyt meidän apuamme. Se, mitä tämä koulutusvertailu myös kertoo, on, että nuorten miesten syrjäytyminen on Suomessa kasvussa ja joka viides meidän nuori mies on koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Samaa aikaan osallistuminen varhaiskasvatukseen on Suomessa Euroopan alhaisimmalla tasolla. Me tiedämme sen, että osallistuminen laadukkaaseen varhaiskasvatukseen parantaa lapsen oppimista läpi lapsen elämän, ja liian usein varhaiskasvatuksen ulkopuolelle jäävät juuri ne lapset, jotka tarvitsevat tukea kaikista eniten. Silti tästä huolimatta hallitus on lopettanut kaikille lapsille yhtäläisen oikeuden päivähoitoon ja kasvattanut lapsiryhmien kokoa ja heikentänyt näin varhaiskasvatuksen laatua. Näin tehtiin, vaikka kaikki lasten hyvinvoinnin asiantuntijat sanovat, että nämä päätökset eivät ole lapsen edun mukaisia, tämä tulee lisäämään lasten ja nuorten välistä eriarvoistumista ja nämä leikkaukset tulevat Suomelle vielä todella kalliiksi.

Jotenkin vähän tuntui siltä, että hallituspuolueet eivät ihan ymmärtäneet, mitä tässä oli tiin rikkomassa. Kaikille lapsille yhtäläinen oikeus päivähoitoon on suurimpia tasa-arvon voittoja tässä maassa. Ne ovat niitä asioita, joilla on rakennettu yhdenvertaista lapsuutta Suomessa. Lasten oikeuksien rajoittaminen ja päivähoidon lapsiryhmien kasvattaminen eriarvoistaa lapsia entisestään. Varhaiskasvatuksesta leikkaaminen heikentää juuri niiden lasten asemaa, jotka tarvitsevat meidän tukeamme kaikista eniten.

Jokainen nuori maksaa meille miljoonan, ja sen takia me olemme erityisen huolissamme näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista, koska ne tulevat lisäämään poikien hätää. Se tarkoittaa vähemmän tukea, vähemmän koulutusta, vähemmän paikkoja, joissa etsiä elämälleen suuntaa. Se tarkoittaa yhä useampia syrjäytyneitä nuoria, yhä useampia koulupudokkaita, yhä useampia nuoria, jotka eivät löydä paikkaansa yhteiskunnasta. Sen takia minulla on alkanut itselläni enemmän ja enemmän tuntua, että hallituksen puheet koulutuksen uudistamisesta on toiminut vain savuverhona massiivisille koulutusleikkauksille. Tässä ei uudisteta, tässä romutetaan. Viimeistään ammatillisen koulutuksen jättileikkauk-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

set osoittavat, että ei tässä haeta edes mitään kestäviä säästöjä toimintatapoja modernisoimalla. Leikkaaminen on itseisarvo, ja se tulee meille vielä kalliiksi.

16.56 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kun suomalaisilta kysytään kansakuntamme suurimmista saavutuksista, koulutusta on pidetty yhtenä tärkeimmistä. Pienessä ja syrjäisessä Suomessa on aina uskottu koulutuksen ja oppimisen käänteentekevään voimaan edistää yhteiskunnan kehitystä kohti sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää tulevaisuutta. Koulutuksen tasa-arvon vaaliminen on johtanut tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan, jossa ihmisten taidot ja tiedot eivät riipu kotitaustasta tai varallisuudesta. Ei ole sattuma, että Suomi on kuulunut koulutuksen huippumaihin jo pitkään.

Sosialidemokraatit ja muu oppositio, maamme monet taloudelliset asiantuntijat, laaja kansalaisjärjestöjoukko, koulutusalan asiantuntijat ja yksittäiset kansalaisryhmät ovat ottaneet vakavasti eduskuntavaalilupaukset. Samaan aikaan, kun kilpailukykyä on synnytetty hoitimalla työntekijöiden palkkoja leikkaamalla, koulutuksen arvolle kilpailukyvyyn luojana on viitattu kintaalla asiantuntijoiden varoituksista huolimatta. Meidän mielestämme rohkeinta säästämistä olisi ollut lopettaa tällainen koulutuksen alasajo ja ideologinen näivettäminen, sillä se tulee kalliiksi maamme menestyksen kannalta.

Ei pidä unohtaa, että OECD:n selvityksen mukaan suomalaisista 20—24-vuotiaista miehistä yli viidennes on vailla työtä tai ei ole koulutuksessa. Nuorten syrjäytyminen työstä ja koulutuksesta on kovassa kasvussa. Siitä huolimatta ja voimakkaista vetoomuksista huolimatta Sipilän hallitus linjasi, että 190 miljoonan säästötarve ammatilliseen koulutukseen toteutetaan vuotta aikaisemmin kuin varsinainen uudistus. Käytännön säästöjen tekijäksi velvoitettiin ammatillisen koulutuksen järjestäjät. He ovat joutuneet kuluvana vuonna itse ratkaisemaan, kerätäänkö vuonna 2017 edessä olevat säästöt karsimalla opiskelijamääriä vai leikkaamalla yksikköhintoja vai molemmilla keinoin.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutus uhkaa loppua kokonaan, kun ainakin nuoret on huolehdittava koulutukseen. Opettajien määrä vähenee tuhansilla, joten seurauksena on väistämättä myös isommat ryhmäkoot ja lähiopetuksen väheneminen entisestään. Hallitus pitää yhä järeäpäisesti kiinni leikkauksista jo vuonna 2017, vaikka varsinainen sisällön ja toiminnan uudistus on tavoitteena vasta 2018. Jos pelkkä raha ohjaa uudistusta, ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikat, koulutusalat ja koulutuspaikkakunnat uhkaavat keskittyä ilman minkäänlaista avoimuutta tai lopullista varmuutta lopputuloksesta.

Koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus ovat vaarassa myös siksi, että vakaan ja ennustettavan perusrahoituksen tilalle suunnitellaan entistä yksityiskohtaisempaa ja epävakampaa ja poliittisesti yhä tiukemmin ohjattua rahoitusta. Hallituksen esityksen sisältämä tapa leikata ammatillisen koulutuksen rahoitusta sisältää ongelmia työmarkkinoiden osaamistarpeiden kannalta. SAK:n arvion mukaan osa säästöistä saatetaan toteuttaa leikkaamalla opiskelijapaikkoja aloilta, joiden osajille olisi työmarkkinoilla käyttöä mutta joiden vetovoima ei houkuttele opiskelemaan aloja. Monien alojen vetovoimaongelmat ovat pidemmän ajan kuluessa syntyneitä. Leikkausten myötä tehtävät opiskelijapaikkojen vähentämiset saattavat kuitenkin entisestään vaikeuttaa yritysten ja työpaikkojen osaavan työvoiman saatavuutta lähitulevaisuudessa.

Esityksessä arvioidaan, että koulutuksen järjestäjät tulevat toteuttamaan leikkaukset siten, että ne sekä vähentävät koulutustarjontaa että karsivat koulutuksen kustannuksia. Jos säästö toteutettaisiin kokonaisuudessaan opiskelijamäärää vähentämällä, vähennys vastaisi 18 000:ta opiskelijapaikkaa. Jos koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat 190 miljoonan eu-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

ron säästön kokonaisuudessaan opiskelun yksikkökohtaista kustannusta alentamalla, laskennallinen opiskelijakohtainen yksikköhinta laskisi 1 270 eurolla. Leikkaus johtaa irtisanomisiin ja lomautuksiin. Se heikentää koulutuksen saavutettavuutta ja kaventaa koulutus- tarjontaa. Koulutuksen edellyttämien kiinteistöjen ja laitteiden vähentäminen tapahtuu osana pidemmän aikavälin suunnitelmia, jotka edellyttävät usein uusia investointeja. Leikkauksen kohdistaminen valtionosuuden kuntarahoitukseen tarkoittaa, että se kohtelee eri tavoin yksittäisiä koulutuksen järjestäjiä. Valtaosa menettää rahoitusta, mutta osa hyötyy leikkauksista taloudellisesti.

Ikävää, ettei ministeri ole enää paikalla, mutta kun nyt kovasti toivotaan tuota ammatillisen koulutuksen reformia, niin kentällä on erityisen kova huoli erityisen tuen oppilaista, joista ei lakiluonnosesityksessä ole juurikaan mainintaa. Samoin opinto-ohjaus on aika heikoilla maininnoilla, ja toisaalta sitten myös oppisopimus on unohdettu koulutusoppimuk- sen hyväksi. Mutta tähän asiaan varmaan palaamme myöhemmin uudestaan.

17.01 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa puhemies! Sivistys on tärkeä osa 100 vuotta täyt- tävän Suomen historiaa. Sivistykseen ja osaamiseen nojaten olemme rakentaneet Suomes- ta hienon maan. Koulutuksemme kulmakivi on tasa-arvo. Jokaisella on mahdollisuus opis- kella niin pitkälle kuin rahkeet riittävät postinumeroon tai vanhempien varallisuuteen kat- somatta. Koulutuspolitiikan olennaisin kysymys ei ole, lisätäänkö vai vähennetäänkö ra- hoitusta, vaan se, miten olemassa olevia resursseja käytetään tehokkaammalla tavalla.

Koska koulutus on yhteiskunnan toiseksi suurin sektori, ovat edellinen ja nykyinen hal- litus joutuneet tekemään vaikeita, taloudellisen tilanteen vuoksi merkittäviäkin säästöjä koulutuksesta. Olen nyt kolmatta kautta eduskunnassa, ja valtion velka on tuplaantunut tänä aikana. Sitä en voi pitää itselleni kovin hyvänä saavutuksena. Siirrämme siis vain tätä talousvelkaa seuraaville sukupolville. Siksi meidän kaikkien on mietittävä, miten myös koulutuksessa säästöt ja taloudelliset resurssit kohdennetaan oikealla tavalla.

Säästöt toteutetaan koulutuksessa nyt niin, että tehdään rakenteellisia uudistuksia. Am- matillisen koulutuksen reformi on todellinen, ja kohtapuolin tämä lausuntoaika tästä am- matillisen koulutuksen reformistakin päättyy, ja koulutuksen järjestäjät ovat saaneet sanoa sanansa. Ammatillisessa koulutuksessa halutaan lisätä työssäoppimista, opiskeluajkojen tiivistämistä, sitä lähiopetusta lisää — rahoitusjärjestelmässä edelleenkin läpäisyä halu- taan paremmaksi.

Kun säästöjä siis toteutetaan, niin näitten uudistusten lisäksi vähennetään kuntien tehtä- viä ja normeja. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen säästöt ovat niistä esimerkkinä. Samalla myöskin luovutaan erillis- ja lisärahoituksesta, esimerkiksi yleissivistävän koulutuksen avustuksista ja Helsingin yliopiston erillisrahoituksesta. Voi joku sanoa, ovatko nämä hyvä vai huono asia, mutta nämä on otettu kohteiksi.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tekemät lisäykset — 12,5 miljoonaa euroa — ovat pie- niä summia tähän sivistyssektorin kokonaisuuteen, mutta niillä saadaan hoidettua tärkeitä asioita kuntoon. Muun muassa kerhotoimintaan tulee 3 miljoonan euron lisärahoitus, var- haishasvatukseen ja perusopetukseen lähes 4 miljoonan euron lisäys sekä nuorten työllis- tämiseen 2,8 miljoonan euron lisäys. Urheilijoiden toimeentulon edistämiseen lisäys on 950 000 euroa, ja lisäksi panostetaan museotoimintaan sekä alueellisesti ja paikallisesti tärkeisiin kulttuuritapahtumiin. Erityisesti kulttuuritoimen budjettiin ei tehdä vähennyksiä.

Arvoisa puhemies! Yksi hallituksen kärkitavoitteista on vauhdittaa koulutuksen di- giloikkaa ja ditalisoitumista. Tässä onnistuaksemme meidän on ehdottomasti huolehditta-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

va siitä, että resurssit ovat kunnossa mutta myös vaatimustaso on asetettu poikkeuksellisen ylös. Yhteiskunnan muutokset ovat hurjia, ja työelämän vaatimukset ja valmiudet, joita tämän päivän nuorilta haetaan, ovat korkeita. Digitalisaation pitää myöskin ulottua kaikkeen ja kaikkialle niin, että uudet oppimisvälineet ja valmiudet ovat saatavissa ympäri Suomen.

Tarvitsemme aivan uudenlaista pedagogiikkaa, ja tässä avainasemassa ovat koulutetut opettajamme ja heille annettava täydennyskoulutus. Jos itsekin menisin kouluun opettajaksi tänä päivänä, tarvitsisin ehdottomasti digikasvatusta ja -koulutusta ihan itselleni, kun liitutauluajoista ja piirtoheitinajoista on tovi. Tietoteknilliset välineet täytyy olla saatavissa eri puolilla Suomea tasa-arvoisesti, ja nämä oppimisympäristöt vaativat aivan uudenlaista rahoitusta — siihenkin tarvitsemme valtion tukea. Oppimismateriaaleja huudetaan joka paikassa. Toivon, että opettajille jää ja tulee mahdollisuus myöskin siihen, että aikaa opetuksesta jää oppimateriaalin tekemiseen, koska sitä tarvitaan nyt kentällä toden teolla.

17.06 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä keskustelussa aika paljon puhuimme koulutuksen alueellisesta tasa-arvosta ja sen saavutettavuudesta kaikille. Se on ollut suomalaisen yhteiskunnan yksi suurimmista saavutuksista minun mielestäni, että olemme aina pystyneet luottamaan siihen, että koulutuksen täytyy olla tasa-arvoista ja kaikkialla samantasoista, ja siitä kyllä pidetään jatkossakin kiinni. Kyllä se on tärkeä ja iso asia, että me saamme nämä Pisa-tulokset käännettyä taas oikeaan suuntaan — nyt ilmeisesti viimeisten kymmenen vuoden aikana on se muutos pikkuhiljaa tapahtunut, ja siinä on varmasti jokaisella hallituksella peiliin katsomisen paikka — ja kyllä tämä alueellisuuskysymys nousee esille myös näissä ammatillisen koulutuksen asioissa, sillä sen perinnön, mikä tuli edelliseltä hallitukselta, että aika massiivisesti ammatillisesta koulutuksesta on leikattu etenkin pohjoisessa ja idässä, vuoksi nyt sitten pitäisi jotenkin koettaa huomioida se, miten saadaan kuitenkin jatkossakin turvattua ammatillinen koulutus kauttaaltaan.

Siksi on äärimmäisen tärkeätä, että samalla kun tehdään surullisiakin leikkauksia ammatilliseen koulutukseen, kuitenkin on olemassa reformi, jolla pyritään uudistamaan asioita. Keskustan näkökulmasta olisi ollut parempi, että se reformi olisi ensin laitettu liikkeelle ja leikkaukset vasta sitten, mutta kyllä tämä reformi on historiallinen: että saadaan digitalisoitua, että saadaan myös kolmas lukukausi kunnolla käyttöön, että saadaan myös sääntelyä hieman helpotettua.

No, vielä palatakseni näihin Pisa-tuloksiin: Täytyy ottaa kyllä se esille, että kyllä on suuri muutos aikaisempaan, että peruskoulutuksen valtionosuuksiin ei kosketa. Niitä ei siis leikata. Me voimme puhua täällä muutaman kymmenen miljoonan euron silmänlumerahoista, mutta sitten kun puhutaan sadoista miljoonista ja miljardeista, niin se, että kuntatalous vahvistuu ja että valtionosuuksista ei peruskoulujen osalta leikata, on erittäin iso asia ja turva meidän peruskoululle. Peruskoulu muutenkin saa nyt rauhassa kehittää toimintaansa, ja siitä on tehty myös yksi tämän hallituksen kärkihanke, ja ei se minusta ole mitenkään vähäpätöinen asia, että sinne 90 miljoonaa euroa laitetaan. Mutta se Pisa-tulosten huolestuttava suunta on kyllä asia, joka täytyy varmasti myös siinä Juho Saaren työryhmässä ottaa esille nimenomaan sitä kautta, että miksi meillä tietyillä alueilla ja miksi meillä tyttöjen ja poikien välillä on eroavaisuutta nyt olemassa ja miksi niihin on alkanut vaikuttamaan sosioekonominen asema, ja tämä täytyy ehdottomasti korjata.

No, ensi vuoden aikana on valitettavaa se, että myös opintorahaan kohdistuu leikkauksia. Mutta kuitenkin jos katsotaan kokonaisuudessaan sitä opintotukea ja opiskelijalle käteen jäävää rahaa, niin se kyllä tulee kasvamaan, vaikkakin siihen tulee mukaan myös vah-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

vemmin lainaelementtiä. Mutta se, että 120 000 opiskelijaa pääsee paremman yleisen asumistuen piiriin, on kyllä merkittävä uudistus ja myös uudistus, jota opiskelijajärjestöt ovat itse olleet vahvasti ajamassa. No, siellä on kuitenkin edelleen sellainen ongelma, joka liittyy perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon, ja kyllä keskustassa meidän näkemyksemme mukaan pitäisi saada huoltajakorotus aikaiseksi jo toivon mukaan ensi kevään puolivälitarkastelussa. Kysymyksessähän ei ole kovinkaan suuri asia noin rahallisesti, 8—10 miljoonaa, mutta näille perheellisille opiskelijoille se on erittäin, erittäin merkittävä asia.

Lisäksi on tärkeää, että esimerkiksi kulttuuri on pystytty rauhoittamaan kokonaan leikkausten ulkopuolelle. On paljon uusia digitalisaatioon liittyviä asioita liittyen vaikkapa ympärivuotiseen opiskeluun. On erittäin tärkeää, että kirjastoille pystyttiin turvaamaan rahoitus, esimerkiksi lainauskorvauksen tasoa nostetaan yli 6 miljoonalla eurolla. Ja sitten kun mietitään näitä uusia elinkeinoaloja, niin kyllä myös opetus- ja kulttuuriministeriö on siellä tärkeässä roolissa: se, että viimeinkin otetaan käyttöön 10 miljoonan euron suuruisen audiovisuaalisen alan tuotantokannustin, tulee varmasti tuomaan myös Suomeen suuria elokuvatuotantoja, joita me olemme nähneet jo esimerkiksi Islannissa tai Norjassa ja muissakin maissa, jotka tämän ovat ottaneet käyttöön.

17.12 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Jos tässä kokoaa yhteen eri pääluokista tänään — ja miksei jo aikaisemmin — käytyä keskustelua, niin ainakin seuraavat teemat ovat toistuneet: Hyvin usein ollaan nähty hauraita, orastavia kasvun merkkejä. On todettu, että yhteiskuntamme, tai laajemmin kulttuurimme, elää murroksen ja tuntemattoman tulevaisuuden keskellä. Ja kolmanneksi, perustellusti vaaditaan poliittisessa päätöksenteossa ja hallinnossa sektorirajat ylittävän yhteistyön lisäämistä.

Nyt OKM:n pääluokkaa käsitellessämme hyvin monessa puheenvuorossa on kannettu huolta erään kansallisen menestystarinamme, peruskoulun, tulevaisuudesta. Yhtäältä olemme myös havahtuneet Pisa-tutkimusten tuloksista, joista itse asiassa olimme kai enemmänkin peloissamme, kun saimme kuulla, että ne sitten itsenäisyyspäivänä julkistetaan. Ehkä odotettiin vieläkin pahempaa. Mutta joka tapauksessa suunta on huolestuttava, siltä ei voi silmiä ummistaa.

Todellakin tarvitaan uudistuksia, reformeja, uudenlaista otetta asioihin, erityisesti aikana, kun eletään todellakin murroksessa ja esimerkiksi opettajat joutuvat työskentelemään todellisuudessa, jossa kotien viesti voi olla sellainen, että työtä ei arvosteta siinä määrin kuin mihin vanhemmat sukupolvet ovat tottuneet. Lapset kasvavat työstä vieraantumisen kulttuurissa. Yhtäältä tarvitaan paitsi uudenlaista pedagogista otetta myös toimenpiteitä, panostuksia yksilöiden henkilökohtaisen vastuun lisääntymiseen. Tämä on äärimmäisen tärkeää huomioida myös professori Juho Saaren työryhmässä.

Erityisen hyvänä asiana erityisesti valtiovarainvaliokunnan täydennysten jälkeen näen sen — en pelkästään siksi, että elämme ensi vuonna itsenäisyyspäivämme 100-vuotisjuhlavuotta, vaan myös ja ennen kaikkea siksi, kun tällaista murrosaikaa nyt eletään — että satsataan historiallisten juurien selvittämiseen. Erilaiset panostukset esimerkiksi museoihin ovat hyviä. Museot eivät nimittäin ole mitään ummehtuneita säilykepurkkeja, jonne menneisyyttä on tallennettu ja sitten puhkaistu reikä, jolloin se on ummehtunut, vaan nimenomaan museot tekevät arvokasta työtä, jossa mielenkiintoisella tavalla historialliset juuremme tuodaan tähän päivään. Olisi äärimmäisen suotavaa, että yhä useampi ihminen voisi löytää museoista elämän rakennusaineita omaan elämään. Nimittäin historiallisten juurien tunteminen on paitsi ylösrakentavaa myös äärimmäisen mielenkiintoista, ja se kasvattaa ei vain

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

vastuuseen vaan myös oivalluskykyyn, miten näennäisesti toisistaan täysin poikkeavat asiat liittyvätkin hyvin tärkeällä tavalla yhteen. Tätä taitoa meidän poliitikkojen pitää opetella entistä syvemmin.

17.17 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Nobel-palkittu professori Bengt Holmström oli valtiovarainvaliokunnassa kuultavana ja hän pohdiskeli mielenkiintoisella tavalla suomalaista koulutusta. Totesi muun muassa yliopistojen osalta, että vanhoihin rakenteisiin ei kannata rahaa kaataa vaan tarvitaan uudistuksia. Meillä yliopistolakijärjestelmä uusittiin muutama vuosi sitten. Ehkä se ei kaikilta osin onnistunut niin kuin tavoite oli, ja siksi voi olla paikallaan, että sitäkin asiaa pohdittaisiin jälleen. Professori Holmström totesi myös, että Yhdysvalloissa ei ole yhtään niin isoa yliopistoa kuin Helsingin yliopisto, ja puolusti pienten yliopistojen olemassaoloa.

Meillä oli kuultavana myös talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Roope Uusitalo Jyväskylän yliopistosta. Kysyin häneltä näistä yliopistosäästöistä Jyväskylän yliopiston osalta, ja hän vahvisti sen, mitä olen täällä aikaisemmin jo kertonut. Professori Uusitalo totesi, että on tehty mittavat yliopistoihin kohdistuneet leikkaukset, mutta hän totesi myös, että Jyväskylän yliopistossa on käyty tilojen käyttö huolella läpi, on käyty hankinnat tarkoin läpi ja uudistettu, on eri yksiköitä yhdistetty hallinnollisesti ja saatu näin henkilöstön käyttöä tehostettua ja on luovuttu monista sellaisista hankkeista, joiden merkitystä ei ole pidetty erityisen tärkeänä tai hyvänä. Tämänäköisillä uudistuksilla Jyväskylän yliopistossa on saatu toteutettua ne säästöt, jotka täällä on tehty viime kaudella ja tällä kaudella, ja hän korosti sitä, että opetuksen ja tutkimuksen tasoon ja sisältöön ei ole tarvinnut puuttua vaan ne ovat vähintään entisellä tasolla. Vieläpä hän totesi, että näiden säästötoimenpiteitten jälkeen henkilöstölle on voitu maksaa bonusta hyvästä tuloksesta.

Tämä kertoo siitä, että toteuttamalla rakenteellisia uudistuksia voidaan tehdä hyvää tulosta, säästää yhteisiä varoja ilman että toiminnan tehokkuus kärsii ja taso laskee. Siitä on todisteet Jyväskylän yliopistosta tässä menneeltä ajalta. Tätä kannustan myös ministeriössä ja muualla tarkastelemaan muidenkin yliopistojen ja koulutusta antavien yksiköiden osalta. Eli sopii varmaan kaikkeen koulutukseen ja myös nyt uudistettavana olevaan toiseen asteeseen. Hyvin toteutettuna se voi myös onnistua niin, että koulutuksen taso nousee. Toisen asteen koulutuksen osalta sosialidemokraatit ajoivat 270 miljoonan euron leikkauksia. Onneksi hallitus tyytyi 190 miljoonaan, joten tilanne on hallinnassa.

Arvoisa puhemies! Kuntien peruspalvelujen valtionosuus on tärkeä kuntien talouden kannalta, ja kun tämä budjetti, joka meillä on käsittelyssä nyt, merkitsee sitä, että kuntatalous vahvistuu ensi vuonna laskelman mukaan 39 miljoonalla ja tänä vuonna 251 miljoonalla, niin voidaan todeta, että edelliseen vaalikauteen verrattuna kuntatalouden tilanne paranee. Tämä merkitsee sitä, että opetuksen tasoa ja ryhmäkokoja ja kaikkea koulutukseen liittyvää voidaan parantaa kuntatasolla. Kuntatalouden vahvistuminen merkitsee myös demokratian vahvistumista ja sitä kautta siis palvelee hyvin meidän hallinnollista järjestelmäämme.

Arvoisa puhemies! SAK on esittänyt oppivelvollisuusiän nostamista. Siitä täällä ei ole taidettu paljon keskustella. Itse näkisin, että kannattaisi harkita, ei ehkä oppivelvollisuusiän nostamista, mutta opiskeluvollisuuden saattamista niille nuorille, jotka ovat alle 18-vuotiaita, joiden opiskelua voidaan kyllä tällaisella velvoitteella kannustaa ja jopa edellyttää.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

17.22 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Keskustelu tämän pääluokan osalta on ollut jo laajaa, mutta haluan vielä nostaa pari näkökohtaa esiin.

Ensinnäkin ammatillisesta koulutuksesta. Siihen kohdistetut 190 miljoonan euron säästöt on mielestäni ajoitettu taitamattomasti jo ensi vuodelle, vaikka ammatillisia oppilaitoksia koskevat reformilainsäädännöt tulevat voimaan vasta vuoden 2018 alussa. Näitä säästöjä on kyllä vaikea tehdä hallitusti ja strategisesti kestäväällä tavalla, kun reformin linjaukset eivät ole vielä tiedossa. Pahimmillaan tämä tarkoittaa ammatillisille oppilaitoksille kahden peräkkäistä rajua rakenneuudistusta, jotka toteutetaan vain vuoden sisällä toisistaan. Näin toteutettuina säästöt uhkaavat vakavasti ammatillisen opetuksen laatua, ja kiireellisesti toteutetut leikkaukset voivat johtaa myös harkitsemattomiin ja aluepoliittisesti vahingollisiin ratkaisuihin.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluan nostaa esiin, liittyy opintorahaan ja opiskelevien perheiden toimeentuloon. Kun olemme puhuneet nyt lapsiperheköyhyydestä, niin nimenomaan opiskelevat perheet ovat siellä lapsiköyhyyden puolella usein. Heidän odotetaan nostavan täysimääräisesti opintovelkaa, eikä toimeentulotukeakaan myönnetä helposti, ja vaikka kaikki opintovelka nostettaisiin, niin tulotaso jää silti todella pieneksi lapsiperheiden osalta.

Opiskelun ja perhe-elämän yhdistäminen on tehtävä nykyistä paremmin mahdolliseksi lisäämällä opintorahan huoltajakorotusta. Tästä huoltajakorotuksestahan on hyvin paljon keskusteltu, mutta valitettavasti siihen ei olla vielä päästy, ja nyt täytyy sanoa, että vielä sen lisäksi asumistukeen kohdistuva uudistus heikentää useiden opiskelevien lapsiperheiden toimeentuloa, jolloin tässä yhteydessä olisi ollut vieläkin kiireellisempää ottaa opintorahan huoltajakorotus käyttöön.

Koulutetut, pääkaupunkiseudulla asuvat naiset saavat ensimmäisen lapsensa keskimäärin 34-vuotiaana eli 10 vuotta hedelmällisimmän iän jälkeen, ja tämä ei ole mikään ihme, sillä opiskelun ja perheen yhdistäminen on todellakin tehty vaikeaksi ja taloudelliselta kannalta hankalaksi. Esitämmekin valiokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa, että opiskeleville alaikäisen lapsen huoltajille maksettaisiin opintorahakuukausilta 200 euron lisä. Huoltajalisä maksettaisiin jokaiselle lapsen huoltajana toimivalle ja opintorahaa nostavalle opiskelijalle. Mikäli molemmat vanhemmat ovat opiskelijoita, niin molemmat saisivat huoltajalisän. Arvioitu kustannus vuositasolla olisi 20 miljoonaa euroa, vaikka kokonaisvaikutuksiltaan opintorahan huoltajalisältä voi odottaa myönteisiä vaikutuksia sekä kansantalouteen että kestävyysvajeeseen.

17.27 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! Suomi on syrjäinen maa, jolla ei ole juuri muita luonnonvaroja kuin puuta ja vettä. Meidän kilpailukykyämme täytyy siis perustua osaamiseen. Tämä ymmärrettiin myös 90-luvun lamassa, kun kaikkien leikkausten keskellä investoitiin teknologian koulutukseen ja tutkimukseen, tunnetuin tuloksin. Nyt nuo opit on unohdettu, hallitus leikkaa Suomen kilpailukykyä ja suomalaisten lasten tulevaisuudesta, koulutuksesta. Helppoa se ei selvästi ole, ainakaan kokoomukselle, joka on joutunut turvautumaan psykologian perusopintojaksolta tuttuun kypsymättömään defenssimekanismiin, projektiin, jossa vastuu itselle liian tuskallisesta asiasta projisoidaan johonkin ulkopuoliseen kohteeseen, tällä kertaa vihreisiin oppositiossa. Se ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että vihreiden vaihtoehtobudjetissa koulutukseen ja tutkimukseen suunnattaisiin 446 miljoonaa euroa enemmän kuin hallituksen budjettiesityksessä. Se ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että vastuu koulutukseen ja opiskelijoihin kohdistetuista leikkauksista löy-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

tyy valtioneuvoston, eteenkin kokoomuksen ministeriryhmän, peilistä, kokoomuksella kun ovat molemmat avainministeriöt, valtiovarainministeriö ja opetusministeriö, hallussaan. Ja ette kai te hallituksessa oikeasti kuvitelleet, ettei kukaan huomaisi, miten ammatillisesta koulutuksesta leikataan 190 miljoonaa kikkailemalla rahoja valtion ja kuntien välillä, alentamalla järjestämislupien mukaista opiskelijamäärää 12,5 prosenttia ja siirtämällä syntyvä 190 miljoonan euron vähenemä kuntien säästökseen ja nostamalla vastaavasti valtionosuusprosenttia. Vaikutukset valtiontalouteen ja vaikutukset julkiseen talouteen ovat kaksi eri asiaa, jos ette sattuneet hallituksessa sitä tietämään. Tämä muistaen vihreiden varjobudjetin poistaisi myös Sipilän hallituksen kunnille säilyttämät 209 miljoonan euron leikkaukset koulutuksesta. Yhteensä vihreät siis panostaisivat koulutukseen 655 miljoonaa euroa enemmän kuin Sipilän hallitus.

Arvoisa puhemies! Viimeisimmät Pisa-tutkimuksen tulokset antavat tosiaan huolestuttavia tietoja matematiikan ja luonnontieteiden oppimisen tilasta Suomen kouluissa. Etenkin poikien osaamistaso on laskenut aiemmasta. Onkin pakko kysyä: Mikä on muuttunut? Miksi matematiikka ja luonnontieteet eivät enää kiinnosta yhtä paljon kuin ennen, sillä eivät matematiikan ja luonnontieteiden lait ole muuttuneet yhtään aiempaa vaikeammiksi? Olemme viime vuosina kantaneet huolta milloin kädentaidoista, milloin taideaineista, milloin uskonnon tuntimäärästä, milloin liikunnasta — sen sijaan matematiikasta ja luonnontieteistä ei ole käyty vastaavaa keskustelua, vaikka ne tosiaan ovat Suomen vientiteollisuuden kilpailukyvyn perusta. Meidän vientimme koostuu pääosin teknologiateollisuuden tuotteista, tuotannon suunnittelusta, ja tuotannon suunnittelusta vastaavat tekniikan ammattilaiset, joiden osaaminen perustuu matematiikkaan ja luonnontieteisiin. Näitä matematiikan ja luonnontieteiden osaajia on Suomen tulevaisuudessa yhä vähemmän. Esimerkiksi pitkän matematiikan kirjoittajien määrä on laskenut jo pitkään, ja tuoreet Pisa-tulokset osoittavat matematiikan vierokunnan alkavan jo peruskoulussa. Nyt olisikin korkea aika alkaa kantaa huolta matematiikasta ja luonnontieteistä, ja kuten debatissa totesin: pitäisikö kantavaksi periaatteeksi ottaa "tunti matematiikkaa päivässä"?

Arvoisa puhemies! Suomi nousee tai sortuu osaamisensa varassa. Silti hallitus leikkaa opintotukea kuvitellen ilmeisesti nälän motivoivan opiskelijoita tenttimään ahkerammin. Käytännössä opintotuen leikkaus johtaa siihen, että pienituloisten vanhempien lapset uskaltavat entistä harvemmin opiskelemaan, ottamaan velkaa. Kasvava osuus kansakunnan osaamispotentiaalista jää hyödyntämättä. Näin pienellä kansakunnalla ei ole varaa tuhata yhtäkään lahjakasta, opiskeluhaluista nuorta vain siksi, ettei hänen vanhemmillaan ole varaa tukea taloudellisesti hänen opintojaan. No, vähävaraiset opiskelijat ovat tunnetusti halpaa tilapäistyövoimaa, siitähän tässä maassa on tunnetusti kova pula, eikä ole liittojäsenyyksiäkään taakkana. Valmistuminen — ei sillä ole niin kiire.

17.31 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Monesti kun täällä täysistuntosalissa tätä koulutuspoliittista keskustelua käydään, niin tuntuu, että tämä mittasuhte on välillä vähän suureellinen, mitä tulee näihin hallituksen leikkauksiin. Tälläkin hetkellä tähän opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan esitetään 6,7:ää miljardia euroa kokonaisuudessaan, ja se on kieltämättä pienempi kuin tämän kuluvan vuoden talousarvion mukainen määräraha, mutta ei näillä leikkauksilla meidän koulutusjärjestelmäämme olla murentamassa tai viemässä siltä pohjaa.

Edellinen puhuja, edustaja Kasvi, viittasi useampaan otteeseen kokoomuslaisiin kansanedustajiin ja meidän käymiimme keskusteluihin tai puheenvuoroihin liittyen näihin koulu-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

tuksen määrärahoihin mutta ilmeisesti unohti mainita, että vihreiden vaihtoehtobudjetti sisältää myös leikkauksia koulutukseen ja koulutussäästöjä myös ammatillisen koulutuksen osalta — jos en ihan väärin muista, niin yli 100 miljoonaa euroa myöskin vihreiden vaihtoehtodossa — ja esimerkiksi korkeakoulujen indeksin palautusta ei sieltä vaihtoehtobudjetista ilmeisestikään löydy, mutta se siitä.

Meillä on paljonkin käyty keskustelua myös tuolla valiokunnassa, sivistysvaliokunnassa, näistä isoista keskeisistä hallinnonalalle kuuluvista uudistuksista, joista varmasti keskeisin on tämä ammatillisen koulutuksen iso reformi, sen lainsäädäntö ja myöskin ammatilliseen koulutukseen tehtävä säästö ensi vuoden osalta. Olen ihan samaa mieltä, että tämä aikataulus näiden säästöjen toteuttamisen osalta on ollut erityisen haasteellinen ja ongelmallinen, ja tämä kritiikki on hallituksen suuntaan aivankin kohtuullista ja ansaittua, mutta samalla täytyy muistaa, että tämän varsinaisen reformin, tämän varsinaisen uudistustyön, osalta ollaan edetty oikein hyvässä yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Myöskin tämän opintotukilain uudistus ja muutokset ovat herättäneet jonkin verran keskustelua. Tämä leikkaus on kiistaton, mutta pikkasen pienemmälle huomiolle on jäänyt monia hyviä asioita, joita tässä samalla korjataan, joita opiskelijat ovat myöskin kovasti pitkään toivoneet. Esimerkiksi takaisinmaksujen kohtuuton korko kohtuullistetaan ja vanhempien tulojen vaikutus poistuu ja niin edespäin.

Oma kokonaisuutensa on tämä yleiseen asumistukeen siirtyminen, jota itsekkin olen ollut käsittelemässä sekä sivistysvaliokunnan että ympäristövaliokunnan puolella, ja siinä hyvin on tiedossa ne hyvät vaikutukset, jotka tällä uudistuksella ja muutoksella on, ja myöskin ne haasteet. Tämä perheellisten tilanne on hyvin tiedossa, ja siihen valiokunnatkin ovat ottaneet kantaa. Lisäksi haluan tässäkin yhteydessä nostaa esille tämän ruokakunta-käsitteen määrittelyn haasteen, mikä meillä on kyllä vielä ratkaisematta.

Paljon muutakin kuitenkin tehdään ja kehitetään, eikä tämä koulutuspolitiikka saisi nyt pelkästään pyöriä sen ympärillä, mistä leikataan ja kuka leikkaa eniten tai millä tavalla, vaan meidän pitäisi nyt keskittyä myös siihen, että me käytämme tämän 6,7 miljardia euroa tässä pääluokassa mahdollisimman hyvällä ja järkevällä tavalla niin, että se vastaa tämän päivän tarpeisiin ja tukee parhaalla mahdollisella tavalla meidän opetusta, koulutusta mutta myös liikuntaa, kulttuuria, nuorisoa, opiskelijoita ja niin poispäin.

Peruskoulua uudistetaan tällä hetkellä kovasti. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen siellä alimmissa tuloiluokissa on ollut erittäin positiivinen asia — varmasti siitä olemme kaikki samaa mieltä. Tässä ihan lopuksi vielä haluaisin nostaa ehkä esille maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden koulutukseen tehtävät lisäykset perusopetuksen ja valmistavan opetuksen osalta.

17.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Talousarvioita käsiteltäessä keskitytään usein leikkauksiin ja siihen, kuinka talousarvio eroaa edellisen hallituksen vastaavasta. Haluaisin itse keskittyä nyt mieluummin uusiin asioihin, joihin panostetaan, ja siihen, kuinka hallitus pyrkii uudistamaan etenkin opetus- ja kulttuuriasioita siihen malliin, että meillä on, ja olisi jatkossakin, mahdollisuus ylläpitää maailman parasta koulujärjestelmää. Pisa-tulosten laskeva trendi, vaikka ei jyrkkä, on tietysti vakava asia, ja se täytyy ottaa huomioon.

Talousarvio tarjoaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle paljon hyvääkin. Muun muassa päivähoitomaksujen suunnitellut korotukset perutaan, tuki audiovisuaalisille tuotantomarkkinoille toteutuu, koululaisten liikuntaa lisätään, urheilijoille apurahaa li-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

sää sekä lainauskorvausten saaminen pohjoismaiselle tasolle. Tunti liikuntaa päivässä -hanke etenee vauhdilla, ja hankkeeseen käytetään kärkihankerahoitusta 7 miljoonaa euroa 2017.

Kuluneen vuoden aikana Liikkuviksi kouluiksi katsottujen peruskoulujen määrä on noussut. Oppilaista toiminnan piirissä on nyt 76 prosenttia, ensi vuoden aikana Liikkuvan koulupäivän kokeilut laajennetaan lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin eri puolille Suomea. Nämä panostukset ovat tärkeitä, sillä lasten ja nuorten fyysinen kunto heikentyy jatkuvasti, kuten uudet liikuntakokeilut ovat osoittaneet. Erityisen hälyttävää oli pari päivää sitten, kun sanottiin, että koululaiset eivät jaksakaan istua enää selkää suorassa.

Lapsen kannalta on tärkeää, että hänellä on koulun lisäksi mielekästä tekemistä. Usein mielekäs tekeminen löytyy harrastusten myötä. Kaikilla lapsilla ei harrastusta kuitenkaan ole. Tämä saattaa johtua esimerkiksi perheen pienistä tuloista, harrastaminen kun maksaa usein aika paljon. Yhden harrastuksen takaaminen lapselle olisi erinomainen ja pidemmän päälle myös kannattava aloite. Kaikilla lapsilla tulisi olla mahdollisuus harrastaa perheen varallisuudesta riippumatta. Harrastusmahdollisuuksien lisääntyminen ehkäisisi syrjäytymistä ja edistäisi fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Toivonkin, että asiassa voidaan edetä lähitulevaisuudessa.

Koulurauha on olennainen oppilaiden oppimisen kannalta. Koulurauhan edistäminen on oppilaiden lisäksi koulun opettajien ja rehtorin vastuulla. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että rehtorin ja opettajien päätösvalta suhteessa oppilaisiin olisi kunnossa. Esimerkiksi jälki-istuntoa voi nykyään antaa vain oppilaan oma opettaja, ei rehtori tai koulun muut opettajat. Toivon, että tämänkaltaiset puutteet lainsäädännössä korjattaisiin pikaisesti.

Eräs suurimmista kehityskohteista etenkin ammatillisessa koulutuksessa on koulutuslinjojen ja työmarkkinoiden epäsuhta. Joka vuosi valmistuu satoja oppilaita, joilla on vähäiset mahdollisuudet saada koulutustaan vastaavia töitä. Olisikin tärkeää, että oppilaitokset suhteuttaisivat tulevaisuudessa koulutuslinjojen sisäänottomäärät työmarkkinoiden tarpeeseen. Tästä hyötyisivät niin oppilaat kuin koko yhteiskunta.

Tulevaisuuden työmarkkinoita on toki vaikea ennustaa, mutta esimerkiksi Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen ennusteita voidaan seurata tarkemmin. Erityisen tärkeää on myös koulutuksessa varmistaa kotimaisen, ammattitaitoisen työvoiman saanti uusien työpaikkojen avautuessa, tästä esimerkkeinä Uudenkaupungin autotehdas sekä Turun ja Rauman telakat.

Hallituksen ennakoluuloton uudistaminen näkyy myös siinä, että alueellinen kielikokeilu on luvattu toteuttaa eduskunnan hyväksymän ponnien mukaisesti. Kieltenopiskelun valinnanvapaus tarjoaisi koululaisille enemmän aikaa ja motivaatiota opiskella maailmankieliä, kuten kiinaa tai espanjaa. Monipuolisesta kieliosaamisesta olisi hyötyä työelämässä, ja etenkin kotimaiset vientimarkkinat hyötyisivät kielten osaajista. Lisäksi isojen maailmankielten puhujille tarjoutuisi hyviä opiskelu- ja työmahdollisuuksia. Ministeri lupasi, että alueellinen kielikokeilu toteutuu ensi vuonna. Kokeilun tulee olla riittävän laaja, pari kuntaa kokeilun piiriin ei riitä.

Lopuksi otan esille myös pari muuta asiaa.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden merkitys varsinkin terveydenhoitoalalla: SuPerin puheenjohtaja Silja Paavola on myös esittänyt huolensa siitä, että esimerkiksi lähihoitajaksi hakeutuu opiskelijoita, jotka eivät välttämättä sovellu alalle. Myös opiskelijan kannalta väärän alan valinta on haitaksi.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Lisäksi toivon myös, että lääkärikoulutuksessa potilaan, asiakkaan, kohtaamiseen kiinnitettäisiin enemmän huomiota. Viime aikoina (Puhemies koputtaa) on tullut muutama puhelu, joissa tätä on arvosteltu voimakkaasti kansalaisten taholta. — Kiitos.

17.42 Mika Niikko ps: Arvostettu puhemies! Tänään ollaan jo pitkän matkaa keskusteltu hallituksen tekemistä leikkauksista ja myös joistain uudistuksista. On taas kuitenkin kuultu hyvin paljon rakentaviakin puheenvuoroja oppositiolta siinä, että eteenpäin pitää mennä, ja moni ymmärtää tämän taloudellisen tilanteen, että vanhassa ei voida pysyä.

Tämä koko lähtökohta täytyy muistaa siten, että meillä on kuitenkin tämän 55 miljardin budjetissa 10 prosentin aukko ja me otamme sen 10 prosenttia velkaa, 5,5 miljardia. Ehkä se siitä pikkaosan voi vielä muuttua, nimenomaan ylöspäin, ja tämä kuvastaa sitä, kuinka vaikeassa taloudellisessa tilanteessa Suomi on tällä hetkellä. Ja siinä mielessä, kun tätä leikkauslinjaa on jouduttu tekemään, jonka olisi myös oppositio tehnyt, kuten heidän vaihtoehtobudjeteistaan kävi ilmi — myös jo ennen eduskuntavaaleja se kävi ilmi heidän budjeteistaan — kaikki me olisimme tässä samassa tilanteessa.

Nyt haluaisin tämän näkökulman nostaa esille, kun uutta pitää saada aikaiseksi, miten me voimme säilyttää laadukkaan varhaiskasvatuksen, laadukkaan perusopetuksen sekä hyvän toisen asteen ammattikoulutuksen tiukasta taloustilanteesta huolimatta. Itse olen tyytyväinen ministeriin siinä, että hänellä on uskallusta lähteä tekemään uudistuksia, kuten tämä toisen asteen koulutuksen reformi, ammattikoulu-uudistus. Odotan itse siltä hyvin paljon. Meidän täytyy muistaa lähtötilanne, minkä me tänäänkin kuulimme työministeri Lindströmin puheenvuorossa, kun hän sanoi, että työttömien tilanne oli lokakuussa 322 900 henkilöä. Tämä oli lokakuun lopussa. Se on kuitenkin 8 000 vähemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan, mutta siinä ei ole ilonaihetta, koska 22 000 työtöntä on ollut yli vuoden työttömänä ja 41 000 työtöntä on alle 25-vuotiaita.

Erityisesti näistä alle 25-vuotiaista työttömistä haluan pari sanaa sanoa. Meillä on jää noin 15 prosenttia jokaisesta kouluikäluokasta vaille toisen asteen koulutuspaikkaa ja koulutusta. Elikkä monet voivat aloittaa sen koulutuksen, mutta suuri osa ei löydä omaansa, mitä tai millä tavoin haluaisi opiskella. Ja itse pidän erittäin tärkeänä sitä, että tällä hallituksella on uskallusta lähteä kokeilemaan uusia asioita.

Yhtenä uutena asiana on tämä valtiovarainvaliokunnan tekemä havainto siitä — kun kuultiin asiantuntijoita sivistys- ja tiedejaostossa — että monella muullakin tavalla voidaan kouluttautua kuin koulunpenkillä istumalla. Saatiin muun muassa Settlementissätiön lausunto ja kuultiin Samaria ry:tä, jolla on vuosikymmenten kokemus siitä, kuinka osatutkintotyypisellä koulutuksella on saatu jo tuhansia nuoria koulutettua ja he ovat saaneet ammatin ja työpaikan. Ja nämä Valo-valmennuksen kaltaiset toimintamallit kaipaavat vahvistusta ja kaipaavat enemmän sijaa Suomessa. Sitä vartenhan valtiovarainvaliokunta osoittikin tähän TyöPolku-hankkeeseen, kokeiluhankkeeseen, 2 650 000 euroa. Sen TyöPolku-hankkeen, kokeiluhankkeen, tarkoitus on nimenomaan tukea näitä ammattikoulusta pois pudonneita tai sinne ei-pääseviä tai -meneviä henkilöitä, koska he tarvitsevat paljon muutakin tukea kuin pelkkää opiskelutukea. He tarvitsevat tukea asumiseensa, vapaa-aikaan ja monenlaiseen muuhun ihmissuhdetilanteeseen, jopa päihteiden käyttöön. Niissä tilanteissa kenenkään koulunkäynti ei ikävä kyllä onnistu, ainakaan millään kolmen vuoden suunnitelmalla. Jos me pystymme osatutkintotyypisesti kouluttamaan osan vaikkapa siitä auton asentajan tutkinnosta tai peltisepän tutkinnosta, tekisi vaikka pelkästään kattopelti-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

seppähommia, niin me pystymme luomaan nuorille motivaatiota, että he jaksavat käydä sen lyhyemmän koulutusputken loppuun saakka.

Tähän kun lisätään yhteistyö yritysten kanssa ja otetaan tällainen mestari—kisällimallinen lähestymistapa, niin saadaan loistavia tuloksia. Ja itse odotan paljon opetus- ja kulttuuriministeriöltä siten, että he osaavat tämän kokeiluhankkeen toteuttaa, koska valtiovarainvaliokunta erityisesti on kiinnittänyt huomiota, niin kuin tässä lausunnossa sanotaan, että sitten, kun ne tulokset saadaan, se levitetään koko maahan, jos ne tulokset ovat hyviä. Jos me pystymme kouluttamaan osatutkintotyyppisesti nuoria jopa 40 prosenttia edullisemmin kuin meidän olemassa olevassa ammattikoulutuksessa, niin totta kai se pitää varsinkin tässä taloustilanteessa ottaa vakavasti, vaikka tämä ei ole edes talouskysymys. Tämä on ennen kaikkea kysymys nuorten elämästä ja tulevaisuudesta. Me emme voi olettaa, että tänä päivänä kaikki haluavat istua kolme vuotta koulun penkillä ja oppia siellä tekemään sitä työtänsä.

Arvoisa puhemies! Aika näyttää loppuvan. Hyvin pian ennen kuin nuija kolahtaa pöytään haluan myös mainita sen, että tässä hyvässä talousarvioesityksessä, missä valtiovarainvaliokunta osoitti 12 miljoonaa erilaisiin lisähankkeisiin rahaa, on ennen kaikkea symbolinen merkitys suuri. Se auttaa meitä kannustamaan panostamalla varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja ammattikoulutukseen aivan uudella keinoin, (Puhemies koputtaa) joita meidän ministerimme parhaillaan toteuttaa.

17.48 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Koulutus on se tie, millä me luomme uskoa tulevaisuuteen nuorille ja lapsille. Jos koululainen tulee kouluun, niin kokeeko hän, että juuri häntä on siellä tänään odotettu ja hänellä on oma paikka? Onko hänen oppimisensa tarpeeksi tuettua, ja kokeeko hän, että on hyväksytty ryhmässä? Nämä ovat niitä asioita, mitkä on opettajan tehtävä varmistaa. Mutta ainoastaan silloin, jos opettajalla on riittävästi työkaluja, hän pystyy toteuttamaan turvallisen oppimisympäristön.

Edustaja Elomaa erinomaisesti otti näitä epäkohtia jo aikaisemmin esille, esimerkiksi sen, että rehtorilla ei ole oikeutta antaa jälki-istuntoa, vain oppilaan omalla opettajalla on. Toinen asia on se, että kyllä jälki-istunto pitäisi saada osaksi oppivelvollisuutta, koska tällä hetkellä on niin, että ainoastaan kiltit istuvat jälki-istunnossa, ja ne, jotka eivät halua, eivät sitten sitä jälki-istuntoa suorita. Lisäksi meidän on nyt vihdoin päästävä eroon sellaisesta ajattelutavasta, että koulumatkalla tapahtuvaan kiusaamiseen ei saisi puuttua. Sylvään koulun rehtori Andersson puuttui, ja hän sai huomautuksen, kun olisi pitänyt saada palkinto. Tämä on oikea suunta, ja tähän työrauhapakettiin me tulemme keväällä palaamaan. On meidän kaikkien etu, että me pystymme tukemaan jokaisen nuoren ja jokaisen lapsen kasvua ja kehitystä sillä tavalla, että opettajalla on se auktoriteetti.

Lisäksi tämä kielikokeilu, mikä on tulossa, on erittäin tärkeä. Olemme pitkään eläneet semmoisessa jäykässä ajattelussa, että jokaisen suomalaisen pitää opetella kaksi marginaalikieltä. On turha ajatella, että inhimillisen ajan ja oppimiskyvyn puitteissa voisimme opiskella kaikkia mahdollisia kieliä. Sieltä pitää pystyä valitsemaan, ja ainakin itse kokisin esimerkiksi saksan kielen, espanjan kielen tai venäjän kielen tarpeellisemmaksi, jos me ajatellaan globaalia kauppaa, kuin ruotsin kielen osaamisen. Minuun otti eräs opettaja yhteyttä ja sanoi, että no, mites tämän pakkoenglannin kanssa. Minä sanoin, että meillä ei ole sellaista kuin pakkoenglanti, meillä ainoastaan suomi ja ruotsi ovat pakollisia ja englanti on sitten vapaaehtoinen ja sen tilallehan joku oppilas voi ottaa sitten saksan. Ja kyllä kui-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

tenkin englannille olisi enemmän perusteita. Jos meidän pitää kaksi tiettyä kieltä opiskella pakosti, niin kyllä englannille löytyy painavammat perusteet kuin ruotsin kielelle.

Nostan yhden detaljin täältä talousarvion kirjasta esiin, koska tästä me keskustelimme sivistysvaliokunnassa. Tämä on se saavutettavuusdirektiivi, mikä hyväksyttiin EU-parlamentissa lokakuussa. Sen tavoitteena on, että vammaiset voivat toimia yhdenvertaisesti verkossa muiden kanssa. Itse koen, että tämä on äärimmäisen tärkeä asia. Pitää pitää huolta, että kukaan näkövamma ei jää palvelupaistioon. Meidän tavoitteemme tulee olla, että me tuomme uusia asiakkaita Näkövammaisten kirjaston palveluiden piiriin.

Meidän pitää pitää huolta erityisopetuksesta, meidän pitää pitää huolta perusopetuksesta, ja korkeakouluista pitää pitää huolta, ja tämä vaikuttavuuden arviointi, mikä meillä on nytten tavoitteena, on äärimmäisen tärkeä. Eihän meillä ole mitään syytä, että Ruotsi tai Tanska on meitä niin kovasti edellä näissä yliopistovertailussa. Kyllä me pystymme saavuttamaan paljon enemmän, kun siihen panostamme, ja koen, että avainasemassa on elinkeinoelämän ja koulutuksen yhdistäminen. Se on se, mikä tuo Suomen kasvu-uralle ja takaa Suomelle kasvutarinan.

17.53 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka on Suomen tulevaisuuden kannalta varmaan se yksi tärkeimpiä, ellei tärkein. Suomi juhlii ensi vuonna satavuotista itsenäisyyttään, ja nämä nyt päätettävät opetus- ja kulttuuriministeriön rahat ovat tässä, itsenäisyyden juhluvuonna, erittäin tärkeässä asemassa.

Lukutaito oli Suomessa jo 1800-luvun lopulla lähes sataprosenttinen. Eivät tietenkään kaikki osanneet erittäin hyvin lukea, mutta lukutaito kuitenkin oli olemassa, ja se loi sen sivistyksen pohjan ja Suomen kansan hyvinvoinnin pohjan, josta tänä päivänä me saamme nauttia kukin omalla tahollamme. Joka tapauksessa koulutuksen kulmakivenä on aina ollut meillä tasa-arvo. Jokaisella suomalaisella on mahdollisuus opiskella niin pitkälle kuin rahat riittävät riippumatta siitä, asuuko hän sitten pohjoisimmissa Suomessa tai Etelä-Suomessa tai jossakin sillä välillä. Elikkä suomalainen idea, että kaikille lapsille taataan yhtäläinen mahdollisuus opiskella vaikka tohtoriksi asti tai mihin tahansa koulutusammattiin, se taataan kaikille korvauksetta. Tästä saamme olla ylpeitä. Se on poikkeuksellisen hieno järjestelmä koko maailmassa, ja tästä meidän on kaikkien pidettävä kiinni kaikin käytettävissä olevin keinoin. Vaikka talous on tiukalla, tästä peruseriaatteesta ei saa missään nimessä tinkiä.

Tällä hetkellä elämme Suomessa edelleenkin lokakuussa 2008 alkaneen talouskriisin jälkimaininkeja. Talous on saatu sitkeillä ja määrätietoisilla päätöksillä kääntymään plusosan puolelle. Valoa on tunnelin päässä selvästi näkyvissä, ja ne eivät ole vastaantulevan junan valot, mitkä sieltä näkyvät, vaan talous on selvästi kasvussa ja olemme selkeästi päässeet lamasta irti, aivan kuten Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen totesi viime viikolla.

Joka tapauksessa koulutusjärjestelmänkin on muututtava. Sen on sopeuduttava sekä talouteen mutta myös aikaan. Se, että tässä talousarviossa joudumme tekemään leikkauksia, on totta, mutta meidän on suhteutettava näiden leikkausten määrä siihen määrään rahaa, jota sivistykseen käytetään. Tämä valtion budjetti antaa ensi vuodelle opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan 6,9 miljardia euroa, ja sitten kun siihen lisätään vielä kuntien antamat rahat, niin pääsemme yhteissummaltaan yli 12 miljardin euron summaan, joka on ai-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

van valtavan hieno summa, jolla suomalaisia lapsia, nuoria ja myös aikuisia koulutetaan tässä maassa. Sivistyksen hyvä taso takaa sen, että elintaso myös säilyy.

Nyt kun puhutaan leikkauksista, joita hallitus on joutunut tekemään, niin kannattaa aina myös opposition suhteuttaa ne puheensa siihen kokonaismäärään, mitä kuitenkin tämä maa edelleen sivistykseen satsaa. On tärkeää, totta kai, että opetusta kehitetään ja sivistystä kehitetään kaikin käytettävissä olevin keinoin. Joskus on pakko leikatakin, mutta sen leikkauksia koskevan kritiikinkin olisi syytä olla jossakin mittasuhteessa, ettei vain ruveta puhumaan pelkistä pilkuista ja pisteistä eikä nähdä kokonaisuutta. Tässä maassa koulutusta ollaan järjestämässä ja viemässä eteenpäin erilaisilla kärkihankkeilla. Pidän niitä erittäin tärkeinä, jotta pystymme tähän aikaan reagoimaan.

Pari huomiota opintorahoista. On tärkeää, että opintorahajärjestelmä tässä maassa säilyy, ja se, että nyt opintorahoja hieman pienennetään, se on totta kai valtiontalouden mitoituksista johtuva seikka, mutta pitää myös huomioida, että tämä valtion budjetti ei ainoastaan ota, vaan se myös antaa. Nyt olemme siirtymässä yleiseen asumistukeen, joka tuo sen aidon mahdollisuuden, että ne opiskelijat, jotka aidosti ovat asumistuen tarpeessa, saavat sitä tukea. Niille, joilla on hieman enemmän omia varoja tai perheen varoja käytettävissä, tämä uudistus ei ole niin hyvä kuin näille, jotka tukea todella tarvitsevat. Mutta tämä on yhteiskunnallisesti aivan perusteltu suunta, ja tähän suuntaan pitää mennä edelleen. Maksuton pitää opiskelun olla, ja tuet pitää suunnata sinne, missä kipein tarve on.

Kun katsotaan sitten meidän tulevien opiskelijoiden sijoittumista työelämään, niin toivon hartaasti, että niin tämän vuoden kuin tulevanakin vuoden aikana jatkamme sitä kehitystä, jolla opiskelijoille luodaan aidosti yhteys työelämään jo opiskelun aikana. Teoreettisen tiedon pönttääminen on toki hyvä sekin, mutta työelämään pääseminen on se kaikin tärkein.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi huomio vielä Pisa-tutkimuksista. Suomi on siellä aina pärjännyt erittäin hyvin. Ensimmäiset merkit siitä, että olisimme hieman, lievässä alamässä, ovat selvästi olemassa, ja ne pitää havaita ja niihin pitää myös reagoida. Se, mikä koulumaailmasta ja opiskelusta mielestäni puuttuu, varsinkin koulujen alaluokilta tänä päivänä, ja yleensä opiskeluaikana, on kuri. Kouluihin pitää saada kuri palaamaan ja niin, että se keskinäinen kunnioitus on siellä se asia, jota aidosti opiskellaan ja opetetaan. Ei voi olla niin, että koulumaailma on sellaista meteliä ja melskaamista, (Puhemies koputtaa) jossa kukaan ei opi mitään, kaikki kärsivät. (Puhemies koputtaa) Siitä pitää päästä irti, ja Pisa-tutkimuksen tulokset saadaan sillä nousuun.

17.59 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tilanne on edelleen vaikea: menot ylittävät tulot yli 10 prosentilla, valtionvelka kasvaa. Jonkinlaista lohtua ja helpotusta tähän tilanteeseen tuo se, että korot ovat pohjalukemissa. Lainanoton kasvattaminen ei lisää velanhoidokustannuksia dramaattisesti näissä oloissa. Kun suurennuslasilla katsoen on havaittu merkkejä talouskasvusta, voi todeta, että tilanne voisi olla huonompikin.

Silti tässä talouden yleistilanteessa on selvää, että huoli tulevaisuudesta on oikeutettu. Pontevista lupauksistaan huolimatta hallitus ei ole kyennyt, eikä niin muodoin eduskuntaakaan, sanottavasti hidastamaan velkaantumista. Miten pitkälle tällä tiellä voidaan jatkaa? Tätä kysyessä silmien eteen piirtyy tarkasteluväli, jonka toisessa päässä ovat lapsemme ja heidän lapsensa. Vaikuttavinta retoriikkaa tässä edustavat ne puheenvuorot, joissa todetaan, että ottaessamme lisää velkaa lainaamme lapsiltamme. Emme tiedä, ovatko onnellisia ne lapset, jotka kerran perivät maan ja sen velat.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Myös opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan kohdistuvia säästöpäätöksiä on perusteltu edellä kuvatulla vakavalla huolella. Vaikka huoli on vakava, on silti oikeutettua katsoa asiaa myös toisesta näkökulmasta. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan otetut resurssit ovat kaikkein selkeimmin tulevaisuusresursseja. Niihin kohdistuvat leikkaukset, vaalikaudella yli 3 miljardia, ovat leikkauksia lastemme ja nuoremme tulevaisuudesta.

Hyvä esimerkki tästä on opintotuen rakenteen muutos. Jatkossa opintolainan osuus opintotuessa korostuu, kun opintorahan taso romahtaa. Hallituksen säästöpäätökset, joiden piti estää velkataakan syntymistä lastemme kannettavaksi, pakottavat opiskelijan turvautumaan opintolainaan. Ei näytä johdonmukaiselta tulevaisuuspolitiikalta. Opintotuen opintolainapainotteisuus lisää opiskeluaikaista työssäkäyntiä ja hidastaa valmistumista niiden kohdalla, jotka epäröivät lainanottoa epävarmojen työllisyysnäköymien takia.

Yhteiskunnan tulevaisuus rakennetaan siinä, miten lapsille luodaan tukevat jalansijat, joista ponnistaa elämässä eteenpäin. OECD:n laskelmien mukaan yhden euron panostus varhaiskasvatukseen tuottaa yhteiskunnalle 7 euroa. Taitavasti toteutettu lapsen yksilöllinen tuki varhaiskasvatuksessa parantaa hänen pärjäämistään koulussa ja menestymistään opintiellä. Lapsuudessa saadut hyvät eväät auttavat korkeampaan koulutukseen ja pidempään työuraan. Hyvin toteutettu varhaiskasvatus kykenee poistamaan esteitä lapsen suotuisalta kehitykseltä — hyvää ja autenttista elämää monimutkaistuvassa yhteiskunnassa.

Varhaiskasvatukseen kohdistuvat säästöt vaarantavat onnistumisen tässä yhteiskunnan tulevaisuudelle elintärkeässä toiminnassa. Uusimmat Pisa-tulokset ovat huolestuttavia kertoessaan sekä alueellisista eroista että eroista tyttöjen ja poikien välillä. Varhaiskasvatukseen kohdistetut leikkaukset ovat omiaan lisäämään kuntien ja alueiden välisiä eroja lasten saamassa huolenpidossa ja opetuksessa. Vaikutus tulee olemaan päinvastainen kuin pitäisi. Sosialidemokraattien vaihtoehdossa luovuttaisiin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta. Emme lähtisi suurentamaan varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja.

18.02 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa herra puhemies! Pisa-tulokset puhuttavat, täälläkin on käyty keskustelua tuloksista jo moneen kertaan. Tasa-arvo säröilee, vaikka Suomi onkin edelleen yksi koulutuksen kärkimaista. Huolestuttavaa on, että tyttöjen ja poikien välillä on yhä suuremmat osaamiserot. Myös sosioekonomisen taustan vaikutus oppimistuloksiin on hiukan kasvanut. Sen sijaan oppimiserot alueiden sekä maaseutu- ja kaupunkikoulujen välillä ovat ensi kertaa merkittävät. Suomen peruskouluista on lakkautettu noin puolet vuodesta 90 lähtien, kun oppilasmäärä on vähentynyt vain 9 prosenttia. Säästöt ovat jääneet likipitäen saamatta lisääntyneiden koulukuljetus-, oppilashuolto- ja sosiaalikutannusten sekä korjaavan sairaanhoidon kulujen vuoksi. Perusopetuksen saavutettavuutta on heikennetty erityisesti ja erityisen voimakkaasti maaseutualueiden lapsilta. Tässäkö yksi syy oppimistulosten heikkenemiseen osalla lapsista ja nuorista?

Miten ongelmista päästäisiin koulutuksen imuun? "Koulutuksen imua syntyy, kun kouluolosuhteet ovat suotuisat ja koulussa voi käyttää omia vahvuuksiaan. Koulutuksen imussa oleva oppilas on tarmokas, omistautunut, sinnikäs vastoinikäymisissä ja ylpeä koulustaan. Hän kokee oppimisen merkitykselliseksi, haasteelliseksi ja inspiroivaksi." Näin hienosti kuvasi Matti Rimpelä Lasten terveystieteiden eduskunnassa marraskuussa nimenomaan tällaisista positiivista, motivoitunutta oppimista. Peruskoulun kehittäminen on Sipilän hallituksen kärkihanke, ja siihen satsataan noin 90 miljoonaa euroa hallituskauden aikana.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Mutta sitten on pakko sanoa muutama sana niistä lapsista ja nuorista, jotka tarvitsevat erityistä tukea:

Mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat Suomessa vielä hajallaan. Se vaikeuttaa hoitoon pääsyä ja hoidon loppuun viemistä näillä oppilailla. Monen kohdalla työllistymistä tai opiskelun aloittamista pitäisi edeltää kuntouttava elämänvaihe, jonka kesto vaihtelee kuukausista jopa useisiin vuosiin. Voimavarojen lisääminen lasten ja perheiden varhaiseen tukeen sekä nuorten ja opiskelijoiden hyvinvointiin on äärettömän kannattavaa, sen me kaikki tiedämme. Satsaukset saadaan moninkertaisina takaisin. Hoitoon pääsyn kynnyks on terveydenhuollossa saatava alemmas kehittämällä matalan kynnyksen palveluita perustason ja erikoissairaanhoidon välille. Nuorten ongelmista on todellakin otettava koppi kehittämällä avopalveluita. Koulujen oppilashuoltoa ei pidä jättää irralliseksi organisaatioksi muusta hoitoketjusta, vaan se pitää nivoa osaksi porrasteista palveluketjua. Myös nuoria on paljon laitoksissa meillä vielä Suomessa, ja olen sitä mieltä, että nuorten mahdollisuutta päästä perhehoitoon on parannettava silloin kun omat vanhemmat eivät nuorista pysty huolehtimaan. Kaikkeen tähän hallitus pyrkiikin lasten ja perheiden palvelujen kehittämisohjelma Lapella, uudistamalla sosiaali- ja terveystalvaeluita ja panostamalla myös perhehoidon kehittämiseen.

Viime kaudella johtamani keskustan työryhmä ehdotti, että matalan kynnyksen moniammatilliset palvelut ovat siellä, missä nuoretkin, eli peruskoulussa. Eräillä paikkakunnilla oppilashuoltoryhmiä on jo täydennetty psykiatrisella sairaanhoitajalla. Nopea tarttuminen ongelmiin edistää myös koulujen työrauhaa ja tukee opettajien ja oppilaiden jaksamista.

Monia nuoria yhdistävät koulukiusaaminen, erilaiset oppimisvaikeudet ja alhainen luottamus muita ihmisiä kohtaan. Lisäksi monella on käsittelemättömiä traumoja. Niin sanottu normaali koulu tai normaalit palvelut eivät toimi heidän kohdallaan. On yhteisten resursien haaskausta pyrkiä vahvistamaan niitä toimintamuotoja, jotka lähtökohtaisesti ovat monen nuoren kohdalla ennemminkin osa ongelmaa kuin ratkaisua. Eli tarvitaan ehdottomasti uudenlaista ammatillisuutta sekä sen toimintaperiaatteita tukevia rakenteita, ja tarvitaan myös ehdottomasti velvoittavaa lainsäädäntöä koulukiusaamisen ehkäisemiseksi sekä myös jälkihoidon mahdollisuutta kiusatuille nuorille.

18.07 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään puhuttu paljon sivistyksestä ja koulutuksesta, ja hyvä näin. Nämä ovat 100-vuotiaan Suomen peruskulmaki-viä, ja näin on jatkossakin. Kaikille tarjotaan edelleenkin ilmainen koulutus. Meillä on maailman anteliaain opintotuki myös jatkossa. Eli opintotuen tasohan nousee noin 900 eurosta 1 100 euroon ja tämän lisäksi opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin, niin kuin opiskelijajärjestöt ovat toivoneet, ja tämä nostaa pienituloisten opiskelijoitten tulotasoa opiskeluaikana. Tämä on erittäin tärkeätä, koska nimenomaan korkeakoulupaikkakunnilla on ollut korkea vuokrataso ja nykyinen opintotuki ei ole mitenkään riittänyt tämän vuokran kattamiseen, vaan muilla tuloilla on pitänyt niitä vuokramenoja sitten kattaa. Nyt tämän yleisen asumistuen myötä tämä helpottuu.

Menettäjiäkin toki tässä muutoksessa on. Ne ovat pariskuntia, joissa yhteenlasketut tulot ovat sen verran suuret, että heillä ei ole mahdollisuutta tähän nykyiseen asumislisään ja yleiseen asumistukeen siinä määrin. Ja näinhän se on, että kun me näitä valtion tukia jaamme, niin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kannalta on hyvä, että nämä varat ja tuet kohdistetaan niille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Sitten muuten voisin todeta näistä koulutussäästöistä, kun on puhuttu erityisesti tämän ammatillisen koulutuksen kohdalla, että kyllä sinne tehdään leikkauksia, tosin pienemmät kuin mitä viime hallituskaudella suunniteltiin, mutta mikä siellä on erityisen tärkeää huomata, on se, miten paljon koulutukseen niitä määrärahoja tarvitaan, kun opinnot siirtyvät ennen kaikkea työpaikoille jatkossa. Tätä myös opiskelijat tarvitsevat ja toivovat. Erityisesti työnantajat ovat toivoneet, että nämä tulevaisuuden tutkinnot ja koulutus vastaisivat enemmän sitä työelämän tarvetta, (Puhemies koputtaa) että nuoret myös työllistyisivät paremmin.

18.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! On jotenkin uutena kansanedustajana ollut mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua, ja on välittynyt sellainen kuva, että eduskunnassa kuitenkin on yleinen käsitys siitä, että pienelle maalle koulutus on erittäin tärkeä asia. Sitten taas toisaalta huolestuttaa se, että nämä leikkaukset juuri koulutukseen ja tutkimukseen ja tieteeseen ovat niin suuria, joten tästä syntyy kieltämättä sellainen hyvin ristiriitainen olo, että onko se tärkeää vai eikö se ole tärkeää.

Samalla on puhuttu koulutuksen rakenneuudistuksesta, ja minäkin kyllä kannatan hallitua koulutuksen rakenneuudistusta. Valitettavasti en ihan näe nyt tässä hallituksen toiminnassa sellaista hallittua rakenneuudistusta.

Minusta täällä edustaja Kankaanniemi kuvasi erittäin hyvin tätä Jyväskylän yliopiston tilannetta, miten siellä on suhtauduttu näihin varojen vähenemisiin. Aivan sama tilanne on kotikaupungissani Espoossa Aalto-yliopiston kohdalla. He ovat tunnistanee, että nämä leikkaukset ovat suuria, vaikuttavat heidän toimintaansa paljon, mutta samalla ovat myös tarttuneet asioihin sillä tavalla, että niin sanotusti ovat olleet valmiit ottamaan löysät pois ja tehostamaan ja muuttamaan omaa toimintaansa, jotta sitten itse opetuksen taso koulussa ei laskisi.

Nämä hallituksen säästöt ammatillisesta koulutuksesta, 190 miljoonaa euroa, kohdistuvat juuri niihin nuoriin, jotka etsivät paikkaa tässä elämässä. Tämä tarkoittaa noin 12 prosentin paikkavähennystä opiskelupaikkoihin. Minulle jäi ainakin viime vaaleista tuolta vaalikentiltä sellainen kuva, että kaikki puolueet olivat valmiita lähtemään niihin talkoisiin, että juuri ammattikoulutus löytäisi sellaisen paikan ja polun tässä maassa, että kaikki nuoret saisivat mahdollisuuden. Näin ymmärsin. Nyt sitten tässä me lähemme aivan toiseen suuntaan.

Täällä edustaja Räsänen totesi minusta hyvin, niin kuin moni muukin edustaja täällä, että nämä supistukset ja nämä muutokset tehdään nyt vähän erikoiseen aikaan, että ensin toteutetaan vähennykset ja sitten 2018 toteutetaan reformi. Tämä näyttää siltä, että tässä toteutetaan ikään kuin koulutusleikkauksia nyt kahdessa vaiheessa. Vaihe 1 on tämä 190 miljoonan vähennys ja vaihe 2 on sitten tämä reformi, jossa jälleen muutetaan asioita ja jälleen haetaan säästöjä. Toivon, että näin ei käy. Toivon, että reformi toisi myös resursseja eikä vain tarkoittaisi aina sitä, että kun uudistetaan, niin leikataan.

Sitten erityinen kiitos siitä, että valiokunnan mietinnössä on aivan oikein nähty nuorisotoiminnan tila Suomessa tällä hetkellä ja nähty myös se, että erityisesti kansalaisjärjestöt, nuorisotyöjärjestöt ovat ne, jotka tätä työtä parhaimmalla tavalla ja kustannustehokkaasti toteuttavat. Niinpä täällä on mietinnössä todettu, että otetaan rahapelitoiminnan varoista, siirretään selkeästi sieltä rahoja kansalaisjärjestöjen harjoittaman nuorisotyön kehittämiseen ja parantamiseen ja annetaan ihan aidosti heille mahdollisuus tehdä sitä työtä. Erityisesti täällä on kohdistettu varoja Raittiuden Ystävät ry:n nuoriso- ja valistustoimintaan.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Itse muistan ajan nuoruudesta, jossa raittius oli hyve. Siitä puhuttiin tavalla, joka herätti kunnioitusta, kun joku ilmoitti olevansa raitis.

Arvoisa puhemies! Näillä ajatuksilla tähän olen perehtynyt, ja ehkä vielä jotain muuta-kin tuossa sanon, kun kuuntelen teidän muiden edustajien viisaita puheenvuoroja.

18.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Nostan vielä esiin huomion valtion rahoituksesta evankelisluterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin. Tämän vuoden alusta uudistui kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvausjärjestelmä, kun yhteisöveroon perustuvasta järjestelmästä siirryttiin lakisääteiseen avustukseen. Tuon lain mukaan rahoituksen määrää korotettaisiin vuosittain kuluttajahintaindeksin mukaista yleisen hintatason muutosta vastaavasti. No, kuitenkin nyt tässä vuoden 2017 budjetissa ei indeksikorotusta ole huomioitu, ja eduskuntaryhmämme pitää tätä vääränä ja periaatteellisesti merkittävänä ratkaisuna, ja sen takia esitämme indeksikorotuksen tekemistä täysimääräisesti.

Kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen perusteena ovat hautaustoimeen, väestökirjanpitoon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät laissa säädetyt tehtävät, ja ne aiheuttavat kustannuksia yhteensä keskimäärin 146 miljoonaa euroa vuodessa kirkolle. Valtionavustusten nykytasokaan ei kata kaikkia lakisääteisten tehtävien kustannuksia kuten ei aiemmin tuo yhteisövero-osuuskaan, mutta mikäli valtio edelleen arvostaa kirkon itsenäisyyttä, niin kyllä sen tulee korvata lakisääteisistä tehtävistä koituvat kulut. Indeksikorotuksista luopuminen tarkoittaa sitä, että yhä suurempi osa valtion kirkolle laissa määräämistä tehtävistä maksetaan kirkollisveron tuotolla eli kirkon jäsenet maksavat myös kirkkoon kuulumattomien kansalaisten kuluja. Sen vuoksi esitämme määrärahan lisäystä, (Puhemies koputtaa) jotta tuo kirkolle annettu lupaus voitaisiin lunastaa.

18.16 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Sirén tässä keskustelussa toisti kokoomuksen edustajien usein toistaman väitteen, että vihreidenkin vaihtoehtobudjetissa leikattaisiin koulutusta, niin jotta nyt tämänkin keskustelun pöytäkirjoihin tulisi asia korjattua, totean, että vihreiden vaihtoehtobudjetissa esitetään noin 500:aa miljoonaa euroa enemmän koulutukseen ja tutkimukseen kuin hallituksen budjettiesityksessä. Tästä noin 200 miljoonaa euroa on tämän vuoden budjettiin viime vuonna tehtyjen leikkausten kompensointia ja noin 300 miljoonaa on hallituksen ensi vuoden budjettiin esittämien leikkausten kompensointia.

Tämä viime vuonna tehtyjen ja tänä vuonna toteutuneiden leikkausten kompensointi esitetään vihreiden vaihtoehtobudjetissa kompensoitavaksi ennen kaikkea kilometrikorvausten niin sanotun ylikompensoinnin leikkaamisella eli sen leikkaamisella, että kun näiden korvattujen kilometrien määrä vuodessa nousee yli tietyn rajan, niin silloin osa niistä alkaa tuottaa saajalleen tuloa eikä ole enää korvausta todellisista kuluista. Tässä nyt käsiteltävänä olevassa budjetissa esitettyjen 300 miljoonan koulutusleikkausten sijasta poistaisimme dieselin alennetun verokannan tai ottaisimme ne rahat dieselin alennetusta verokannasta ja työkoneiden alennetusta verokannasta — näistä yhteensä 210 miljoonaa euroa — turpeen alennetusta verokannasta 20 miljoonaa euroa ja kaivosten alennetusta sähköverosta 19 miljoonaa euroa ja teollisuuden päästökauppakompensaatiosta 43 miljoonaa euroa eli noin 300 miljoonaa euroa.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

18.18 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Suomessa on eräs maailman parhaista ja tasa-arvoisimmista koulutusjärjestelmistä, ja tulevalle vuodellekin sen rahoitukseen osoitetaan suuri summa, mikä on tietenkin hyvä ja kannatettava asia. Nyt kuitenkin oppositiosta syytetään, että hallitus leikkaa näitä menoja. Leikkaaminen on sinänsä hyvin suhteellista, sillä esimerkiksi vuoden 2014 tilinpäätöksessä, mikä on edellisen hallituksen tekoja, opetus- ja kulttuuriministeriön kokonaissumma oli nykyistä pienempi, eli siis menot ovat tietyllä tavalla jopa kasvaneet.

Olenkin siis sitä mieltä, että näistä asioista puhuttaessa tulisi puhua rehellisesti. Älkäämme siirtykö tässä totuuden jälkeiseen aikaan. Eihän korkeakouluistakaan sinällään leikata, vaan niiden kustannuksia vain suhteutetaan bkt:n muuttumiseen. Menojen vähennys ei aina myöskään tarkoita huononnusta palvelun laatuun. Kannustankin korkeakouluja ottamaan mallia esimerkiksi yritys-elämästä. Jos yritykseltä loppuvat rahat, toiminta sopeutetaan niihin rahoihin: ei ole veronmaksajaa ja veronmaksajan piikkiä kattamaan menoja, vaan johdon täytyy ottaa asia käsiinsä ja tehdä toiminta sellaiseksi, että se toimii ja se kannattaa. Näin ovat yritykset Suomessa tehneet, miksi yliopistojen johto olisi sen pätemättömämpi?

18.20 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä noihin Pisa-tuloksiin.

Kun nyt tosiaan kaikki tiedämme sen, että mittaus on tehty vuonna 2015, niin silloin joudutaan kenties tarkastelemaan, mitä on tapahtunut 10 tai 15 vuotta aikaisemmin. Tämä eriytyvä kehityshän on näkynyt jo pitkään, eli väestö jakautuu taustansa vuoksi monella eri tavalla: se jakautuu alueellisesti, se jakautuu varallisuuden mukaan tai monen muun syyn mukaan.

Minä uteliaasti tarkastelin Pisa-tulosten taustatietoja, ja siellä on monta mielenkiintoista asiaa. Yksi on esimerkiksi koulutyöhön kotona käytetty aika. Suomessahan on tämä aika suurin piirtein romahtanut verrattuna aikaisempaan ja verrattuna muihin maihin. Itse mietin sitä, että taitaa olla myöskin kotona tehtävien tehtävien laatu muuttunut niin, että nykyisin ne ovat enemmän mekaanisia eikä käytetä sillä tavalla laajoja tehtäviä.

Toinen asia, joka Suomessa on muuttunut, on se, että lukeminen on kerta kaikkiaan vähentynyt: enää ei harrasteta lukemista niin kuin vanhoina hyvinä aikoina. Tämähän tietenkin vaikuttaa siihen, että sanavarasto köyhtyy ja ei enää ole niin helppo ymmärtääkään lukemaansa. On oikein hyvä, että ministeri nosti tuolta sen monilukutaito-hankkeen, jolla pyritään sitä viemään eteenpäin.

Mutta sitten yksi tekijä on myöskin se, että fyysinen kunto on heikentynyt. Siihen on vastattu nytten tällä tunti liikuntaa päivässä -hankkeella, mutta on surullista, jos kaikki asiat siirretään koulun vastuulle, kun vastuuta pitäisi pystyä ottamaan kotona ja yksilön itse pitäisi ottaa vastuuta omasta tekemisestään.

Jossakin puheenvuorossa heitettiin myös ajatus siitä, että tämä on köyhien kuntien asia, mutta miksi sitten työillä saadaan hyvä tulos, pojilla heikompi tulos? Eli se ei voi olla pelkästään kunnan resursseista kiinni. Minusta on olennaista se, miten resurssit käytetään — käytetään ne mahdollisimman (Puhemies koputtaa) tehokkaasti sitten niin, että saadaan tuottavaa koulutusta.

18.22 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallinnonalan alle kuuluu varhaiskasvatus mitä suurimmassa määrin, ja siellä iloisia asioita ovat ensi vuodelle esimerkiksi varhaiskasvatuksen maksujen alentaminen pienituloisilla. On ihan selvää, että

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

olisi syytä päästä mahdollisimman paljon eroon näistä maksuista muutenkin, mutta tämä suuntaus on jo hyvä, että pienituloisilla ne ovat joko poissa kokonaan tai alentuneet selvästi nyt tämän hallituksen päätösten perusteella.

Lisäksi pidän hyvänä lastentarhanopettajien koulutukseen satsaamista. On erittäin tärkeää, että siellä on ammattitaitoisia ihmisiä meidän lapsiamme kasvattamassa ja heistä pitämässä huolta. He tekevät todella tärkeää työtä.

Toisena asiana nostan esiin erinomaisen valtiovarainvaliokunnan satsauksen liikuntaan ja nimenomaan urheilijoiden sosioekonomiseen asemaan. Tällä pienellä rahalla eli vajaalla miljoonalla eurolla saadaan erittäin paljon aikaiseksi. Pystytään lisäämään urheilija-apurahoja, Urheilijoiden Ammatinedistämissäätiön tukea, jolloin nimenomaan opiskelu ja urheilu molemmat mahdollistuvat näillä huippu-urheilijoiksi aikovilla tai jo huippu-urheilijoina toimivilla ihmisillä. Lisäksi urheiluakatemioiden saadaan lisää asiantuntijatukea. — Pieniä rahoja mutta merkittäviä satsauksia huippu-urheilijoiden näkökulmasta, kiitos siitä.

Oli erinomainen puheenvuoro edustaja Parviaiselta äsken. Olen samaa mieltä hänen kanssaan ilman muuta näistä satsauksista lukemiseen, ne ovat erittäin kannatettavia. Jos mietitään, että kirjoja lukeneella teinillä on 70 000 sanan sanavarasto ja kirjoja lukemattomalla vain 15 000 sanan sanavarasto, (Puhemies koputtaa) on äärimmäisen tärkeää satsata lukemiseen.

18.24 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on tänään paljon puhuttu koulutusleikkauksista, aiempien vaalikausien ja tämän vaalikauden leikkauksista. On todella valitettavaa, että näitä leikkauksia on jouduttu vaalikausittain tekemään. Viime vaalikaudella perusopetuksen rahoituksen valtionosuuteen kohdistettiin suuret leikkaukset, joita kunnat eivät monilta osin kyenneet kompensoimaan. Tällä vaalikaudella ei perusopetukseen kohdisteta vastaavanlaisia leikkauksia, mutta muille koulutuksen sektoreille niitä valitettavasti joudutaan kohdistamaan. Kuten edustaja Hoskonenkin täällä aiemmin hyvin kuvasi, pitää muistaa, että vaikka olemme joutuneet leikkaamaan koulutuksesta, panostamme edelleen länsimaisessakin mittakaavassa erittäin paljon, noin 12 miljardia euroa, koulutukseen ja osaamiseen ja sen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Toinen täällä tänään paljon esillä ollut asia on lasten oppimista mittaavien Pisa-tutkimusten tulokset ja suomalaislasten näissä kansainvälisissä vertailuissa laskevat tulokset. Näiden hiljattain julkaistujen Pisa-tulosten kokeet on tehty huhtikuussa 2015, joten on todettava, ettei niihin ole ehtinyt vaikuttamaan tämän hallituksen teot tai tekemättömyydet. Vaikka olemme edelleen Pisa-tuloksissakin kansainvälisesti todella korkealla tasolla, pitää tulosten jo jonkin aikaa jatkunut lasku panna merkille. Kenties pientä lohtua tuloksiin voimme hakea siitä, että viimeisimpiin Pisa-tuloksiin eivät ole ehtineet vaikuttamaan myöskään hiljattain käyttöön otetut uudet opetussuunnitelmat. Nyt meidän on oltava hereillä ja herkkänä reagoimaan uusien opetussuunnitelmien mahdollisesti aikaansaamiin muutoksiin. Hereillä pitää olla niin henkilöstön, muiden resurssien, opetuksen sisältöjen ja koulujen ja kodin vuorovaikutuksenkin suhteen.

18.26 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Valtion budjetti on 55,5 miljardin suuruisen loppusummaltaan, ja siitä aika tarkkaan 10 prosenttia katetaan velanotolla. Valitettavasti vielä näin tapahtuu. On tietysti tärkeätä, että tämä budjetti vahvistaa kuntien taloutta, jolloin kunnat eivät joudu ottamaan samassa mitassa velkaa kuin viime kaudella, jolloin

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

kunnilta leikattiin varsin voimakkaasti rahoitusta. Se näkyi silloin sitten kaikenlaisena kielteisenä kehityksenä myös sivistyspuolella eli varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta, jotka ovat kuntien toimintavastuulla ja ylläpitovastuulla.

Kun opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan loppusumma on 6,7 miljardia, niin on selvää, että näin isosta pääluokasta joudutaan etsimään myös sitten niitä kohteita, joilla tätä valtavaa velkaantumisaukkoa tilkitään. Niin teki edellinen hallitus, ja niin tekee nytkin hallitus, ja mielestäni se on vastuullista, että näin tehdään eikä nykyisille opiskelijoille, lapsille, nuorille jätetä velkaperintöä. On paljon arvokkaampaa, että luodaan työpaikkoja eli toimitaan valtiontaloudessa ja kansantaloudessa niin, että syntyy aitoja, hyviä työpaikkoja, joihin opiskelun jälkeen sitten voivat nuoret siirtyä, kuin se, että katsotaan vain lukuja yksioikoisesti.

Valitettavasti siis leikkauksia tapahtuu, mutta todellakin niin kuin totesin tämä sivistys- ja opetuspuoli, varhaiskasvatus- ja perusopetus, on kuntien toimintaa, ja nyt kun kuntien talous vahvistuu, silloin kunnilla on mahdollisuus nämä palvelut turvata.

18.28 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluan tosiaan lausua kiitokseni valtiovarainvaliokunnalle siitä, että sivistys- ja tiedejaosto ja tietysti koko valtiovarainvaliokunta mukaili sivistysvaliokunnan omassa budjettilausunnossaan esittämiä toiveita näistä määrärahalisäyksistä muun muassa jo edellä mainittuun urheiluun ja muun muassa lasten harrastuksiin. Nämä ovat erittäin tärkeitä asioita ja hyviä kohdennuksia.

Tosiaan keskustelussa on ehkä yllättävän vähän ollut esillä tämä ammatillisen koulutuksen reformi, joka on eittämättä ensi vuonna keskeisiä ja itse asiassa koko vaalikaudella suurin koulutuspoliittinen uudistus, mitä tässä maassa tehdään, ja sillä on mitä suurimmat vaikutukset niin nuorten osallisuuteen ja osaamiseen työelämässä kuin elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin maan eri osissa, ja siihen peilaten on aika erikoista, että tämä ei ole saanut keskustelussa niin isoa roolia. Ymmärrän kyllä, että nämä vaikeat leikkaukset ovat keskustelussa nousseet esille, mutta paljon on tarkoitus kuitenkin tehdä tämän reformin puitteissa, ja ensi vuosi on siinä erittäin olennaista aikaa.

Nythän on mielestäni tärkeää, että kun katsomme laajasti ammatillista koulutusta, meidän pitää nähdä ammatillinen koulutus toisella asteella osana koko meidän koulutusjärjestelmäämme eikä huolimatta siitä, että nyt uudistamme vain yhtä osaa koulutuksesta, keskittyä siihen, vaan pitää nähdä koulutuspolku peruskoulusta, perusopetuksesta toiselle asteelle ammatilliseen ja ammatilliselle korkea-asteelle. Tässä mielessä on erittäin hyvä, että opetus- ja kulttuuriministeri on asettanut nyt työryhmän pohtimaan ammatillisen koulutuksen suorittaneiden jatko-opintokelpoisuutta korkea-asteelle. On erittäin tärkeää, että tämä koulutuspolkuajattelu ei unohdu myöskään ammatillisen koulutuksen osalta.

18.30 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Suomessa puhutaan kolmea eri saamen kieltä. Nämä kaikki ovat uhanalaisia. Näistä pohjoissaamen kielen puhujia on sentäs nelinumeroinen luku, mutta sekä koltan että inarinsaamen kieltä osaavia on vain muutama sata henkilöä.

Huomattava osa saamelaisista nuorista asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Tällä hetkellä on määritelty ihan kohtalaisesti rahaa siihen, että saamelaisalueilla nuoret saavat opiskella äidinkieltään tai sitten saamen kieltä toisena kielenä, että ihan kohtalaisesti se asia menee eteenpäin. Lisäksi saamelaiskäräjät ja sitä kautta Saamelaisalueen koulutuskeskus ovat saaneet rahoja siihen, että on saatu laadittua tällainen netin kautta hoidettava kie-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

lenopetustoiminta. Nyt sitten tarvittaisiin määrärahoja siihen, että tätä saamen kielen opetusta voitaisiin järjestää kaikkialla Suomessa huomattavasti enemmän.

Ensinnäkin kielipesätoiminnan, eli alle kouluikäisille, toimintarahoja on saatu jo vähäsen liikkeelle. Kiitoksia, että viime vuonna ja toissa vuonna niihin rahoja saatiin, ja nyttenkin saadaan jonkun verran. Näitä kielipesärahoja tarvittaisiin ehdottomasti enemmän, jotta me saisimme saamen kielen osaajien määrää pikkuisen lisääntymään.

Mutta sitten tämä kouluikäisten saamen kielen opetus. Muualla kuin saamelaisalueella se on ehkä vain joku pari tuntia viikossa, ja sekin opetus on monesti hyvin vajavaista. Saamelaiset lapset ovat kaikkialla Suomessa ihan hajallaan, ja heidän kielenopetukseensa pitäisi todella paljon kiinnittää huomiota, ettemme me menetä Suomessa tätä rikasta kulttuuria, mikä meillä on olemassa.

Vielä sen verran kielen kuolemista, että inarinsaamen kieli oli hiljalla, että se meinas kuolla. Ainoastaan kahdessa perheessä puhuttiin sitä kieltä 70—80-luvun vaihteessa sillä lailla oikealla tavalla. Kuinka vähässä se oli, että sekin olisi menetetty, että olisi käynyt sama asia, niin kuin minun esivanhempieni keminlappalaisten kielelle, että se kieli menetetettiin. Nyt sitten kun on mietitty meidän alueella sitä kielen elvytysasia, niin kuollutta kieltähän ei enää saa eläväksi, mutta mitä on ollut kielentutkimusta, niin on todettu se, että se on ollut hyvin lähellä, samaan murreryhmään kuuluvana kielenä, inarinsaamen kieltä. Ja nyt esimerkiksi minun oma poikani olisi halunnut, että 8. luokalla alkaisi Savukoskella opiskelemaan inarinsaamen kieltä, eli hänen isoisomummonsa ja -ukkinsa kieltä, mutta sitä opetusta ei sitten Savukoskella saatu aikaiseksi ihan sen takia, että se ei kuulu nykyiseen opetuskuvioon eikä opetusrahoitukseen eikä toimintoihin. Nyt kun sitten Saamelaisalueen koulutuskeskuksella olisi käytettävissä materiaalia tähän koulutuksen järjestämiseen, niin meidän pitäisi nyt todella satsata siihen ja tehdä töitä sen eteen, että me saisimme sen saamen kielen koulutuksen: lähinnä se on netin kautta, siinä tarvitaan sitten omalta koululta joku semmoinen tukihenkilö tai tällainen, joka auttaa sen koululaisen opiskelua netin kautta, jotta voisi opiskella sitä saamen kieltä. Kun meillä tällainen rikas ja mahtava kulttuuri on, niin edistetään ja autetaan sitä, ei anneta sen kuolla.

Lisäksi aikuisten saamen kielen koulutuksessa opiskelusta. Tänä päivänä hyvin moni haluaisi alkaa aikuisena opiskelemaan saamen kieltä. Kun minä olin aikoinaan 80-luvulla Sodankylässä yläasteella, niin meitä oli ainoastaan kaksi, jotka halusivat alkaa opiskelemaan saamen kieltä silloin. No, minähän en ole saamenkieliseltä alueelta kotoisin, mutta minä kuitenkin olisin halunnut alkaa opiskelemaan, mutta Sodankylässä ei silloin saatu sitä koulutusryhmää aikaiseksi, koska 80-luvulla ei ollut ollenkaan muodikasta opiskella saamen kieltä, ei todellakaan. Se harmittaa nyt jälkeenpäin, ja sen ajan nuoria meitä on paljon, jotka nyt haluaisimme alkaa opiskelemaan saamen kieltä. Se olisi uusilla menetelmillä, systeemeillä mahdollista, kunhan me järjestäisimme koko maassa myös aikuisille mahdollisuuden opiskella — no, tietysti erityisesti vanhalla Kemin Lapin alueella, että me sillä alueella voisimme opiskella sitä inarinsaamen kieltä tai tarvittaessa muitakin saamen kieliä.

Eli näillä eväillä eteenpäin. Ollaan ylpeitä omasta, elävästä kulttuurista.

18.35 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä näihin hyviin asioihin tässä esityksessä, eli kerhotoimintaan täällä on päätetty lisätä 3 miljoonaa euroa valiokunnan esityksessä ja varhaiskasvatuksen hyvään loppuunsaattamiseen eli sen ohjelman täytäntöön-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

panoon 2 miljoonaa euroa. Myös kristillisten koulujen avustamiseen ja siihen kerhotyöhön, mitä he tekevät, on varattu varoja.

Vielä palaisin tähän korkeakoulujen opetus- ja tutkimusmäärärahoihin, joita on nyt siis 7 vuotta peräkkäin laskettu. Se on juuri se aika, joka tässä on menty taloudellisesti alaspäin. Olisiko se liikaa vaadittu, jos ensi vuoden, vuoden 2018 talousarviota tehtäessä aloitettaisiin tällainen 7 lihavan vuoden aika?

Sitten se huolestuttaa, että teatterien ja orkestereiden tuki laskee tässäkin esityksessä 2,6 miljoonaa. Onneksi kuitenkin valiokunta hieman lisää sinne varoja eli noin puoli miljoonaa. Tärkeänä pidän tätä valiokunnan lausetta: "Valiokunnan mielestä on myös syytä arvioida mahdollisuudet osoittaa taiteelle ja kulttuurille työllisyysperusteista avustusta Veikkauksen jakamattomista voittovaroista." On tosiaankin valvottava, että tämä hyvä ajatus toteutuu ja tämä erittäin paljon työtä tuottava ala, nämä teatterit ja pienet orkesterit saavat sen rahan, minkä eittämättä ansaitsevat, ja tuottavat valtavasti uusia lahjakkuuksia.

18.37 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Aiemmin monet, kuten edustaja Huhtasaari, puhuivat vapaasta kielivalinnasta ja sanoivat, että sitä kannattavat. Se on myös rahakysymys siinä mielessä, että Suomessa käytetään valtavia summia tämän niin sanotun pakko-ruotsin opiskeluun. Nämä resurssit ovat pois jonkun oikean maailmankielen opiskelusta, josta voisi olla todella hyötyä maailmalla tai työelämässä. Eli kaikki kokeilut siihen suuntaan, että voisimme siirtyä vapaaseen kielivalintaan, ovat mielestäni kannatettavia.

Tästä poikien ja miesten huonosta koulumenestyksestä puhutaan paljon ja ollaan yhdessä liikuttavan huolestuneita. Kuitenkin näistä puheista tuntuu puuttuvan täysin konkretia, millä tätä asiaa voitaisiin korjata. Mielestäni meidän on ensiksi tunnustettava se tosiasia, että jokin koulujärjestelmämme perusrakenteissa nyt vain syrjii miessukupuolta. Jokin siellä tekee sen, että pojat eivät motivoitu opintoihin eivätkä hyödy opetuksesta. Näin ei voi jatkua. Ehdotankin, että hallitus ottaisi tästä ongelmasta kopin. Me tarvitsemme miesten tasa-arvon kansallisen ohjelman, mieluummin ennemmin kuin myöhemmin. On puuttuttava juurisyyihin, jotka tämän eriarvoistumisen aiheuttavat. Onko ratkaisu osaltaan sitten esimerkiksi mieskiintiöiden laittaminen opettajankoulutukseen? Se olisi vain yksi toimi, mutta konkreettinen askel tämän ongelman korjaamiseksi.

18.38 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Jouduin olemaan hetken täysistunnosta poissa, kun tuossa vieressä olevassa Musiikkitalossa oli yli sadan koulutus- ja yhteiskuntaelämän tutkijan seminaari, jossa olin heidän esityksiään kommentoimassa.

Mutta tartunpa heti tuohon edustaja Mäkelän esille nostamaan asiaan, joka liittyy poikien huonontuneisiin oppimistuloksiin. Minä käänän sen asian näinpäin, että jos ero olisi toisenlainen, että tytöt olisivat niin paljon heikompia oppimistulosten suhteen kuin pojat, niin mikä häly yhteiskunnassa olisi? En ollenkaan nyt ajattele, että me välttämättä edustaja Mäkelän kanssa näemme tämän asian ikään kuin saman analyysin tai johtopäätösten mukaan, mutta me jaamme sen huolen. Vastauksia on syytä nyt hakea niin tutkijoitten kanssa, opetushenkilöstön kanssa kuin vanhempienkin kanssa, koska selittäväksi tekijäksi ei riitä se, että pojat nyt ovat ehkä vuoden tytöistä kehityksessä jäljessä, syistä jotka me kaikki tiedämme. Tuo ero on kuitenkin liian suuri. Me joudumme hakemaan ratkaisuja joustavammasta koulupäivästä, otetaan huomioon ehkä poikien tarve tehdä omakohtaisesti enemmän. Siihen ilmiöoppiminen, draama opetusmenetelmänä, ylipäättänsä sen työpäivän huokoistaminen, liikunta, taideaineet, antavat mahdollisuuksia paljon.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Sitten se yksi merkittävin kysymys on, että kun lapset tulevat peruskouluun, niin tavallaan se lähtötaso kantaa pitkälle, ja sen takia näitten erojen tasoittaminen varhaiskasvatuksessa on — ah! — niin tärkeää kuin se on. Varhaiskasvatus siihen parhaimmillaan kyllä ylittää. Tästä on sekä tutkimustietoa että ihan omakohtaisia kokemuksia kaikilla niillä, joiden lapset tai lastenlapset ovat saaneet varhaiskasvatuksen yhteydessä oppia erilaisia asioita.

Sitten se ydinkysymys on se, että tämän suomalaisen koulutuksen tasa-arvo ja alueellinen yhdenvertaisuus on nyt vaarassa. Meillä on edelleen Euroopan paras peruskoulu — kuulitte oikein: Euroopan paras peruskoulu — mutta nyt tämä suunta, mikä on tavallaan vahvistunut, pitää kääntää.

Taisin sanoa jo tuossa alkuillan keskustelussa sen, että kun edellisen hallituksen aikana koulutukseen laitetut ryhmäkoko- ja alueellisen tasa-arvon rahat olivat yli 80 miljoonaa euroa, niin tämän nyt hallitsevan porvarihallituksen vastaavat tasa-arvo- ja ryhmäkororahat ovat 16 miljoonaa euroa. Eli edellinen hallitus panosti lasten oppimistuloksiin, tasa-arvoon neljä—viisikertaisen summan rahaa, jolla palkattiin satoja, käytännössä tuhansia opettajia, koulunkäyntiohjaajia, kuraattoreita tekemään sitä työtänsä. — Edustaja Kankaanniemi voi pudistaa päätään, jos on paha olla ja ei ole kiva kuunnella tätä. Saa pyörittää. Mutta ei sitä kannata vähätellä. — Että ei ole yksin rahasta kysymys, sen myönnän. Mutta on kysymys siitä, että luokassa on riittävä määrä opettajia, tukihenkilöstöä ja muuta.

Meillä on tässä, hei come on, hirveästi niin kuin yhteistä työtä yli puoluerajojen: Meillä on ollut maailman paras peruskoulu. Meillä on nyt Euroopan paras peruskoulu. Tehdään siitä taas yhdessä maailman paras peruskoulu.

18.44 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vain lyhyt kommentti tähän pakoruotsiin: Siis Suomessahan ei ole pakoruotsia, vaan Suomi on kaksikielinen maa, jossa tarjotaan mahdollisuus oppia kahta virallista kieltä. Tällöisestä pakoruotsiajattelusta olisi kyllä hyvä luopua.

18.44 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Muutamat puheenvuorot tässä kirjoittivat uuteen puheenvuoropyyntöön.

Edustaja Laukkanen muun muassa puhui näistä korkeakoululeikkauksista, ja näinhän se on, että ne ovat todella valitettavia. Mutta tämän hallituksen leikkauksilla palataan tuonne vuoden 2011 tasolle, niin että ihan niin pitkään kuin Laukkanen tuossa esitti ei leikkauksia ole tehty.

Sitten, rakas edustaja Gustafsson, kumppani, (Naurua) nämä ajatukset tästä peruskoulusta ja sen tasosta: Me kyllä jaamme ilman muuta sen huolen ja myös sen ajatuksen, että Suomessa täytyy olla maailman paras peruskoulu jälleen tulevaisuudessa. Mutta en nyt aivan edellistä hallitustakaan päästäisi pinteestä, kun silloinhan leikkaukset nimenomaan kohdistuivat kuntien valtionosuuksiin. Sieltä revittiin satoja miljoonia euroja, ja jos mietitään ihan, että mistä kunnat vastaavat, niin kyllähän ne juuri nimenomaan koulutuksesta vastaavat, ja ne joutuivat sitten tekemään niitä ikäviä päätöksiä myös peruskoulutasolla ja nipistämään resursseja.

Pisa-tutkimukset kertovat kieltään, johon meidän täytyy kyllä vastata. Nehän ovat edelleen hyvät, olemme hyvää tasoa, mutta meidän täytyy miettiä, mitä varten me koulutamme nuoriamme ja millaisessa haasteessa täytyy nykyisin maailmassa pärjätä. Ja jos mietitään esimerkiksi Suomen ja Ruotsin eroja, niin Ruotsissa kuitenkin sitten on pärjäävämpiä yrityksiä kuin Suomessa. Mutta he eivät pärjää niin hyvin Pisa-tutkimuksissa, niin että täytyy

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

miettiä myös, mihin me olemme menossa: kohti parempia Pisa-tutkimustuloksia (Puhemies koputtaa) vai pärjäävämpiä nuoria?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, vastauspuheenvuoro edustaja Laukkaselle.

18.46 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan vain lyhyesti. Sivu 33: Tilastokeskuksen mukaan Suomen tutkimus- ja kehitysrahoitusintensiteetti oli korkeimmillaan vuonna 2009. Tämä olisi siten jo seitsemäs perättäinen laskeva vuosi.

18.47 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Piti puhumani jo ihan muusta asiasta, mutta vielä näistä Pisa-tuloksista lyhyesti.

Todellakin on hyvä huomata pari tosiasiaa, ensinnäkin se, että suomalaisten oppilaiden osaaminen on Pisa-tulosten mukaan ollut laskusuuntaista jo aika pitkään, jo kymmenen vuotta, ja nämä viimeisimmät, joskin kieltämättä aivan aiheutettua huolta aiheuttavat tulokset ovat viime vuoden eli vuoden 2015 huhtikuulta. Eli nämä tulokset eivät kerro sen enempää positiivista kuin negatiivistakaan tämän hallituksen toimista.

Sen sijaan tämä tulosten sukupuolittuneisuus — eli tyttöjen ja poikien väliset erot, jotka Suomessa nyt olivat kaikkialla selkeästi räikeämmät kuin missään muualla koko maailmassa — on sellainen asia, mihin meidän pitää kiinnittää erityistä huolta ja erityistä huomiota. Nyt nähtäväksi jää, millä tavalla esimerkiksi nyt voimaan astuneet uudet opetus-suunnitelmat tarjoavat ratkaisuja siihen, että poikia pystyttäisiin myös paremmin motivoimaan ja innostamaan, jotta tämä sukupuolten välinen räikeä ero saataisiin kurottua umpeen.

Myöskin tämä alueellinen eroavaisuus on sellainen huolenaihe, mikä pitää vakavasti ottaa, ja esimerkiksi Länsi-Suomi menestyi kaikista arvioituista viidestä alueesta heikoimmin niin luonnontieteen, lukutaidon kuin matematiikankin osalta. Eli syitä näille alueellisille eroille ja selkeästi heikommalle menestykselle esimerkiksi Länsi-Suomessa pitää kyllä ilman muuta pikaisesti tarkastella.

18.48 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jatkan tätä keskustelua näistä Pisa-tuloksista ja varsinkin liittyen näihin poikien oppimistuloksiin. Nythän tässä on käytetty ansiokkaita puheenvuoroja — kuten edellä edustaja Sirén — näistä tyttöjen ja poikien välisistä oppimistulosten eroista maan sisällä. Uskaltaisin väittää, en kuitenkaan nyt aivan valalle mene siitä, mutta nyt kun näissä Pisa-tuloksissa tuli todistettua ja niissä tuli esille, että varsinkin Itä-Suomen pojilla nämä oppimistulokset ovat heikompia kuin muilla alueilla, uskaltaisin väittää, että kuitenkin monessa itäsuomalaisessa kunnassa ovat varmasti tunti-kehukset laajempia, siis on enemmän oppitunteja (Maria Tolppanen: Miten se liittyy valtion budjettiin?) käytettävissä peruskouluaikana — kyllä se aika tavalla liittyy (Katri Kulmuni: Kuntien valtionosuuksillahan se järjestetään!) — jos saan jatkaa, niin on siis enemmän oppitunteja käytettävissä näissä tuntikehyksissä kuin isommilla paikkakunnilla, ja silti näyttää siltä, että isommissa kaupungeissa nämä oppimistulokset ovat paikka paikoin parempia. Mielestäni tähän tulisi nyt kiinnittää huomiota ja nyt sitten maan sisäisesti jatkaa näitä tutkimuksia siitä, kuinka nämä oppimistulokset korreloivat sitten käytettävissä olevien opetusresurssien kanssa, koska uskallan heittää sellaisenkin epäilyksen, että kaikilta

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

osin näin ei suinkaan ole vaan voi löytyä myös muita syitä, sosioekonomisia syitä, koulukulttuuriin liittyviä syitä, jotka sitten vaikuttavat näihin oppimistuloksiin, kuten lukeminen. Kotona lukemisen tärkeys on äärimmäisen tärkeä ja iso asia, jos katsotaan näitä esimerkiksi lukemisen ja myös muiden taitojen kehittymistä. Eli lisää tutkimusta tarvitaan näistä oppimistulosten välisistä eroista, ja uskon, että sieltä voisi löytyä sitten myöskin välineitä tulevaan päätöksentekoon.

18.50 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Juuri tuntikehyserot ovat suuret, niin kuin edustaja Honkonen tuossa totesi, ja juuri siellä Itä-Suomessa niitä tunteja käytetään paljon enemmän kuin muualla, kertovat ainakin satunnaiset otannat, mitä minä tuossa kävin tuntikehyksistä läpi. Mutta onko tässä nyt niin, että tämä on yhteiskunnallinen ongelma? Meillähan näyttää siltä, että naiset joutuvat tekemään työtä oman menestymisensä eteen enemmän kuin miehet, eli tytöille on iskostunut se asia, että heidän on hoidettava kouluasiansa kunnolla niin, että he menestyvät sitten jatkossa. Eli biologinen selitys ei kyllä nytten taida olla sitten hyvä. Miten se kehitys vain Suomessa olisi pojilla biologian vuoksi vuoden jäljessä ja muualla maailmassa biologia ei vaikuttaisi tulokseen? Totuusahan on se, että poikia kohdellaan yhteiskunnassa, myöskin koulussa eri tavalla kuin tyttöjä — tytöiltä vaaditaan paljon enemmän.

Nyt on avainasia se, että meillä pitäisi saada kaikille riittävä lukutaito ja laskutaito niin, että he pystyisivät jatko-opintoihin ja jatkossa työelämään, ja sitähan ei nytten valitettavasti saada aikaan ja sen takia sitten joudutaan näihin korjaaviin tehtäviin. Mutta ilolla otan vastaan sen, että täällä nostetaan mietinnössä työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön resurssit esille. Se on nytten tärkeää, että me tämän etsivän nuorisotyön saamme pelaamaan niin, että nämä pudokkaat löytyvät ja saadaan sitten heille se tuki, mikä heille kuuluu. Ohjaamo-toiminnan vakiinnuttaminen on kyllä nyt yksi asia, jota meillä pitää tarkkaan viedä eteenpäin, jotta saataisiin kaikki palvelut yhdeltä luukulta jatkossakin.

18.52 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä puhua hetken aikaa näistä alueellisista eroista. On erittäin huolestuttavaa, että nyt kymmenvuotisen kehityksen seurauksena me löydämme niitä myös Pisa-tuloksista, mutta täytyy ymmärtää se pitkä jatkumo, mikä tässä nyt on meneillään. Tämä hallitus ei voi ottaa niin kunniaa kuin toisaalta myöskään täydellistä vastuuta niistä, vaan se on varmastikin kansallinen kysymys. Kaikki haluavat, että Pisa-tulokset täytyy saada paremmalle tolalle. No, siihen on erittäin vahvasti myös paneuduttu, jos mietitään, että peruskoulun kehittäminen on kuitenkin yksi hallituksen kärkihankkeista. 90 miljoonaa euroa lisärahoitusta tulee peruskouluille tämän kärkihankerahan puitteissa, ja myös tasa-arvorahaa edelleenkin on.

Mutta edelleenkin tämä suurin kysymys kyllä liittyy niihin valtionosuuksiin. Nimittäin ne ovat niihin peruspalveluihin tarkoitettuja asioita. Vaikka me lisäisimme muutamia kymmeniä miljoonia, niin tärkeintä on se, että peruskoulujen valtionosuuksista ei tämä hallitus leikannut, kuntatalous kokonaisuudessaan on positiivinen, ei tehty historiallisia valtionosuusleikkauksia, kuten edellinen hallitus teki. Siinä on se iso ero, jolla me koetamme saada myös peruskoulua jälleen tasa-arvoiseksi.

Ehkäpä vielä koulutuksen tasa-arvosta sikäli, että kieltämättä ne ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat erittäin suuria. Ne ovat erittäin vaikeita etenkin niille alueille, mistä jo on leikattu äärimmäisen paljon, etenkin pohjoisesta ja idästä. Olisi ollut erittäin tärkeätä, että tämäkin asia olisi jo pidemmältä aikaväliltä otettu huomioon. Senpä takia hallitus on

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

kuitenkin tuonut nyt sitten reformin ammatilliseen koulutukseen. Kipuile on sen suhteen, että tuo leikkaus lähtee ennen reformia liikkeelle, ja siksi olisi tärkeää, että sinne leikkauksiin saataisiin sellainen pohjakatto, jota enempää leikkaukset eivät vuodessa (Puhemies ko-puttaa) voisi olla, se muutos, kuten on kuntataloudessakin.

18.55 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Korkealle sivistyspoliitikkona arvostamani edustaja Gustafsson, joka aikanaan viime kaudella oli ministerinä, kertoi täällä tästä ryhmäkororahasta. 80 miljoonaa taisi olla se summa, jonka hän ja hänen seuraajansa jakoi-
vat harkinnan mukaan kunnille ryhmäkojien pienentämiseen. Varmasti näin on, ja tie-
dän, että näin tapahtui, mutta toisella puolella on se, että edellisellä vaalikaudella Kataisen
ja Stubbin hallitukset leikkasivat kuntien valtionosuuksia miljardimäärin. Eli jos toisella
kädellä annettiin 80 miljoonaa, niin toisella kädellä otettiin kymmenkertaisesti, eikä riitä-
kään kymmenkertaisuus. Eli valtavasti kuntataloutta heikennettiin, mikä johti kuntien vel-
kaantumiseen, verojen kiristykseen, yt-neuvotteluihin, kriisikuntiin ja palvelujen, muun
muassa sivistys- ja opetuspalvelujen, heikkenemiseen. Tämä on valitettavasti se tosiasia.
Nyt tilanne on täysin toinen: kuntatalous vahvistuu. Kuntien väliset erot ovat edelleen kyl-
lä ongelma.

Edustaja Laukkaselle toteaisin tuosta pakkoruotsista. Kun sitä tuolla maakunnissa kes-
kustelee ihmisten kanssa, niin kyllä siellä se nimenomaan pakkoruotsina koetaan, kun ol-
laan täysin suomenkielisellä alueella ja pitää muun muassa näitten Pisa-tutkimuksessa vä-
hän heikommin menestyneiden poikien opetella kieltä, jota he eivät koe mitenkään tarpeel-
liseksi opetella. Ne voimavarat kyllä todella voitaisiin käyttää paljon paremmin Suomen
tulevaisuuden rakentamiseen, jos näille pojille saataisiin opetettua yksi maailmankieli kun-
nolla eikä huonosti paria kolmea kieltä.

18.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuohon edustaja Laukkasen ruotsikysymyk-
seen. Sehän, että ruotsi olisi mahdollisuus eikä pakko, tarkoittaisi sitä, että ruotsin sijasta
voisi valita esimerkiksi venäjän, saksan, espanjan, ranskan tai portugalin kielen. Silloin
ruotsi ei olisi pakko vaan mahdollisuus. Nythän näin ei ole.

Tähän edustaja Gustafssonin huomioon siitä, mitä seuraisi siitä, jos tyttöjen koulutustu-
lokset olisivat suhteessa yhtä huonoja kuin poikien: Sitä maansurua ja pöyristystä en kyllä
itse halua kuvitella, mikä siitä seuraisi. Mutta en lähtisi hakemaan tämän ongelman ratkai-
sua kaukaa, mistään varhaiskasvatuksesta asti, vaan läheltä — ihan puhtaasti motivaatio-
kysymyksistä ja konkreettisesta esimerkistä. Miten asia meni esimerkiksi silloin, kun itse
olin koulussa ja opetettiin englannin kieltä? Sitä opetettiin ala-asteella. Se ei silloin suures-
ti motivoinut, koska sille ei ollut konkreettista tarvetta. Koulumenestys oli muistaakseni
sellaista latteaa seiskaa. Kuitenkin sitten, kun yläasteelle mentiin, tuli se aikakausi, että al-
koi olla tietokoneita ja tietokoneet ja niissä toimivat pelit olivat vain englanniksi. Siinä
kohtaa se englannin opiskelu sitten alkoikin motivoimaan ja mentiin osaamisessa ohi
koulusta. Numerot paranivat heittämällä, ja lukiossa alkoi tulla lukematta laudaturia. Eli
tässä on se pedagoginen havainto, jolla tätä ongelmaa voidaan lähteä ratkaisemaan. Ei poi-
kia opeteta ylhäältä päin katsoen ja tietoa kaatamalla vaan motivoimalla ja heidän omista
tarpeistaan lähtien.

18.58 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmuni tuossa sanoikin sen
tärkeän huomion, että tämän hallituksen ohjelmaan ei kuulu lainkaan säästöjä peruskoulun

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

valtionosuuksiin. Tämä on hyvin keskeinen asia liittyen myöskin tähän keskusteluun, mitä täällä on tänään käyty. Sen sijaan, että peruskoulun valtionosuuksiin liittyisi säästöjä, peruskoulun kehittäminen on yksi tämän hallituksen kärkihankkeista, johon käytetään peräti 90 miljoonaa euroa.

Myöskin tämä tasa-arvokeskustelu liittyy tähän, ja hallitus on varannut ensi vuodelle myöskin koulutuksen tasa-arvon kehittämiseen ja samalla erityisopetuksen laadun kehittämiseen 15,2 miljoonaa euroa oikein perustellusti. Tasa-arvoon liittyy myöskin tämä kielikokeilu, mitä tässä on useassa puheenvuorossa sivuttu. Senkin tarkoituksena on lisätä tasa-arvoa niin, että kielten opiskelu jo nuoremmalla iällä ei olisi mahdollista ainoastaan suurimmissa kaupungeissa, joissa nyt jo on esimerkiksi kielikylpypäiväkoteja tarjolla, vaan myöskin laajemmin ja myöskin useammalla kielellä. Nythän kielikokeiluja ollaan käynnistämässä, ja jo keväällä kunnat voivat hakea peräti 10:tä miljoonaa euroa siihen tarkoitukseen, että kielten opiskelu alkaisi jo 1. luokalla. Tämä on erittäin hyvä, erittäin innostava ajatus hallitukselta, ja opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen on sitä kovasti edistänyt. Itsekin uskon, että mitä nuoremmalla iällä kieliiin pääsee tutustumaan, sitä luontevampaa niiden oppiminen ja opiskelu on. Ja meidän kaikki tiedämme, miten tärkeää myös tulevaisuudessa kielten osaaminen tulee olemaan.

19.00 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä Pisa-tuloksista. Eli siellä merkittäviä muutoksia ovat todella kotitaustan vaikutuksen kasvaminen ja heikosti menestyvien ja taas erittäin hyvin menestyvien koulujen erojen kasvaminen. Lisäksi erot alueiden välillä ovat nyt ensimmäistä kertaa kasvaneet merkittävästi, nimenomaan pääkaupunkiseutu vastaan Itä- ja Länsi-Suomi.

Näihin tietenkin täytyy puuttua. Meidän oikeasti täytyy miettiä, kuinka me tämän kehityksen saamme lakkaamaan, mutta ehkä kuitenkin se vastaus löytyy sieltä, missä me olemme jo hyviä ja mitkä ovat meidän menestysksemme taustalla. Nämähän ovat kuitenkin koulutusjärjestelmän perusominaispiirteet eli meidän kaikkien vahva usko koulutukseen tulevaisuuden tekijänä, yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua, osaavat ja koulutetut opettajat kaikilla asteilla, myös paikallinen vastuu ja vapaus kansallisen opetussuunnitelman toteuttamiseen sekä oppimisen yksilöllinen tuki ja moniammatillinen yhteistyö. Nämä kaikki ovat erittäin tärkeitä tekijöitä suomalaisen menestyksen taustalla.

Kysyn myös sitä, että kun aika paljon me täällä Suomessa keskitymme siihen, mikä on huonosti, niin kyllä minun mielestäni pitäisi myös juhlia sitä, että meillä on maailman toiseksi parhaat tytöt luonnontieteissä. Se on ison juhlan paikka. Lisäksi meillä on myös erittäin hyvä Liikkuva koulu -hanke, jossa on viemistä muuallekin — toki Tanskassa sitä on jo erinomaisesti kokeiltu — tätä jatketaan pienellä mutta sitäkin merkittävämmällä rahalla jälleen ensi vuonna. Kun koululaiset liikkuvat tunnin päivässä, niin siinä loppuu koulusta kiusaaminen, aivoissa kiertää veri ja oppimistulokset paranevat ja on energiaa siihen tärkeään eli koulutyöhön.

19.02 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Haluan minäkin sanoa muutaman sanan erityisesti lähtien tästä alueellisesta eriarvoistumisesta, mikä näissä Pisa-tutkimuksissa näkyy. Täällä ei ole ollenkaan kiinnitetty huomiota siihen, että yleensä pääkaupunkiseudulla, jossa siis lasten oppimistulokset ovat parhaita, myös heidän vanhempansa ovat parhaiten koulutettuja. Eli vanhempien kotitausta näkyy vahvasti myös lasten oppimistuloksissa.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Toinen kysymys tyttöjen ja poikien välillä: koulutussosiologiassahan on jo vuosikymmeniä sitten tehty se havainto, että koulut on rakennettu ikään kuin kilttejä tyttöjä varten. Tytöt saavat positiivista palautetta koulussa paremmin kuin pojat, ja varmasti tämä on edelleenkin yksi sellainen asia, mitä pitää miettiä, mitä täälläkin on sanottu, että oppimismenetelmiin pitäisi kiinnittää sekä tyttöjen että poikien osalta huomiota.

Kysymys on myöskin siitä, miten lapset pystyvät oppimaan. Työrauhakysymykset, kiusaamiskysymykset — on välttämätöntä, että näihin saadaan kunnon vastaukset. Ei voi ajatella, että meillä tosiaan niin iso määrä lapsista ja nuorista esimerkiksi joutuu koulupudokkaaksi tai syrjäytyy sen vuoksi, että kouluissa ei olla ratkaistu kiusaamiseen ja työrauhaan liittyviä kysymyksiä. Ryhmäkoot ovat tässä erittäin tärkeitä. Myöskin se, että lapsikäyhyys lisääntyy, on vakava ongelma siinä, että pääsisimme kohti tasa-arvoisempaa koulua. Perheen tilanne todella näkyy siellä lapsen oppimistuloksissa.

19.04 Sari Raassina kok: Arvoisa puhemies! Näissä kuulluissa puheenvuoroissa on ollut surutyön maku. Meillä peruskoulu on ollut lempilapsi, jota on arvostettu ja suitsutettu, mutta tuon lempilapsen kehitystyö on jäänyt vakavasti kesken. Pisa-tutkimukset ovat nyt näyttäneet sen, että oiretta peruskoulun jälkeen jäämisestä on. En sano, että peruskoulu on rikki, mutta peruskoulu on nyt aika päivittää.

Sanni Grahn-Laasosen ajama hanke peruskoulun uudistamiseksi, johon investoidaan 90 miljoonaa euroa, on hyvä alkua sille, että peruskoulumme jatkossakin tuottaa osaavia, opipineita ihmisiä jatkokoulutuksen eri asteille. On selvää, että nykyinen koulu ei palvele eri sukupuolia parhaalla mahdollisella tavalla. Tuon uudistustyön yhtenä lähtökohtana täytyy olla koulun muuntaminen siten, että molemmilla sukupuolilla, eri taustoista tulevilla lapsilla on yhtäläiset mahdollisuudet omien edellytystensä pohjalta oppia taitoja sekä jatko-opintoihin että elämää varten.

Toimi Kankaanniemelle haluaisin kuitenkin todeta: Jos teineiltä kysytään, mitkä asiat heille ovat tarpeellisia jatkoon kannalta, saamme varmasti hyvin monipuolisen näkemyksen siitä, mitkä aineet koulussamme ovat niitä, joita halutaan opiskella tai ei. Minulle on arvo ja ylpeys olla osa kaksikielistä Suomea, ja toivon, että myös nuoremme jatkossa saavat opiskella toista kotimaista kieltä ainakin välttävälle osaamistasolle.

19.06 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Paljon on puhuttu tänään täällä Pisa-tuloksista ja rahoituksen leikkauksista. Haluan nyt nostaa esille toisen positiivisen asian tulevan vuoden talousarviosta.

Ensimmäinen positiivinen asiahan on se, että tällä hallituskaudella ei murenneta peruskoulutuksen kivijalkaa leikkaamalla kuntien perusopetuksen valtionosuutta, kuten täällä monessa puheenvuorossa on jo todettu.

Ja se toinen positiivinen asia, arvoisa puhemies, on edustaja Kososen juuri esille nostama Liikkuva koulu -hanke. Olen erittäin tyytyväinen Liikkuva koulu -hankkeen valtakunnallistamiseen ensi vuodelle osoitetusta 20 miljoonan euron määrärahasta tulevan vuoden talousarvioon. Uskon, että olemme kaikki Liikkuva koulu -hankkeen tavoitteen takana, eli tunti liikuntaa päivässä peruskouluun kaikille. Nyt myönnetty rahoitus on siemenraha, jonka tulokset riippuvat paljon siitä, kuinka opettajat nyt toteuttavat hyviksi havaittuja käytäntöjä arjessaan eli kuinka he tähän hankkeeseen tarttuvat.

Liikunnan lisääminen ja liikunnallisen elämäntavan saaminen osaksi lastemme arkea palvelee niin terveyden ylläpitoa ja sairauksien ennaltaehkäisyä kuin varmaan omalta osaltaan

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

taan oppimistulosten vahvistumista, kun koulussa lisääntyvän liikunnan myötä voidaan fyysisestikin nykyistä paremmin.

19.08 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tänään on käyty hyvää keskustelua sekä tietysti budjetista että myös sitten laajemmin koulutuksen tilanteesta, ja on hyvä, että täällä on myös keskusteltu niistä tutkimuksista, että mikä tämä meidän koulutuksen tilanne jo nyt tällä hetkellä on, ennen kuin nämä nykyisen hallituksen ja eduskunnan päätökset nyt alkavat vaikuttamaan sitten tänne koulutukseen.

Ensinnäkin näistä alueellisista eroista on todellakin huomattava — mistä on pidettävä kiinni jatkossakin — tämä opettajien pätevyys ja saatavuus. Tästähän on meillä aito huoli jo Itä-Suomessa esimerkiksi Kajaanin opettajakoulutuslaitoksen myötä, kun tiedetään, että päteviä sijaisia ei enää samalla tavalla saada, koska he ovat kaukana nyt näistä kouluista tuolla meidän alueella. Ja jatkossa on sitten huoli myöskin siitä, että virkoihin saadaan riittävästi päteviä opettajia.

Sitten mikä myöskin näissä tuloksissa on huomattava, on se, että vanhempien tausta vaikuttaa, ennen kaikkea tulotaso ja myös koulutustaso. Se vaikuttaa tietyllä tavalla myös siihen, miten koulutuksesta puhutaan: jos on paljon pitkäaikaistyöttömyyttä, niin siinä varmaan tietyllä tavalla myös se tietynlainen viesti voi välittyä seuraavalle polvelle ja ehkä sitä koulutusta ei samalla tavalla, ikävä kyllä, arvosteta puheissa. Tämä on myös seurausta siitä, että meidän työpaikat ja alueellinen kehitys ovat muutenkin pahasti olleet eriytyneissä viime vuosina, ja tämä nimenomaan heijastuu nyt näissä tuloksissa myös lasten kautta.

Pienten kuntien osalta täällä on väitetty, että ne eivät pystyisi samalla tavalla antamaan opetusta. Tämä ei pidä paikkaansa esimerkiksi tyttöjen kohdalla. Pienissä kunnissa ja kouluissahan he pärjäävät erittäin hyvin. Kyse on ennen kaikkea poikien oppimistuloksista, missä näitä ongelmia on. Näitä poikien oppimismalleja on hyvä kyllä pohtia. Itsekin olen toiminut yritysvalmentajana ja todennut sen, että tietyille ihmisille vain tällainen ilmiöoppiminen, tekemällä oppiminen, paremmin passaa. Jos ajatellaan, että liikkuminen on myös vähentynyt lapsilla selkeästi, niin tämä liikkuminenhan on suorassa suhteessa myöskin näihin oppimistuloksiin ja siihen motivaatioon, ja tätä mietin, (Puhemies koputtaa) että liikkumisen lisääminen toivottavasti myös tulee parantamaan näitä oppimistuloksia.

19.10 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Jos hallitusohjelmasta pitäisi jokin oma lempikirjaus nimetä, niin tämä "tunti liikuntaa jokaiseen päivään" on minulle kyllä henkilökohtaisesti ehdottomasti sellainen. Se kuulostaa äkkiseltään pieneltä, mutta sillä on erittäin kauaskantoisia ja merkityksellisiä vaikutuksia lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Sillä, että jokaiseen koulupäivään saadaan liikettä, pystytään parantamaan tietenkin lasten ja nuorten terveyttä, jaksamista ja sitä kautta myöskin oppimistuloksia, mutta sillä liikunnallisella aktiivisuudella on myöskin muita positiivisia vaikutuksia. Senpä takia haluan vielä mainita tämän kerhotoimintaan suunnatun lisämäärärahan, 3 miljoonaa euroa, joka ilahduttavasti valiokunnan mietinnöstä nousee esille. Sillä pystytään mahdollistamaan maksutonta kerhotoimintaa, joka taas antaa mahdollisuuden harrastamiseen monille sellaisille lapsille, joilla ei muuten harrastusmahdollisuutta ole esimerkiksi perheen taloudellisen tilanteen takia. Näistä kohonneista harrastusmaksuistahan me olemme paljon puhuneet, ja kaikki varmasti niistä olemme huolissamme. Jotta jokaisella lapsella olisi mahdollisuus harrastaa, niin tarvitaan erilaisia toimenpiteitä tämän harrastustakuun toteuttamiseksi ympäri Suomen. Tämä kerhorahoitus on yksi hyvä osa sitä kärkihankerahoitusta, lasten ja

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

nuorten kulttuuri- ja taidetoiminta on toinen, ja myöskin tämä koko Liikkuva koulu -kokonaisuus osaltaan näitä tavoitteita tukee.

19.12 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty todella hyvää keskustelua oppimisesta. Haluaisin vielä tuoda esille sen, että oppiminenhan ei pelkästään kuulu kouluun ja oppimista ei tapahdu pelkästään koulussa, vaan kodin tuki on äärimmäisen tärkeää, kun puhutaan peruskoulun tuloksista. Mitenkä koulussa oppilasta tuetaan, mitenikä häntä konkreettisesti autetaan kotiläksyjen teossa, on tärkeä asia, mutta myöskin laajemmin koulutuksen arvostus on tärkeä asia nyt, kun tässä on viitattu eri alueiden sosioekonomisiin eroihin ja myöskin sitten siihen, että korkeamman koulutustaustan omaavia ihmisiä ei asu maaseudulla niin paljon kuin kaupungeissa, mikä vaikuttaa tähän asiaan. Mutta meillähän Suomessa on perinteisesti korkeaa koulutusta ja ylipäättänsäkin kouluttautumista, oman osaamisen kehittämistä arvostettu todella laajasti. Ja nyt jos vaikuttaa siltä, että se on murenemassa, ikään kuin nähdään sellainen toivon näköalan puute, ettei koulu ole mahdollisuus päästä eteenpäin, siitä on syytä olla todella huolissaan, ja näen, että se on koko tämän eduskunnan yhteinen huoli. Itse kun olen oman sukuni ensimmäinen maitteri, ensimmäinen joka on saanut korkeamman asteen tutkinnon, niin näen erittäin tärkeänä sen, että meillä pidetään huolta koulutusmahdollisuuksista ja pidetään ikään kuin sitä koulutuksen arvostusta yllä jatkossakin.

19.14 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu hyviä asioita koulutukseen liittyen, ja siinä on tuotu esille liikunnan merkitystä, poikien oppimismahdollisuuksien parantamista ja kaikkea muuta hyvää, mutta yksi esitys on minusta täällä ylitse muiden, ja se oli tuo edustaja Laukkasen esitys. Siinä oli semmoista eteenpäin pyrkivää esitystä ja tulevaisuuteen tähtäävää pyrkimystä, ja kysymyshän on siitä, mitenikä rahat riittävät meidän koulutukseen ja saadaan riittävästi opetukseen rahaa. Vertaus seitsemästä leikatusta vuodesta oli erittäin sopiva. Minä yhdyin siihen ajatukseen, että toivon hallitukselta ja seuraavalta hallitukselta, että seuraavat seitsemän vuotta satsataan meidän opiskeluun ja opintoihin. Me olemme niin pieni kansa, että meillä ei ole varaa heittää yhtään lasta ulos opinkierteestä, jotta saadaan hyvinvointivaltio ylläpidettyä.

19.15 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on Pisa-tutkimuksiin viitattu monta kertaa. Vielä lähdän Pisan tielle, eli poikien oppimistulokset Itä-Suomessa todella ovat maan heikointa, ja tässä vähän samaa asiaa kuin edustaja Jarva nostaisin esille. Eli sieltä Savonlinnasta opettajankoulutuslaitos tulee lakkaamaan puolentoista vuoden kuluttua, ja myös koko Itä-Suomesta on loppunut opettajien täydennyskoulutuksen järjestäminen. Eli tämä ei ole ainakaan se suunta, johon sitten täytyy pyrkiä, jotta Itä-Suomessa nuo oppimistulokset paranisivat. Alueellinen saavutettavuus on tietenkin tärkeää, ja opettajat ovat kaikkien tietojen mukaan hyvin paikkakuntasidonnaisia ihmisiä, joten opettajankoulutusta täytyisi olla eri puolilla Suomea hyvin tarjolla muuallakin kuin Länsi- ja Etelä-Suomessa.

Onneksi valtioneuvosto on ruvennut töihin tämän asian edistämiseksi, koska tämä myös Savonlinnan alueelle on varsinainen kriisin paikka. Hallitus valmisteleeikin yhdessä alueen toimijoiden kanssa toimia alueemme kasvun ja työllisyyden turvaamiseksi, ja näitä panoksia voivat olla koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen, elinkeinotoiminnan investointeihin, biotalouteen ja matkailun kehittämiseen liittyvät asiat.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

19.16 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! On hyvä todeta tässä vielä se tärkeä asia, että on toivottavaa ja sen eteen täytyy kovasti tehdä työtä, ettei enää koulutuksesta pitäisi eikä voitaisi leikata. Suomi on aina pärjännyt sivistyksellä ja osaamisella ja laadukkaalla koulutuksella, ja niin on entistä vahvemmin tulevaisuudessa. Kun käsitellään valtiovarainvaliokunnan mietintöä, niin sivistys- ja tiedejaoston jäsenenä haluan ilmaista iloni siitä, että saimme panostettua lisää koulutukseen noin 12 miljoonaa euroa ja nuo panostukset tulevat juuri niihin kohteisiin, varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen, perusopetuksen laadun kehittämiseen ja myöskin lasten kerhotoimintaan, niin että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus harrastukseen, ja erityisesti liikunnallisia harrastuksia haluamme edistää. Nämä varmasti omalta osaltaan ovat täsmäpanostuksia koulutuksen tasa-arvoon, ja olen niistä erittäin ilahtunut.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, kun Suomi täyttää 100 vuotta, on hienoa, että me saamme ison panostuksen lainauskorvauksiin. Suomeen on maksanut kirjailijoille, suomalaiselle kirjallisuudelle korvauksena lainauksista vasta vuodesta 2007 korvauksen, ja muissa Pohjoismaissa tuo korvaus on ollut jo kymmeniä vuosia. Meidän korvaustasomme on ollut kovin matala, olemme saaneet siitä myös komission huomautuksen. Eduskunnassa puolueet, eduskuntaryhmät ovat yhdessä vaikuttaneet tähän asiaan, tehneet paljon työtä, ja on todella hieno asia, että ensi vuoden talousarviossa todellakin tuo lainauskorvausmääräraha nousee lähes 16 miljoonaan euroon. Se on 6,3 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Tämä on hieno juhlapäätös.

Tuo lainauskorvaus ulottuu myöskin opetus- ja tutkimuskirjastoihin, joissa sitä ei vielä ole ollut. Tämä on hieno päätös, ja täytyy sanoa, että kyllä suomalainen kirjallisuus ja kirjailijat ovat palkkansa ansainneet.

19.19 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on puhuttu tänään paljon koulutuksen eriarvoistumisesta ja sen vaaroista, ja tämä on kiistatta erittäin vakava ongelma, johon täytyy vakavalla kädellä myös puuttua. Oppositio sen sijaan on syyttänyt hallitusta perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen leikkauksista, (Riitta Myllerin välihuuto) vaikka kiistatta on totta, että hallitus on omalla toimintakaudellaan vahvistanut kuntataloutta. Toistan: hallitus on vahvistanut kuntataloutta. Ja ihmettelen tätä opposition myöhemmänäisyyttä tähän asiaan. Te olitte mukana, kun edellisellä kaudella toteutettiin ennätykselliset leikkaukset valtionosuuksiin, kuntatalouteen, ja vietiin kunnilta niiden resurssit järjestää perusopetusta ja varhaiskasvatusta. Kysynkin nyt teiltä: minkä takia te ette voi katsoa nyt itseänne peilistä ja myöntää, että ne valtionosuusleikkaukset viime kaudella olivat vakava virhe? Ja tämän myöntämisen jälkeen voisimmeko yhdessä pyrkiä rakentamaan sellaista Suomea, jossa on edelleen maailman paras peruskoulu, maailman paras peruskoulutus, ja se kehittyy jatkuvasti?

19.20 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa äskettäin nostettiin esille pätevien opettajien saatavuus maan eri osissa. Itse asiassa täytyy mainita, että tämä hallitus panostaa aika merkittävän määrän rahaa opettajankoulutuksen kehittämiseen. Myöskin tulevana vuonna on siihen budjetoitu rahaa. Tämä on erittäin tärkeä asia, ja varsinkin opettajien täydennyskoulutuksen kehittäminen vaatii kyllä panoksia.

Meillä on aika merkittäviä kuntakohtaisia eroja siinä, miten opettajien osaamisen kehittämiseen annetaan mahdollisuuksia. Hyvin paljon opettajien niin sanottu täydennyskoulutus on, miten sitä nyt luonnehtisin, virkistyspäivämaista eikä niinkään suunnitel-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

mallista tai tieteelliseen tietoon pohjautuvaa. Tässä on paljon kehittämistä, ja olen siitä erittäin iloinen ja lausun kiitokset myös opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasoselle, että hän on tätä hyvin päämäärätietoisesti lähtenyt viemään eteenpäin.

Me tarvitsemme tosiaan vahvempaa yhteyttä opettajankoulutuslaitosten kanssa tähän jo virassa toimivien opettajien täydennyskoulutukseen. Sieltä saadaan ikään kuin se tutkimustieto. Sinne pohjalle sitten tarvitaan ihan jopa koulukohtaisia, kuntakohtaisia malleja siitä, miten sitä osaamista — esimerkiksi nyt tätä digiosaamista, joka on ollut paljon pinnalla viime aikoina — milloin missäkin kehitetään. Tällaisia mentoriopettajajärjestelmiä hän on luotu, ja varmasti tässä digiosaamisen kehittämisessä nekin ovat paikallaan. Myös uudet opettajat, nuoret, aloittelevat opettajat, hyötyvät varmasti näistä mentoriopettajamalleista. Toivon, että niitä sovelletaan laajasti Suomen eri kunnissa.

Päätän tämän puheenvuoron siihen vertaukseen, minkä eräs kollega, kun itse olen ai-neenopettaja koulutukseltani, sanoi tässä hiljattain, kun kysyin, miten se opettajan ura on alkanut: "Ikinä en ole ollut niin eksyksissä kuin ensimmäisessä vanhempainillassa." Eli monenlaista osaamista tarvitaan opettajienkin uralla ja (Puhemies koputtaa) myös siinä alkuvaiheessa.

19.22 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Todellakin monista sellaisista tavoitteista, joita meidän kärkihankkeidemme kautta halutaan saavuttaa, aivan keskeistä on tämä opettajien täydennyskoulutus, ja senpä takia siihen onkin varattu nyt ihan merkittävä määräraha tulevalle vuodelle — oliko 20 miljoonaa ensi vuodelle tiedossa siihen.

Me olemme puhuneet paljon varhaiskasvatuksesta, peruskoulun uudistamisesta ja toisella asteella tästä erittäin merkittävästä ammatillisen koulutuksen reformista, joka on varmasti isoimpia yksittäisiä kokonaisuuksia, mitä meidän koulutuspolitiikassamme nyt on parhaillaan käynnissä, mutta täytyy mainita myös, että lukiota ei ole missään nimessä unohdettu vaan myös lukiokoulutusta halutaan määrätietoisesti kehittää ennen kaikkea niin, että lukiokoulutus vastaisi yhä enenevässä määrin paremmin tulevaisuuden tarpeisiin ja vahvistaisi niitä mahdollisuuksia, mitä lukiolaisilla on oman tulevaisuutensa kannalta. Tästä yksi esimerkki ovat erilaiset kurkistus- ja kokeilumahdollisuudet, yhteistyö korkeakoulujen kanssa, josta on olemassa jo hyviä, innostavia esimerkkejä.

Sitten täytyy vielä mainita nuorten eteen tehtävä toiminta. Nuorten hyväksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi täytyy tehdä päämäärätietoisia toimia, ja näin myöskin tehdään. Sivistysvaliokunnassakin meillä on ollut nuorten syrjäytymisen ehkäisy nyt kumpanakin vuotena hyvin vahva painopiste, ja nyt on oikein hienoa, että valiokunta on lisäämässä nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön määrärahoja ja myös (Puhemies koputtaa) syrjäytymisvaarassa oleville nuorille erikseen.

19.24 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että on ollut todella mielenkiintoista kuunnella tässä hallituspuolueiden puolustelua tälle budjetille. Ovat keskenään tässä nyt kehuneet, kuinka hyvin tämä on mennyt.

Tosiasia on kuitenkin se, että hallitus leikkaa. Hallitus leikkaa korkeakoulutuksesta, suurentaa varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja ja koulujen luokkakokoja. Se leikkaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen käytettäviä varoja. Hallitus on toimillaan romuttamassa suomalaisen koulutuksen menestystarinaa ja heikentämässä tulevien sukupolvien mahdollisuuksia. (Toimi Kankaanniemi: Se on maailmanloppu!) Tutkimuksen ja kehityksen leikkaukset lyövät korville uusia innovaatioita ja orastavaa talouskasvua, joka meillä tällä het-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

kellä on. Leikkaamalla opintotukea hallitus pakottaa opiskelijat velkaantumaan ajassa, jossa on varsin epävarmaa työllisyys sen jälkeen, kun on valmistunut.

Me sosialidemokraatit haluamme sen sijaan turvata korkeakoulujen rahoituksen sekä kaikkien lasten oikeuden turvalliseen oppimisympäristöön. Ilmainen koulutus mahdollistaa kaikille tasa-arvoisen mahdollisuuden kehittää itseään ja mahdollistaa sosiaalisen liikkuvuuden. Koulutusta rajoittamalla hallitus nakertaa hyvinvointivaltion keskeisintä tukijalkaa ja talouskasvun moottoria. Tämä on hämmästyttävää tässä ajassa, missä me nyt elämme.

Täällä puhuttiin hallituspuolueiden toimesta pitkään myös Pisa-tutkimuksista. En ihan tarkkaan ymmärrä, miten se nyt liittyy ensi vuoden budjettiin, mutta sen verran voin siitä sanoa, että siitä sietääkin olla huolissaan. 15-vuotiaat pojat eivät osaa lukea, kun jättävät peruskoulun: he syrjäytyvät ihan varmasti. Minusta on hyvä niin, että te olette huolissanne nyt näistä asioista. Seurauksena siitä, että ollaan huolissaan, päästään askel eteenpäin, päästään tekoihin ja sen jälkeen päästään kenties siihen, että ymmärretään se, että koulutus maksaa, tutkimus maksaa, sivistyksen ylläpito maksaa. Siihen teillä on nyt avaimet käsissänne.

19.26 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Suurimmat suhteelliset leikkaukset on tämä hallitus tehnyt koulutukseen, ja todellakin on näin, että meillä pienenä kansakuntana ei juuri mitään muuta niin arvokasta ole kuin meidän lapsemme ja nuoremme ja heidän koulutamisensa. Me tarvitsemme myös koko ajan enemmän osaamista. Me kilpailemme maailmalla nimenomaan sillä, että kehitämme sellaisia tuotteita, joista maailmalla on kysyntää. Se ei synny ilman, että meillä on rahaa tutkimukseen, tuotekehitykseen. Me olemme hyvin selvästi jo erottautumassa tästä pohjoismaisesta ryhmästä sillä, että tutkimus- ja tuotekehitysvaroja on laskettu. Sitä enemmän, mitä enemmän tutkimus- ja tuotekehitysvaroja valtion budjetin kautta lasketaan, se heijastuu myöskin sitten sinne yksityiseen tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Olisi varmasti hyvä, että nyt kunnat käyttäisivät ne varat, jotka ovat heille valtionosuuksien kautta sitten ikään kuin tulossa, nimenomaan koulutukseen, luokkakokojen pienentämiseen, varhaiskasvatuksen tukemiseen, mutta näinhän ei ole, koska lainsäädännöllä te olette tämän estämässä. Erityisesti se koskee varhaiskasvatukseen, jossa ryhmäkoot ovat kasvaneet. Subjektiiivista oikeutta varhaiskasvatukseen on heikennetty, ja se näkyy erityisesti siellä kaikkein vähävaraisimmissa perheissä, ja kuten tässä jo keskusteltiin, suurimpia meidän koulutuspoliittisia ongelmia on se, että koulutus sosiaalisesti periytyy. Tähän meillä ei ole varaa.

19.28 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy aivan ensimmäiseksi todeta, että mukava, kun saadaan kerrankin oppositio puolustuskannalle. Toistan aiemmassa puheenvuorossa esittämäni kysymyksen nyt opposition edustajille: mitä te olette mieltä, olivatko ne teidän edellisessä hallituksessa toteuttamanne ennätyksellisen suuret valtionosuusleikkaukset kunnilta virhe? Nimittäin oman näkemykseni mukaan te kannatte erittäin suuren vastuun nyt siitä, että erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa pojat ovat syrjäytymisvaarassa ja koulutuksen eriarvoisuus repeää. Kiitän hallitusta siitä, että hallitus on tehnyt määrätietoisia toimenpiteitä sen eteen, että kuntataloutta on kyetty tässä maassa vahvistamaan, sillä kunnat ovat se yksikkö, jonka päällä tämä meidän koulutuksen kruununjalokivi eli peruskoulu lepää. Peruskoulu lepää kuntien harteilla.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

Mitä taas tulee edustaja Tolppaseen, niin ymmärrän kyllä Tolppasen harmistuksen, sillä hän hyppäsi vapaaehtoisesti nyt siihen joukkueeseen, joka oli valmis tällaiset leikkaukset toteuttamaan.

19.29 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan vaikka yliopistoihin kohdistuneita leikkauksia, niin on hyvä palauttaa taas mieleen tämä mittasuhte, kun puhutaan meidän koulutuksen ja tutkimuksen rapauttamisesta. Yliopistojen budjettirahoitus pienee 3,2 miljardista 3,1 miljardiin, ja tämä 0,1 miljardin pienennys meitä kaikkia epäilemättä varmasti kirpaisee, mutta edelleen merkittävästi budjettirahoitteisesti yliopistoja tuetaan.

Eikä pidä unohtaa nyt tätä pääomistusta, jota tämä hallitus on valmistellut ja johon on varauduttu. Se on lisärahoitusta, uudentyyppistä tervetullutta lisää, joka ei tokikaan korvaa sitä perusrahoitusta, mutta se tarjoaa mahdollisuuden entistä paremmin kilpailla siellä kansainvälisessä kentässä, ja esimerkiksi yliopistot ja Suomen yliopistot Unifi ovat ottaneet hyvinkin positiivisesti vastaan tämän mahdollisuuden pääomittamisesta.

Joten kyllä todellakin hallitus haluaa nähdä paljon mahdollisuuksia meidän korkeatasoisessa korkeakoulutuksessa, tutkimuksessa, innovaatioissa ja myöskin innovaatioiden paremmassa hyödyntämisessä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Nämä ovat kaikki sellaisia asioita, joiden eteen hallituksen puolesta tehdään töitä.

19.31 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Vielä kerran tästä opintotukiasiasta, asia on itselleni hyvinkin läheinen. Kymmenen vuotta sitten, kun toimin opiskelijajärjestön puheenjohtajana, jo silloin keskusteltiin tästä samasta asiasta, että nykyinen asumislisä, jota opiskelijat ovat saaneet, on ollut pitkään jo riittämätön. Sen takia hallitus vie tätä eteenpäin, eduskunta on jo hyväksynyt tämän, ja budjetissa sitten tämä muutos myös näkyy niin, että kun opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin, niin pienituloiset opiskelijat tulevat jatkossa saamaan enemmän rahaa valtiolta opintojen aikana. Tämä on erittäin tärkeä muutos, ja se asia ei muuksi muutu, vaikka kuinka hoetaan, että tässä väärin tehtäisiin, vaan tämä on erittäin oikeudenmukainen päätös, mitä myös opiskelijajärjestöt ovat tukeneet, tätä yleiseen asumistukeen siirtymistä.

No, sitten vielä tästä innovaatorahoituksesta on todettava, että organisaatioissa, jotka meillä ovat tehneet tätä tutkimus- ja kehitystoimintaa Suomessa, myöskin korkeakoulut, vaikka niitten rahoitusta on lisätty noin kymmenen vuoden aikana miljardilla eurolla, siltikään tämä tutkimus- ja kehitystoiminta ei ole mennyt eteenpäin sillä tavalla, niin kuin tätä panostusta on sinne laitettu, näitä tuotoksia ei sieltä ole tullut. Kysymys on myös paljon toimintatapojen muutoksesta. Tärkeintä olisi se, että ennen kaikkea tehdään paljon vahvempaa yhteistyötä yrityselämän kanssa, työelämän kanssa, jossa käytännössä tapahtuu innovaation jalostaminen eteenpäin myös tuotteiksi ja palveluiksi.

Sama asia on nähtävissä opiskelupuolella, erityisesti ammatillisessa koulutuksessa, jossa tällä hetkellä työelämäläheisyys on aivan liian kevyttä. Tämä tulee selvästi esiin sekä opiskelijoilta että työnantajilta, joiden pitäisi palkata nämä tulevat ammattilaiset. On erittäin hyvä, että ammatillinen koulutus siirtyy enemmän työpaikoille, myös lähemmäksi työpaikkoja ja pieniä kuntia ja niitä (Puhemies koputtaa) harvaan asuttuja alueita, ja tullaan myös siellä niitä nuoria näkemään työpaikoilla enemmän.

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

19.33 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä nyt olen vähän kummissani tästä edustaja Mikko Kärnän sanomisesta, nimittäin minähän siirryin sosialidemokraattiseen puolueeseen. En siirtynyt kokoomukseen enkä keskustaan ja jätin perussuomalaiset. Nämä kolme puoluetta ovat ne, jotka leikkaavat nyt. Ne vievät nyt rahaa koulutukselta, ne vievät nyt rahaa tulevaisuudelta. Mutta kaikkein eniten halusin vain tietenkin kertoa sen, että en todellakaan tullut mihinkään näistä puolueista, vaan tulin sosialidemokraattiseen puolueeseen.

Jos mennään siihen, mitä viime hallituskaudella tehtiin, niin voidaan tietenkin katsoa historiaa vaikka miten paljon taaksepäin, mutta kun historia ei tunne vaihtoehtoja, siinä ei-päs—juupas-peli ei toimi. Nyt kannattaa katsoa eteenpäin ja kannattaa rakentaa sellaista Suomea, missä meidän nuorillamme on hyvä olla ja elää.

19.34 Riitta Myller sd: Arvon puhemies! Tuossa puhuttiin siitä, että opiskelijoitten siirto yleisen asumistuen piiriin on parantanut erityisesti pienituloisten opiskelijoitten tilannetta, yksin asuvien opiskelijoitten tilannetta silloin, kun he asuvat kalliisti. Näin on, mutta valitettavasti perheellisten opiskelijoitten ja muitten lapsiperheitten asumistukea on tämän vuoksi leikattu. Ei voi olla myöskään opiskelijoitten kannalta järkevää toimintaa se, että jotta saadaan yhdelle osalle opiskelijoista heidän tarvitsemaansa lisätukea, se otetaan sitten toisaalta pois. Tämä asumistuen leikkaus, joka tässä yhteydessä tehtiin, on hyvin valitettava senkin takia, että se kohdistuu moniin sellaisiin perheisiin, joilta muutoinkin eri tilanteissa on leikattu.

Kun vielä muistetaan, että tässä samassa yhteydessä budjetissa on opintotukea reippaalla kädellä leikattu, niin ei tässä kauhean paljon ole syytä juhlia sitä, että meillä opiskelijoitten tilanne olisi jotenkin hyvä ja että mahdollistettaisiin nimenomaan niille opiskelijoille, jotka eivät esimerkiksi perheiltään saa tukea, kokopäiväinen opiskelu. Se, että varmistetaan kokopäiväinen opiskelu, on paras tae myöskin siihen, että opintoajat pysyvät kohtuullisina, ja tämä on tietysti myöskin kansantaloudellinen kysymys ja kysymys siitä, miten me saamme koulutettua työvoimaa, mahdollisimman pian ja hyvää koulutettua työvoimaa, työmarkkinoille.

19.36 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Vielä tässä edellä aikaisemmassa puheenvuorossa viitattiin varhaiskasvatukseen, ja haluan vielä viitata näihin varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutoksiin. Kun pienituloisille ja erityisesti yksinhuoltajille kohdistuvat nämä alennukset, jotka ovat varsin merkittävät, voidaan puhua yli 50 euron kuukausittaisesta alennuksesta, todellakin tällä mahdollistetaan varhaiskasvatus ja tuetaan varhaiskasvatusta monessa pienituloisessa perheessä.

Sitten mitä tulee vielä tähän tutkimukseen, mihin on viitattu, on oikein ilahduttavaa, että on saatu lisäys nuorille tutkijoille tieteen tekemiseen Suomen Akatemian myöntövaltuuksien lisäyksellä, joka oli kertaluontoisesti 30 miljoonaa, ja myös perusvaltuuteen 10 miljoonan euron korotus. Myös Suomen Akatemian yhteydessä toimivan strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitus on varsin merkittävä, 47 miljoonaa euroa ensi vuodelle ja myöntövaltuus 55,6 miljoonaa euroa.

19.38 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! En halua enää pitkittää tämän kohdan keskustelua, mutta haluaisin kyllä nyt korjata aikaisemman edustajan puheenvuoron siitä, että jotenkin perheitä olisi erityisesti kuritettu, koska nimenomaan pienituloisten perheel-

Budjetin alikohta PTK 137/2016 vp

listen esimerkiksi varhaiskasvatusmaksuja on pienennetty ja nollamaksuluokka säilyy. Nimenomaan valtio nyt velvoittaa kuntia tarjoamaan tätä nollamaksuluokkaa, joten tämä mahdollisuus avataan myös paremmin perheille, joilla on siihen mahdollisuus tai tilanne on sellainen, että he pääsevät siihen nollamaksuluokkaan.

Edelleenkin tästä asumisen tukemisesta. Tilannehan on se, että vaikka tämä opintorahan leikkaus tehdään, niin asumisen tuki kasvaa nimenomaan pienituloisilla, yksin asuvilla, korkeaa vuokraa maksavilla opiskelijoilla. (Keskustan ryhmästä: Ja myös opintotuen kokonaisuus kasvaa!) — Opintotuen kokonaisuus myös kasvaa, siinä on lainaa mahdollista nostaa enemmän, mutta myös jo ilman tätä opintolainan osuutta tämä opintojen aikainen tuki vahvistuu nimenomaan pienituloisilla opiskelijoilla. Niiltä, joilla on itse varaa muitten tulojen puolesta ruokakunnassa ottaa osaa niihin opintojen aikaisiin kustannuksiin, tämä tuki pienenee. Tämä on erittäin oikeudenmukainen päätös.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.